

การพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.สุกัลยา สุธเนอ

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

การพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.สุกัลยา สุณเอน
ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนในการทำวิจัยจาก
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำปีงบประมาณ 2561

DEVELOPMENT OF CREAM LEARNING ACTIVITIES TO ENHANCE DESIRABLE
CHARACTERISTICS OF PRE-SERVICE TEACHERS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION,
FACULTY OF EDUCATION, BURAPHA UNIVERSITY

SUKANLAYA SUCHER, Ed.D.

Department of Learning Management
Faculty of Education
Burapha University
Academic Year 2017

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลงได้เป็นอย่างดี ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย ดร.จันทร์พร พรหมมาศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ดร.เชวง ช้อนบุญ และดร.เด่นชัย ปราบจันดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ รวมถึงนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี จึงทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้พิจารณาอนุมัติทุนในการทำวิจัยเล่มนี้ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณความดีทั้งหลายอันเกิดจากการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาและครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

ดร.สุกัลยา สุเมอ

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ชื่อผู้วิจัย ดร.สุกัลยา สุเมธ
ปีการศึกษา 2560

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 2) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน และนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นนิสิตใหม่ที่เพิ่งก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูปฐมวัย จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ 2) สมุดบันทึกกิจกรรม CREAM ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ และ 3) แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นประเมินผล การเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.13$)
2. นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรม CREAM มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย ด้านความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์และทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสารอยู่ในระดับดีเยี่ยม และทักษะความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: กิจกรรม CREAM/ คุณลักษณะที่พึงประสงค์/ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

Abstract

Title DEVELOPMENT OF CREAM LEARNING ACTIVITIES TO ENHANCE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PRE-SERVICE TEACHERS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION, FACULTY OF EDUCATION, BURAPHA UNIVERSITY

The researcher SUKANLAYA SUCHER, Ed.D.

Academic year 2017

This study used research and development approach with attempts to 1) develop CREAM learning activities to enhance desirable characteristics, and 2) to investigate desirable characteristics of pre-service teachers in early childhood education. The target participants were 10 experts and 30 first-year pre-service teachers, who were purposefully selected, in early childhood education, Faculty of Education, Burapha University, enrolled in the second semester of academic year 2017. The first-year pre-service teachers were appropriated to be the participants because they have just entered the program and they would have a chance to assess their feelings toward the profession of early childhood teachers. The research instruments consist of 1) a manual to organize CREAM learning activities to enhance desirable characteristics of pre-service teachers in early childhood education, 2) a notebook to record CREAM learning activities, 3) an assessment form to evaluate desirable characteristics of pre-service teachers. The analysis was conducted by using mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows:

1. CREAM learning activities to enhance desirable characteristics consisted of 4 steps: 1) determining learning framework, 2) creating work, 3) sharing, and 4) evaluating learning. The experts evaluated the appropriateness in the highest level. ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.13$)

2. Pre-service teacher were participated in the CREAM learning activities possessed desirable characteristics in the excellent level ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.41$). When considering each aspect, it was found that there were 3 aspects of desirable characteristics in the excellent level: 1) love and faith in the profession of early childhood teachers. 2) Creatively cooperate with stakeholders, and 3) skills in application of information technology learning and communication. It was also found that the aspect of creative thinking was at the very high level.

Keywords: CREAM ACTIVITES/ DESIRABLE CHARACTERISTICS/ EARLY CHILDHOOD EDUCATION

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การพัฒนาวิชาชีพครู.....	8
ลักษณะของวิชาชีพครู.....	8
ความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู.....	10
แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู.....	11
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู.....	14
มาตรฐานวิชาชีพครู.....	20
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย.....	24
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู.....	24
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย.....	35
การสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย.....	37
หลักการพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	40
การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning).....	40
การไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking).....	44
การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning).....	47
การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning).....	49
การเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling).....	52

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์.....	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การดำเนินการวิจัย.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์.....	62
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	66
ตอนที่ 3 วิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากผลการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM.....	66
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	69
สรุปผลการวิจัย.....	69
อภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก.....	80
ภาคผนวก ข.....	82
ภาคผนวก ค.....	88
ประวัติผู้วิจัย.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย.....	38
2	คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม CREAM.....	38
3	ผลการประเมินกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดย ผู้เชี่ยวชาญ.....	65
4	ตารางคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM.....	66

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการออกแบบกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์.....	5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ด้วย เดิมการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงอ่านออกเขียนได้ (Literacy) เท่านั้น แต่สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติและการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน กล่าวคือ จะไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive learning) อีกต่อไป แต่ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active learning) โดยมีครูเป็น“โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลได้ ประการสำคัญ คือ ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อม ๆ กันกับผู้เรียนในขณะเดียวกัน (นวพร ชลารักษ์, 2558)

วิชาชีพครู จึงเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครูร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครู ที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ในการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย ซึ่งคุณลักษณะความเป็นครูได้กำหนดไว้ในเกณฑ์การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพของคุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา, 2557, หน้า 16-19) สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรที่คุรุสภาให้การรับรอง เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด โดยการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตร พิจารณาจากมาตรฐาน 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการผลิตและมาตรฐานบัณฑิต ซึ่งในมาตรฐานการผลิตด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้กำหนดมาตรฐานข้อ 5.4 การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และมีเกณฑ์การรับรองข้อ 2.8 2) มีแผนการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตร และ 3) มีคู่มือการประเมินผลและสมุดบันทึก หรือระเบียบรายงานผลตามมาตรฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานบัณฑิตด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู/ ความเป็นผู้นำ กำหนดเกณฑ์การรับรองของวิชาชีพครู ข้อ 1) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู ปีละไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรม และการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีการพัฒนาทั้งกระบวนการพัฒนาและเนื้อหาสาระของการพัฒนา ซึ่งจะต้องมีจุดเริ่มต้นจากสถาบันการผลิตครู จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของนักศึกษาครูให้มีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเทคโนโลยี และแนวคิดของการจัดการศึกษา โดยต้องเป็นหลักสูตรที่สามารถใช้ได้ในอนาคต เพราะนิสิตครูนั้นต้องใช้เวลาในการเรียนและฝึกประสบการณ์ถึง 5 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมากสำหรับยุคของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (นิวัตต์ น้อยมณี และกัญญกร เอี่ยมพญา, 2560, หน้า 233) ดังนั้น การผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงต้องให้ความสำคัญและดำเนินการในการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง

เนื่องจากกระบวนการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง มีกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้กับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูปฐมวัย ที่มีความเข้มข้นมากน้อยแตกต่างกันไป และครูสภาไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ประจำของสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องการสร้างความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู และสมรรถนะที่จำเป็น คือ ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์และความสามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ และเพื่อให้ให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกรักของคนที่ต่อวิชาชีพครูปฐมวัย เพราะครูปฐมวัย นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ปฐมวัยแล้ว จะต้องมีความรักและความศรัทธาต่อวิชาชีพครู และตระหนักว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อประเทศชาติ ในฐานะที่เป็นอาชีพที่สร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถ และเป็นคนที่พึงประสงค์ของสังคม ผู้ที่จะอยู่ในวิชาชีพครู จะต้องประกอบวิชาชีพด้วยความรัก ความศรัทธา และเห็นความสำคัญของวิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาชีพครูปฐมวัย ที่เป็นครูคนแรกของเด็กนักเรียนที่เป็นอนาคตของชาติ และถ้าครูปฐมวัยทำงานด้วยความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ครูปฐมวัยจะทำงานอย่างมีความสุข และสามารถหล่อหลอมเด็กปฐมวัยให้มีศักยภาพ และพร้อมที่จะเป็นอนาคตของชาติที่ดีสืบต่อไป ทางผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโครงการ CREAM ขึ้นมา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 โดยการคัดสรรประเด็นที่เกิดจากการบูรณาการจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

กิจกรรม CREAM เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา มีหลักการพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริม

ให้นักเรียนเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติในบริบทจริง (Active learning) ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปณูม้วยจากครูต้นแบบ

จากการสังเคราะห์หลักการพื้นฐานของการพัฒนากิจกรรม CREAM ทั้ง 4 ประการดังกล่าว จึงทำให้ได้กระบวนการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ ชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม การวางแผน การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด โดยอาจารย์เตรียมวิธีการ เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับเป้าหมายของกิจกรรมหลักแต่ละกิจกรรม เพื่อนำไปสู่ความสนใจ การตระหนักในคุณค่าและความมุ่งมั่นตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นนำไปสู่กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรมให้นักเรียนได้แก่ ชื่อ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย คุณลักษณะ ลักษณะ โครงสร้าง กระบวนการ กิจกรรม ภาระงาน กรอบในการประเมินของกิจกรรม แต่ละกิจกรรม จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย คุณลักษณะ และภาระงานที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จตามเกณฑ์การประเมินร่วมกัน รวมไปถึงขั้นตอนของการกำหนดประเด็นหัวข้อที่สนใจ การทบทวนและรวบรวมองค์ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องจากหลักสูตร หรือการค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม จากนั้นจึงเป็นกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่นักเรียนแต่ละคนต้องคิดทบทวน พิจารณาประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรองสะท้อนความคิด เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ องค์ความรู้และประสบการณ์เดิม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กิจกรรมแต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีพื้นฐานว่า ต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญาและหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง ได้เปิดรับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งจะเน้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หรือการนำความรู้ไปประยุกต์ ทดลอง ปฏิบัติในบริบทจริง และเน้นกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่นักเรียนนักศึกษาต้องคิดทบทวน พิจารณาประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 2 ให้ครอบคลุมตามประเด็นคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรม โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรองสะท้อนความคิด เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเอง ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมนำเสนอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด โดยจัดให้นักเรียนได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งองค์ความรู้และประสบการณ์ของตนเอง ไปสู่การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันแก่ผู้อื่น ในขณะเดียวกัน

ก็ได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เป็นการขยายความรู้และประสบการณ์ของตน ให้กว้างขึ้นในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูปทุมวัย โดยเลือกใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่นิสิตจะต้องคิดทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอน ที่ 3 เพื่อขยายข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับจากขั้นที่สอง ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 4 ขึ้นประเมินผลการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตนักศึกษารวบรวม สรุป ประเมินผล การเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมรวบรวมผลงานและกิจกรรมประเมินผล โดยนิสิตจะรวบรวม ผลงาน ชิ้นงาน หลักฐานการเรียนรู้และบันทึกการไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากขั้นที่ 1-3 จากนั้น นำมาสรุปผลการเรียนรู้ของแต่ละกิจกรรม จัดระบบลงในแฟ้มสะสมผลงาน นิสิตประเมินตนเอง โดยมีอาจารย์ เพื่อนนิสิต หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศา และประเมินผลตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด

จากหลักการและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย ที่เข้าร่วมกิจกรรม CREAM จะได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัย และมีสมรรถนะที่จำเป็นตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย หลังเข้าร่วม กิจกรรม CREAM

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นนิสิตใหม่ที่เพิ่งก้าวเข้าสู่วิชาชีพครู ปทุมวัย จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบ ความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปทุมวัย

ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการทดลอง 1 ภาคเรียน ได้แก่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน ที่เกิดจากการนำหลักการพื้นฐาน 4 ประการ มาบูรณาการ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ

2. ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน ได้แก่

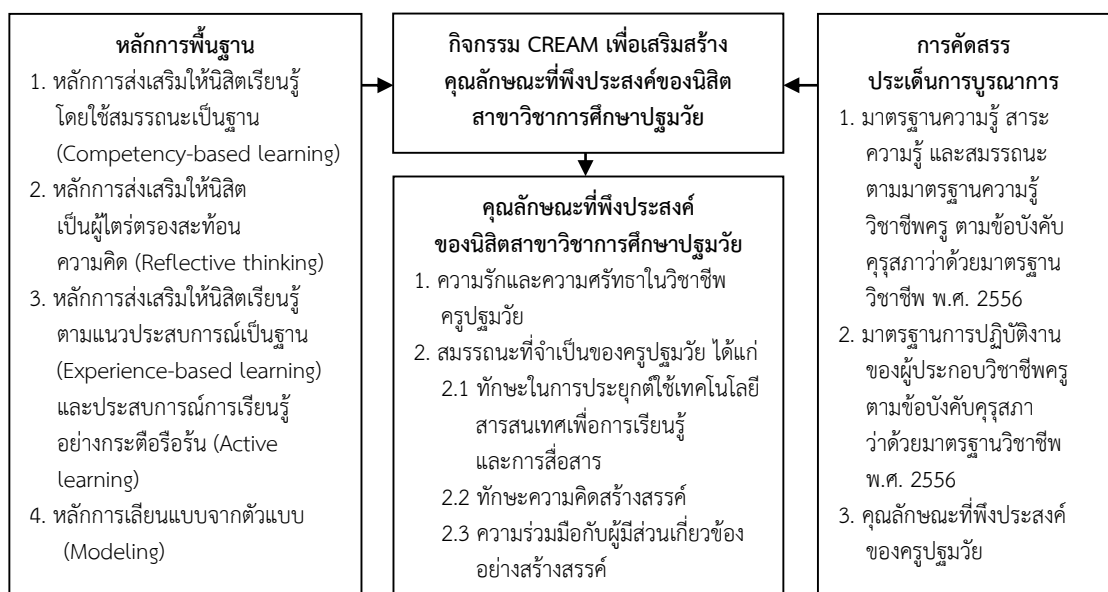
2.1 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัน

2.2 สมรรถนะที่จำเป็นของครูปทุมวัน ได้แก่ ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ สำคัญ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย/ คุณลักษณะ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และภาคผนวก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ปฐมวัย หมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตร ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ปฐมวัย ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยมีหลักการพื้นฐานของการจัดกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติการงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้นิสิตได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน การประเมินมาจากการประเมินตนเองและจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา ใช้ทักษะการวิเคราะห์เพื่อสร้างกรอบความคิดจากประสบการณ์ ใช้ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาจากความคิดใหม่ ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ จัดกระทำกับประสบการณ์ด้วยการแปลความหมาย ซึมซับมันโนทัศน์ (Assimilation) จัดปรับมันโนทัศน์ (Accommodation) การสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เน้นให้นิสิตได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปฐมวัยจากครูต้นแบบ โดยกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบมีทั้งหมด 4 อย่าง คือ กระบวนการความเอาใจใส่ (Attention) กระบวนการจดจำ (Retention) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Production) และกระบวนการการจูงใจ (Motivation) โดยกระบวนการจัดกิจกรรม CREAM ประกอบด้วย 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตรับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม กิจกรรมวางแผน การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กิจกรรมแต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีพื้นฐานว่า ต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญาและหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตได้นำเสนอ และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตนักศึกษารวบรวม สรุป ประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมรวบรวมผลงานและกิจกรรมประเมินผล

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรม เจตนาธรรม ความสามารถ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงคุณสมบัติที่ดี และเป็นที่ยอมรับของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย

1. ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู หมายถึง คุณลักษณะของนิสิต สาขาการศึกษาศาสตร์ ที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการมีแรงบันดาลใจในการที่จะเป็นครู การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครู การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่มีความรัก และศรัทธาในวิชาชีพครู และการที่จะเป็นครูที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
2. สมรรถนะที่จำเป็นของครู หมายถึง ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์และความร่วมมือกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยใช้แบบ ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นเกณฑ์ การประเมิน (Rubric assessment) โดยประเมินจากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม หรือผลงาน ของนิสิต ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.00 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับดีเยี่ยม
- คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับดีมาก
- คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับดี
- คะแนนเฉลี่ย 0.50-1.49 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับพอใช้
- คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.49 หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับควรปรับปรุง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาวิชาชีพครู
 - 1.1 ลักษณะของวิชาชีพครู
 - 1.2 ความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู
 - 1.3 แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู
 - 1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู
 - 1.5 มาตรฐานวิชาชีพครู
2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย
 - 2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู
 - 2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย
 - 2.3 การสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
3. หลักการพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 3.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning)
 - 3.2 การไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking)
 - 3.3 การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning)
 - 3.4 การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning)
 - 3.5 การเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling)
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

การพัฒนาวิชาชีพครู

ลักษณะของวิชาชีพครู

วิชาชีพครู ในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูงสาขาหนึ่ง เพราะเป็นวิชาชีพที่สร้างคนเพื่อมาพัฒนาสังคมและประเทศ ดังนั้น ครูจึงต้องได้รับการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดี เพื่อให้ครูมีอิสระ และเสรีภาพทางวิชาการในการประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพคอยควบคุม จึงส่งผลให้ครู

เป็นนักการศึกษาระดับวิชาชีพ จึงต้องเตรียมตัวในด้านสมรรถนะการทำหน้าที่ครูและการจัดกระบวนการเรียนรู้

พรรณนอร์ อุซุภาพ (2561, หน้า 238-239) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของวิชาชีพครู มี 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นวิชาชีพที่เป็นกิจกรรมทางปัญญาและวิชาความรู้เฉพาะ ด้านการเรียนการสอน การออกแบบวิธีถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และทักษะเหล่านี้ช่วยสร้างค่านิยมให้กับเยาวชน ครูจึงต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์แห่งวิชาชีพเป็นวิทยาการเฉพาะด้าน และต้องใช้สติปัญญาในการถ่ายทอดแต่ละสิ่ง แต่ละอย่าง ให้กับศิษย์
2. เป็นวิชาชีพที่สังคมต้องการให้บริการสังคม เพื่อถ่ายทอดทักษะทางสังคม ค่านิยม ตลอดจนวิชาการต่าง ๆ แก่เยาวชน ตามความต้องการของสังคม เป็นสาขาวิชาที่ต่างจากวิชาชีพอื่น ๆ
3. เป็นวิชาชีพที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศาสตร์แต่ละสาขา ที่สามารถนำมาประยุกต์ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความสามารถเฉพาะตัวของผู้ประกอบการ แม้ว่าจะมีการถ่ายทอดเคล็ดลับวิธีการเฉพาะตนบ้างก็ตาม เป็นงานฝีมือที่สร้างสรรค์บนพื้นฐานของความรู้หลาย ๆ ด้านมีความหมายมากกว่าเคล็ดลับเพียงประการเดียว และเป็นงานที่ต้องผสมผสานวิทยาการในการจัดการสอนแต่ละครั้ง ทั้งปรัชญาทางการศึกษา ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา หลักการสอน และการประเมินผลทางการศึกษา เป็นต้น
4. เป็นการเตรียมตัวในการศึกษาและฝึกปฏิบัติการสอนในวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จึงจะสำเร็จการศึกษา ออกไปทำการสอนได้
5. เป็นวิชาชีพที่มีมาตรฐานแห่งวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติตนด้วยเหตุผล คือ 1) ช่วยให้มีเอกราชและเสรีภาพทางวิชาชีพ (Autonomy and freedom) สามารถตกลงใจและตัดสินใจที่จะใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาการสอน ทั้งออกแบบกิจกรรมการเรียนและการทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และ 2) มุ่งองค์กรวิชาชีพที่เป็นอิสระในการควบคุมจรรยาบรรณและมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยสามารถลงโทษสมาชิกเพื่อควบคุมมาตรฐานและทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานและจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่สมาชิก

วิจิตร ศรีสอาน (2525, หน้า 24-25) ได้กล่าวว่า ลักษณะของวิชาชีพครู ต้องมีลักษณะ 6 ประการ คือ

1. วิชาชีพครูมีบริการที่ให้แก่สังคม ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและจำเป็นที่สังคมจำเป็นต้องมีบริการดังกล่าว วิชาชีพครู เป็นการสอนเพื่อพัฒนาผู้เยาว์ ให้สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างดี มีความสุขและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม เป็นกิจกรรมสำคัญที่ทุกสังคมถือเป็นรากฐานของความเจริญ วิชาชีพครู ถือว่าเป็นวิชาชีพหลักที่เป็นแหล่งกำเนิดของวิชาชีพอื่น ๆ เพราะถ้าปราศจากการบริการจากวิชาชีพครูแล้ว การพัฒนาคนเพื่อให้เป็นสมาชิกของวิชาชีพอื่น เช่น แพทย์ วิศวกร นักบัญชี เป็นต้น ย่อมจะทำได้ พิจารณาในแง่แล้ว จะเห็นได้ชัดว่า บริการที่วิชาชีพครูให้แก่สังคม เป็นบริการที่จำเป็นและเฉพาะเจาะจง ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น รวมทั้งเป็นพื้นฐานของวิชาชีพอื่นด้วย
2. การใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ วิชาชีพครูต้องใช้วิธีการแห่งปัญญาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสอนเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ไปสู่เยาวชน

ที่ต้องอาศัยความรู้ ความคิด หลักการและทฤษฎีในการให้บริการ การที่ครูมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดว่า จะสอนอะไร จะสอนอย่างไร จึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวเด็ก ไปในแนวทางที่ปรารถนา เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยการวินิจฉัย ไตร่ตรองด้วยวิธีการ แห่งปัญญา จึงจะสามารถให้บริการได้ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3. ครูจึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรม ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะสอน อย่างลึกซึ้ง มีความรู้กว้าง ที่จะเข้าใจตนเอง ผู้อื่นและสังคม สิ่งแวดล้อม รู้หลักการและวิธีสอน รวมทั้งสามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติวิชาชีพได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ

4. วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สมาชิกมีความเป็นอิสระและมีเสรีภาพทางวิชาการ ในการให้บริการตามมาตรฐานของวิชาชีพอยู่ไม่น้อยกว่าวิชาชีพอื่น ๆ

5. วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มุ่งบริการแก่ผู้อื่นมากกว่าการหาประโยชน์จากผู้รับบริการ จึงต้องเป็นวิชาชีพที่มีจรรยาบรรณ เป็นแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน

6. วิชาชีพครูในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง มีสถาบันวิชาชีพที่เป็นแหล่งกลางในการควบคุม มาตรฐานและส่งเสริมความก้าวหน้าของวิชาชีพ ที่ชื่อว่า “คุรุสภา”

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยขอสรุปว่า วิชาชีพครูจะมีลักษณะเฉพาะ คือ วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพ ชั้นสูง ที่จะต้องให้บริการแก่สังคมด้วยวิธีการแห่งปัญญา ในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยมให้กับศิษย์ ตามมาตรฐานของวิชาชีพครูที่มีคุรุสภาเป็นผู้ควบคุม กำกับและดูแลมาตรฐาน ดังนั้น มหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ผลิตครู จึงต้องผลิตบัณฑิตครูให้มีมาตรฐานตามที่คุรุสภาได้กำหนดไว้

ความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู

วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ เพราะครูจะต้อง รับหน้าที่ในการพัฒนาคนในสังคม ให้มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาประเทศชาติ ให้มี ความเจริญและสงบสุข ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพครูจึงมีความสำคัญมาก ดังนี้

พรรณอร อุซุภาพ (2561, หน้า 239-240) ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครูไว้ 5 ข้อ ดังนี้

1. เป็นวิชาชีพที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ช่วยสร้างคน การถ่ายทอดค่านิยม และวัฒนธรรม การสร้างความสมานฉันท์ทางการเมืองและสังคม การจัดระเบียบสังคม การแก้ไข ปัญหาสังคมและการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงในสังคม เนื่องจากสังคมต้องการคนที่มีคุณภาพทุกมิติ อย่างสมดุล ทางจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียบพร้อมทั้งในด้านคุณธรรม และความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล คิดรอบคอบ ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรม และคุณธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถตัดสินใจโดยใช้หลักพอประมาณในการดำรงชีวิต อย่างมีสติ ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีครอบครัวที่อบอุ่น และมีสังคมสงบ สันติสุข

2. เป็นวิชาชีพที่ช่วยสังคมให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่กำลังสู่ สังคมผู้สูงอายุ มีภาระพึ่งพิงสูงขึ้น ขณะที่คนวัยแรงงานมีพื้นฐานความรู้ ทักษะและผลิตภาพแรงงาน ยังต่ำ การบริการสังคม รวมถึงการจัดระบบการคุ้มครองทางสังคมต่าง ๆ ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ พฤติกรรมการบริโภคของสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงมานิยมบริโภคสินค้าธรรมชาติและกระแสนิยม

วัฒนธรรมตะวันออกมากขึ้น จึงสามารถนำจุดแข็งด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ครูจึงเป็นหลักในการสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพสูงให้กับสังคม

3. เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมไทย ซึ่งพบว่า คนไทยมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และมีผลการพัฒนาที่ชี้ให้เห็นว่า ต้องการเร่งแก้ไขและเสริมสร้างให้เข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะด้านการอ่าน ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ กำลังคนระดับกลางและระดับสูง ขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ประสิทธิภาพของการผลิตของแรงงานไทยยังต่ำ กำลังคนระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ยังมีสัดส่วนไม่เหมาะสม และการนำความรู้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพครู จึงมีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนเพื่อสร้างแรงจูงใจพัฒนาสังคมไปในทิศทางที่เหมาะสม ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

4. เป็นวิชาชีพที่ช่วยพัฒนาสังคมที่กำลังเผชิญกับความเสี่ยง ทั้งในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พัฒนาการของยาเสพติดและการค้าในรูปแบบใหม่ ได้แก่ ทางอินเทอร์เน็ต ไพรซ์ณีย์ ส่งผลให้อาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์และเด็ก มีแนวโน้มกระทำความผิดมากขึ้น รวมทั้งวิกฤตค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรมที่เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด เจตคติและคุณภาพของคนในสังคม อีกทั้งผลกระทบของการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะบทบาทของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันทางการศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมน้อยลง

5. เป็นวิชาชีพที่ช่วยพัฒนาสังคมไทยในบริบททางสังคมการเปลี่ยนแปลง ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในอนาคต 3 เรื่องหลัก เพื่อลดความขัดแย้ง คือ การพัฒนาคุณธรรม นำความรู้ การเสริมสร้างสุขภาวะที่แข็งแรงทั้งกายและใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข บนฐานของความมีเหตุ มีผล การดำรงชีวิตอย่างมั่นคง ทั้งในระดับครอบครัว สังคมและชุมชน พัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและทางสังคมที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วถึง การเข้าถึงแหล่งทุน ความปลอดภัยบนพื้นฐานของความยุติธรรม การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่พลเมือง ความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพครูนั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ เพราะจะช่วยให้อาจารย์ที่บัณฑิตครูมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่สามารถนำไปสอนศิษย์ เพื่อช่วยให้สังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รู้เท่าทันปัญหา ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาและป้องกันการเกิดปัญหา พร้อมทั้งจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพในการพัฒนาสังคมและประเทศต่อไป

แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู

หากพิจารณาในภาพรวมของการพัฒนาวิชาชีพครู จะต้องคำนึงถึงระบบการพัฒนาทั้งระบบตั้งแต่ต้น คือ สถาบันการผลิตครู จนถึงหน่วยงานปลายทางที่ใช้ครู ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูทั้งระบบ จะต้องช่วยกันรักษามาตรฐานการผลิตครูไว้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น การจะรักษามาตรฐานวิชาชีพครู จึงจำเป็นต้องมีสถาบันผู้ผลิตวิชาชีพครู เป็นผู้กำหนดมาตรฐานและคอยกำกับดูแลให้มีมาตรฐานที่น่าเชื่อถือได้ การพัฒนาวิชาชีพครูต้องมุ่งที่ตัวครู

เป็นสิ่งสำคัญ เพราะครูดีย่อมช่วยให้สังคมดีขึ้นทุก ๆ ด้าน ดังนั้น ครูจึงต้องมีความสามารถสูงในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และสะท้อนการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้สอดคล้องกับแนวคิดของพรรณอร อุซุภาพ (2561, หน้า 241-243) ได้สรุปแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูไว้ ดังนี้

1. การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพครู (Recruitment) ควรมีการคัดเลือกและสรรหาผู้เข้าเรียนครู ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเข้ามาศึกษา รวมทั้งการบรรจุเข้าสู่ตำแหน่ง ก็ควรมีมาตรการพิเศษในการคัดเลือก
2. การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ ควรมีกระบวนการเดียวในการเตรียมตั้งแต่การเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรีเป็นขั้นต้น เพื่อให้ครูสามารถเป็นผู้นำในการอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการพัฒนาบุคลิกภาพ และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. การอบรมครูประจำการ (In-service training) ต้องเปิดโอกาสให้ครูประจำการได้รับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะการอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งอาจใช้ระบบการศึกษาทางไกลเพื่ออำนวยความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา และการทำงานในสถานศึกษา
4. การพัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู (Teacher education) ควรมีการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการสอน การประยุกต์ใช้จิตวิทยาการศึกษา และการประเมินผลการเรียนเพื่อให้ได้ครูมีคุณภาพ ตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน มาร่วมผลิต จะช่วยให้มีการผลิตที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. การให้การนิเทศ (Supervisors) ช่วยให้การควบคุม การตรวจสอบและการปรับปรุง การปฏิบัติงานของครูให้เป็นระบบดีขึ้น ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น องค์ความรู้ใหม่ ๆ วิธีการสอน แหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ ระบบการตรวจสอบและการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาต้องการให้มีแผนและให้การนิเทศอย่างต่อเนื่อง
6. การบริหารจัดการ (Management) สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ทันสมัย โดยส่งเสริมให้ครูมีศักยภาพในการเป็นผู้นำในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
7. การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของครู (Participation by People from quest the teaching professtion) เป็นการช่วยให้การเรียนการสอนของครู มีความหมาย มีคุณภาพ จะได้แนวร่วมในการทดสอบการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
8. สภาพการปฏิบัติงาน (Condition of work) สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนัก ให้ครูต้องปฏิบัติกรเรียนการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่ละทิ้งหน้าที่ พร้อมให้ขวัญกำลังใจและการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เงินเดือน บ้านพัก การรักษาพยาบาลและค่าเล่าเรียน บุตรจะต้องพอ เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ
9. อุปกรณ์การเรียนการสอน (Teaching materials) ครูต้องมีส่วนร่วม ทั้งในการปรับปรุงหลักสูตร ตั้งแต่ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการและขั้นตอนนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์

การเรียนการสอน เช่น สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำความรู้ใหม่ ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

10. การพัฒนาด้านความรู้ (Knowledge) สถานศึกษาและผู้ใช้ครู ควรพัฒนาครู ให้มีความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างทักษะวิชาชีพ (Skill of effective pedagogy) เพื่อให้สามารถนำวิชาชีพครูไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ วัชนีย์ เชาว์ดำรง (2542 หน้า 176; อรุณี สำเภาทอง, 2547, หน้า 124-134) ได้ทำการวิจัยเพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

1. การพัฒนานักศึกษาครู ให้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู ได้แก่ การวิจัยในชั้นเรียน การใช้คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ กฎหมายสำหรับครู สภาพสังคมในปัจจุบัน และสถานการณ์โลก ทักษะการนำเสนอทางวิชาการ และทักษะการจัดทำแบบวัดประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาความรู้บรรลุเป้าหมาย จึงควรดำเนินการดังนี้

1.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู

1.2 การจัดกิจกรรมพัฒนางานวิชาการเพื่อเพิ่มประสบการณ์ เช่น การจัดการความรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ การให้ความรู้เรื่องการเป็นครูที่ปรึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

1.3 การให้ความรู้ด้านการฝึกทักษะ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษา ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานและการรายงานผลการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเข้าค่ายพักแรม เป็นต้น

1.4 การให้เรียนรู้ด้านการวิจัย ด้วยการจัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อฝึกให้ทำวิจัยในชั้นเรียน

1.5 การฝึกให้นักศึกษามีความเข้าใจชุมชน โดยการนำปัญหาของชุมชนมาจัดทำหลักสูตรให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในการพัฒนาชุมชน สังคม โดยอาจารย์เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้สัมผัสกับชุมชน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

1.6 การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ของครุต้นแบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้มาประยุกต์ในการพัฒนาตนเอง

1.7 การจัดกิจกรรมที่พัฒนาบุคลิกภาพนักศึกษาครู

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นการพัฒนานักศึกษาครูให้ได้รับประสบการณ์จริง ซึ่งควรกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.1 ชั้นปีที่ 1 ฝึกการศึกษาสังเกตการสอน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน

2.2 ชั้นปีที่ 2 ให้ทดลองสอน ภาคเรียนละ 1 ชั่วโมง

2.3 ชั้นปีที่ 3 ศึกษาผู้เรียนในโรงเรียน ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อต้องการให้นักศึกษาเข้าใจสภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน

2.4 ชั้นปีที่ 4 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านการสอนครึ่งภาคเรียน และฝึกการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน

2.5 ชั้นปีที่ 5 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มรูปแบบ มีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างพี่เลี้ยงนักศึกษาและอาจารย์นิเทศประจำสาขา

3. มีการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพในทุกด้าน
ควรฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา

4. จัดทำแผนพัฒนานักศึกษาครู ทั้งในสาขาวิชาและภายในแต่ละชั้นปี เพื่อให้มีทักษะ
การทำงานที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Individual Development Plan) พัฒนาแต่ละชั้นปี

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สถาบันการผลิตครูจะต้องให้ความสำคัญ
กับกระบวนการพัฒนาและผลิตครูตั้งแต่การรับเข้า การจัดเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
และการทำงานในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ควรให้ความสำคัญตระหนักถึง
ความสำคัญของกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อที่ประเทศชาติจะได้ครูที่ดี มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะ
พัฒนาศิษย์ให้เป็นคนดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถพัฒนาประเทศชาติ
ให้มีความเจริญและสงบสุขต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู

การพัฒนาวิชาชีพครูนั้น จะต้องมิติศทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะช่วยให้
ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพ และสามารถพัฒนาประเทศได้ตามความต้องการ
ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูมีหลายประการ แต่จะขอ
กล่าวถึงเฉพาะนโยบายระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู มีดังนี้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนด
กรอบแนวคิดและวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ โดยการวิเคราะห์สถานะและบริบทการเปลี่ยนแปลง
ต่าง ๆ ที่ประเทศกำลังประสบอยู่ นำมากำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่มีความต่อเนื่อง
จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เน้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง
ของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยืดหยุ่นสมดุลและยั่งยืนมาพัฒนาไว้ในแผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ 12 ที่ให้ความสำคัญของทิศทางการพัฒนามุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มี
รายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งได้วางแนวทางการยกระดับคุณภาพ
การศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง ทั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพ
ครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหาและการคัดเลือกให้ได้คนดี คนเก่ง รวมทั้งมีระบบ
การประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 19) และการบริหารจัดการศึกษา ต้องตระหนักถึงสภาพ
บริบทการเปลี่ยนแปลงและภาพอนาคตประเทศไทยดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 10-16)

1.1 บริบทภายใน มีการวิเคราะห์ถึงสถานภาพของสังคมต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 สภาพเศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ภายใต้กับดักประเทศรายได้
ปานกลางอย่างถาวรมากขึ้น เมื่อคำนึงถึงเงื่อนไขในระยะยาว เช่น การลดลงของกำลังแรงงาน
ที่จะหดตัวเป็นปัจจัยถ่วงต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ขีดความสามารถด้านการคิดค้นเทคโนโลยี
และนวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการยกระดับฐานะประเทศเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงลดลง
ด้วยสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และจำนวนประชากรที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

1.1.2 เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับ การดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยคาดว่าใน พ.ศ. 2583 เฉลี่ยประชากรวัยแรงงานเพียง 1.7 คน แบกรับ ผู้สูงอายุ 1 คน การขาดแคลนกำลังแรงงาน ทำให้ต้องนำเข้าแรงงานไร้ทักษะจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทย ส่วนการยกระดับรายได้ ทักษะฝีมือแรงงาน ปัญหาการค้ำมนุษย์ และการคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐาน จะเป็นปัญหาต่อเนื่องที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย เช่น อาชญากรรม โรคระบาดและภาระทางการคลังของระบบบริการทางสังคม อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าว จะเป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าและธุรกิจบริการที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

1.1.3 ความเหลื่อมล้ำ เป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทย ทั้งความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โอกาสที่เข้าถึงบริการภาครัฐ และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ที่ลดทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม การกระจายรายได้ และผลประโยชน์ของการพัฒนาไปยังกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม บางพื้นที่ บางสาขา การผลิตไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่ในกลุ่มที่มีโอกาสและรายได้สูง นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำยังส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน คนจนขาดโอกาส การเข้าถึงบริการการศึกษาและสาธารณสุขที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม การแย่งชิงทรัพยากร การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

1.1.4 ความเป็นเมือง พื้นที่ชนบทมีแนวโน้มเป็นเมืองเพิ่มขึ้น เพื่อลดความแออัด เมืองหลวงและเมืองหลัก เป็นการกระจายความเจริญสู่พื้นที่นั้น ๆ จึงมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณะ เพื่อรองรับการเติบโตของเมือง การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งปัจจัยการผลิตและแรงงานไปสู่ภาคการค้า บริการและอุตสาหกรรม ส่งผลให้มีการแสวงหา เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท้องถิ่น การลดลงของแรงงานในภาคเกษตร รวมทั้งปัญหาการบริหารจัดการขยะในชุมชนและอุตสาหกรรม ทั้งนี้ การเพิ่มของประชากรและแรงงานในพื้นที่ อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การผลิตทางเศรษฐกิจมีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อตอบสนอง ความต้องการที่มากขึ้น การลงทุนในระบบสาธารณสุขภาคจะมีความคุ้มค่ามากขึ้น นอกจากนี้ ความต้องการแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น จะมีส่วนให้จำเป็นต้องมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการที่มีจำนวนมาก

1.1.5 การบริหารจัดการภาครัฐ มีการวางกรอบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่เอื้อต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลที่มีมาตรฐานขึ้น เป็นกลไกการพัฒนา เช่น องค์กรใดที่ดำเนินกิจกรรม โดยใช้เงินแผ่นดิน ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวต่อสาธารณะ เพื่อให้ประชากร ได้ติดตามและตรวจสอบการดำเนินการพัฒนาและการสร้างโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีกลไกป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ฯลฯ การดำเนินนโยบายการเงิน การคลัง งบประมาณ ภาครัฐ ให้ยึดหลักการรักษาวินัยและความยั่งยืนทางการคลัง การจ่ายเงินแผ่นดินอย่างคุ้มค่า มีระบบ การเงินการคลังเพื่อสังคม มีระบบภาษีอากรที่มีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อประชาชนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งภาคประชาสังคม ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการของภาครัฐ สถาบันทางสังคม เช่น มูลนิธิ สถาบันการศึกษา

หน่วยงานวิจัยต่าง ๆ ต้องนำเสนอผลการติดตาม ทั้งประเด็นธรรมาภิบาล การทุจริตคอร์รัปชัน เนื้อหา รายงานข้อค้นพบข้อเสนอแนะสู่สาธารณะ ทำให้ผู้มีอำนาจภาครัฐหันมาพิจารณา ทบทวนนโยบาย มาตรการ และกลไกการทำงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมมากขึ้น

1.2 บริบทภายนอก เช่น

1.2.1 การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลก ด้วยองค์การสหประชาชาติได้ประเมิน สถานการณ์ว่าในช่วง พ.ศ. 2544-2643 (ค.ศ. 2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุโลก หมายถึง การมีผลประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนานในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่น ญี่ปุ่น อเมริกา ยุโรป ขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา มีระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ดังกล่าวค่อนข้างสั้นกว่า สะท้อนถึงระยะเวลาเกิด การขาดแคลนแรงงานในประเทศ และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น เป็นโอกาสอย่างมากสำหรับประเทศไทยที่จะพัฒนาด้านธุรกิจ และลงทุนด้านการค้าและบริการ ด้านการท่องเที่ยว ที่พักอาศัย การให้บริการสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเป็นโอกาสของแรงงานไทยในการทำงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว

1.2.2 การปรับเปลี่ยนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว ส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการผลิต และการค้าที่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิต ซึ่งการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาเป็นรูปแบบการค้าที่มีบทบาทมากขึ้น นำไปสู่การใช้ เทคโนโลยีที่ผสมผสานระหว่าง Information กับ Operational technology หรือที่เรียกว่า Internet of things (เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ที่เชื่อมต่ออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ ตู้เย็น โทรทัศน์ และอื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกัน) เพื่อผลิตสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภค รายบุคคลมากยิ่งขึ้น

1.2.3 ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลก เช่น แนวโน้ม การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน มีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภายในประเทศ จึงจะมีผลต่อทิศทางการวางแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ กติกา ด้านการค้าการลงทุนที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับ เรื่องความโปร่งใสและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ใน พ.ศ. 2558 นำมาซึ่งโอกาสที่สำคัญ ๆ หลายประการ ต่อการยกระดับศักยภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย

1.2.4 การเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการนำประเด็น ด้านมาตรฐานของการค้าและบริการมาเป็นข้อกีดกันทางการค้า ซึ่งผู้ประกอบการผลิตและรูปแบบ เศรษฐกิจ รวมทั้งแนวโน้มนโยบายและมาตรการการพัฒนาของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึงด้านแนวโน้มที่จะ ต่อยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มีความรุนแรงมากขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการสร้างการเติบโต ของเศรษฐกิจแบบทั่วถึง (Inclusive growth) ซึ่งเป็นปัจจัยต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง และยั่งยืน

1.2.5 ตลาดเงิน ตลาดทุนและเศรษฐกิจโลก มีความเสี่ยงที่จะผันผวนตลอดช่วง แผนพัฒนาฯ 12 เนื่องจากผลกระทบการปรับทิศทางนโยบายการเงินในสหรัฐอเมริกาในช่วง ต้นแผนพัฒนาฯ และแนวโน้มการปรับทิศทางนโยบายการเงินในยุโรปในช่วงกลางถึงปลาย

แผนพัฒนาฯ และปัญหาการสั่งสมหนี้สาธารณะในประเทศ ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่มีความเสี่ยงที่จะพัฒนาไปสู่วิกฤตและสร้างผลกระทบต่อเสถียรภาพของเศรษฐกิจและการเงินโลก หากมาตรการการปฏิรูปในประเทศสำคัญ ๆ ของโลก ไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

1.2.6 ความเคลื่อนไหวของกระแสวัฒนธรรมโลก ความก้าวหน้าในการติดต่อสื่อสาร การขยายตัวของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ จะส่งผลให้มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อวิถีชีวิต เจตคติ และความเชื่อในสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการเรียนรู้และพฤติกรรมมารีโภคของคนในประเทศ

1.2.7 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) จะส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความรุนแรงมากขึ้น อุณหภูมิของโลกเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความแห้งแล้งเป็นระยะเวลายาวนาน ก่อนฝนขาดช่วงและฤดูกาลเปลี่ยนไป เกิดความเสี่ยงการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ระบบนิเวศป่าไม้ ระบบนิเวศชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำเกิดการกัดเซาะชายฝั่ง และการสูญเสียแนวปะการัง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหาร สุขภาพ พลังงานและลดทอนความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และยังส่งผลให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มเกิดบ่อยและมีความรุนแรงขึ้น ทั้งอุทกภัย ภัยแล้ง แผ่นดินไหวและดินโคลนถล่ม ซึ่งกระทบต่อภาคการผลิต การพัฒนาอุตสาหกรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงต้องเตรียมพร้อมรับภาวะการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภายใต้กระแสการแข่งขันทางการค้า

1.2.8 การพัฒนาของโลกภายหลัง ค.ศ. 2015 ส่งผลกระทบกับการวางแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ที่ต้องเน้นจัดความยากจนให้หมดไป ประชาชนมีสุขภาพดี มีระบบการศึกษาที่ทำเทียมและมีคุณภาพ มีความเท่าเทียมกันทางเพศ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืน มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน ลดความไม่เท่าเทียมกันทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคแบบยั่งยืน เตรียมความพร้อมในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การรักษาทรัพยากร และการหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้สังคมมีความสุข มีความยุติธรรม และส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในระดับโลกร่วมกัน (พรณอร อุซุภาพ, 2561, หน้า 253-255)

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกที่กำหนดแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูไว้ในหมวด 7 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

2.1 ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐต้องจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ (มาตรา 52)

2.2 มีองค์วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา เป็นองค์วิชาชีพอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งจัดให้มีองค์วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (มาตรา 53)

2.3 มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการทางหน่วยงานทางการศึกษา ในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรการบริหารบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (มาตรา 54)

2.4 มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกี่ยวคู่อื่นสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ รัฐมีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสถาบันกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลครูเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (มาตรา 55)

2.5 การผลิตและพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานรัฐในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 56)

2.6 มีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (มาตรา 57)

3. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาครู ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 9)

3.1 ให้มีการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น

3.3 มีแผนงานและพัฒนาการที่สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

4. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาไว้ ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ, 2555, หน้า 98-107)

4.1 การพัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้วยมาตรการ ดังนี้

4.1.1 ปรับระบบการผลิต คัดสรร ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เช่น มีระบบการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนดี มีใจรักมาเรียนครูและรับประกันบรรจุเป็นข้าราชการครู เมื่อสำเร็จการศึกษาและจัดให้นิสิต/ นักศึกษาครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ ฝึกประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นต้น

4.1.2 ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา เน้นความเป็นเลิศด้านการผลิตครู วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวิชาชีพครู รวมทั้งมีระบบประกันและรับรองคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู และสถาบันผลิตครู

4.1.3 วางแผนการผลิต การพัฒนาและการใช้ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับความต้องการทั้งระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและศึกษานอกระบบ

4.1.4 จัดระบบเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่น ที่มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู โดยศึกษาวิชาชีพครูเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรชาญชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน/ ท้องถิ่น เป็นผู้สอนและช่วยพัฒนาการเรียนรู้

4.1.5 พัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์และบุคลากร สำหรับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ให้เชื่อมโยงการสอนจากประสบการณ์ในสถานประกอบการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักศึกษาครู

4.2 การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้วยมาตรการ ดังนี้

4.2.1 ปรับปรุงและพัฒนาระบบและเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ให้เชื่อมโยงกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.2.2 เร่งจัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

4.2.3 พัฒนาครู คณาจารย์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาครูประจำการที่สอนไม่ตรงวิชาเอก ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งให้มีระบบและมาตรการจูงใจให้ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.2.4 พัฒนาคณาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

4.3 การใช้ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ด้วยมาตรการ ดังนี้

4.3.1 คัดครูให้แก่ผู้เรียน โดยลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็น และจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอ เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ และมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.3.2 ปรับปรุงเกณฑ์กำหนดอัตราครู โดยพิจารณาจากภาระงานโดยจัดจำนวนครูให้เพียงพอตามเกณฑ์ และมีคุณวุฒิตามวิชาที่สอน

4.3.3 แยกบัญชีเงินเดือนและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกจากกัน

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว พบว่า นโยบายระดับประเทศที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) 2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 3) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 และ 4) แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ซึ่งปัจจัยดังกล่าว มีส่วนในการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้ 1) ช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ คิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามที่สังคมต้องการ เท้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อร่วมพัฒนาสังคมและประเทศ และ 2) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การสรรหา การคัดเลือกให้ได้คนดี คนเก่งสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานวิชาชีพครู

ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้ให้ความหมายของมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาว่า “มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา ให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่า เป็นบริการที่มีคุณภาพ ตอบสังคมได้ว่า การที่กฎหมายให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษาและกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องใช้ความรู้ทักษะและความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ”

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง และได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาไว้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู และส่วนที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีความรู้ที่เพียงพอ สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังนี้

1. มาตรฐานความรู้ จำนวน 11 มาตรฐาน ได้แก่

1.1 ความเป็นครู ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) สภาพงานครู คุณลักษณะ และมาตรฐานวิชาชีพครู 2) การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครู และวิชาชีพครู 4) การจัดการความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู และ 5) การสร้างความก้าวหน้าและพัฒนา วิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) รอบรู้ในเนื้อหาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ (2) แสวงหาและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ที่ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพผู้เรียน และ 4) วิญญาณความเป็นครู

1.2 ปรัชญาการศึกษา ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีทางการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ 2) แนวคิดและกลวิธีการจัด การศึกษา เพื่อส่งเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) ประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา สถานศึกษา และ 2) วิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 ภาษาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) และ 2) ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารความหมายอย่างถูกต้อง และ 2) ใช้ภาษาวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

1.4 จิตวิทยาสำหรับครู ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) จิตวิทยาพื้นฐาน และจิตวิทยาพัฒนาการของมนุษย์ 2) จิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา และ 3) จิตวิทยา การแนะแนวและการให้คำปรึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ 2) ใช้จิตวิทยาเพื่อความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เต็มศักยภาพ

1.5 หลักสูตร ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิดในการจัดทำ หลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) การพัฒนาหลักสูตร และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) วิเคราะห์ หลักสูตรและสามารถจัดทำหลักสูตรได้ และ 2) ปฏิบัติการประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมิน ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

1.6 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม เพื่อการเรียนรู้ 2) ทฤษฎีและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาได้ 3) บูรณาการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4) การจัดการชั้นเรียน และ 5) การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้และนำไปใช้ สู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง และ 2) สามารถสร้างบรรยากาศการจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย ก) สาระความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติในการวิจัย และ 2) การใช้และผลิตงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 2) สามารถ ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด การออกแบบ การประยุกต์ใช้และการประเมินสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) ประยุกต์ใช้และประเมิน คือ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และ 2) สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร

1.9 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 2) ปฏิบัติการวัดและประเมินผล และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถวัดและประเมินผลได้ และ 2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

1.10 การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดการคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 2) สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

1.11 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ประกอบด้วย ก) สารความรู้ ได้แก่ 1) หลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริต 2) คุณธรรมและจริยธรรมของวิชาชีพครู และ 3) จรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะและเสียสละให้สังคม และ 2) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2. มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลา ไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

2.1 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน ประกอบด้วย ก) สารการฝึกทักษะ ได้แก่ 1) การสังเกตการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง 3) การทดลองสอนในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง 4) การออกแบบทดสอบ ข้อสอบ หรือเครื่องมือวัดผล 5) การตรวจข้อสอบ การให้คะแนนและการตัดสินผลการเรียน 6) การสอบ ภาคปฏิบัติและการให้คะแนน 7) การวิจัยแก้ปัญหาผู้เรียน และ 8) การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียน เพื่อจุดประสงค์การสอน ที่หลากหลาย และ 2) สามารถปฏิบัติการสอน ออกแบบทดสอบ วัดและประเมินผลผู้เรียน

2.2 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบด้วย ก) สารการฝึกทักษะ ได้แก่ 1) การปฏิบัติการสอนวิชา 2) การวัดและประเมินผลและนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแบ่งปันความรู้ในการสัมมนาการศึกษา และ ข) สมรรถนะ ได้แก่ 1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอก 2) สามารถปรับปรุง และ ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 3) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผล ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะ หรือ ความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน
3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเต็มศักยภาพ
4. พัฒนาแผนการสอน ให้สามารถปฏิบัติได้จริงในชั้นเรียน
5. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ โดยเน้น

ผลลัพท์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
9. ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์
10. ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
11. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
12. สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

ส่วนที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผน ในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริม เกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา แก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมี มาตรฐานการปฏิบัติตน ดังที่สภาได้กำหนดจรรยาบรรณของวิชาชีพไว้ 5 หมวด จำนวน 9 ข้อ ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556, หน้า 72-73)

1. หมวดจรรยาบรรณต่อตนเอง มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

2. หมวดจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ ต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3. หมวดจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ มี 5 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อที่ 4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อที่ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางกาย วาจาและจิตใจ

ข้อที่ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย ทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อที่ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4. หมวดจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพ็ชช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5. หมวดจรรยาบรรณต่อสังคม มี 1 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สำหรับการพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดสรรมาตรฐานความรู้ จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ ข้อที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ และข้อที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และตัวบ่งชี้ ดังจะได้นำเสนอในหัวข้อการสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และตัวบ่งชี้ต่อไป

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู

ครูหรือผู้สอน เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการสอนผู้เรียนให้มีวิชาความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ และอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนเป็นคนดี นอกจากนี้ ครูยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม ฯลฯ ในปัจจุบัน สังคมส่วนใหญ่มองว่าอาชีพครู คือ นักสร้างผู้ยิ่งใหญ่และเป็นที่พึ่งพาของสังคม ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เพื่อก้าวออกไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติในอนาคต รวมทั้งสังคมยังมองว่าอาชีพ ครู คืออาชีพที่มีความมั่นคง มีเกียรติในสังคม โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครู ดังนี้

1. คุณลักษณะที่ดีของครูตามพระราชดำรัส

พระราชดำรัส ในที่นี้ หมายถึง พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช โดยคุณลักษณะของครูที่ดีตามพระราชดำรัส มีดังนี้

“...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ไซ่ว่าจะมีแต่ความรู้ในทางวิชาการและในทางการสอนเท่านั้น ก็หาไม่ จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรม จรรยาและวัฒนธรรม รวมทั้งมีความสำนึก รับผิดชอบในหน้าที่ด้วย...”

(พระราชดำรัสพระราชทานเนื่องในวันการศึกษาสัมพันธ์ วันเสาร์ที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2512)

“...ผู้เป็นครูที่แท้จริงนับว่าเป็นบุคคลพิเศษ ต้องแผ่เมตตาและเสียสละเพื่อความสำเร็จ ความก้าวหน้าและความสุข ความเจริญของผู้อื่นอยู่ตลอดชีวิต ที่กล่าวดั่งนั้น ประการที่หนึ่ง เพราะว่า ครูมีความจำเป็นต้องมีความรักและสงสารศิษย์ เป็นพื้นฐานทางจิตใจอย่างหนักแน่น จึงสามารถทนลำบากตรากตรำกาย ใจ อบรมสั่งสอนศิษย์ตลอด...”

(พระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูอาวุโส วันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2520)

“...ถ้าครูไม่เป็นห่วงประโยชน์ที่ควรห่วง หันไปห่วงอำนาจ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ และห่วงรายได้กันมากเข้าแล้ว จะเอาจิตใจที่ไหนมาห่วงความรู้ ความดี ความเจริญของงานของเด็ก ความห่วงใยในสิ่งเหล่านี้ก็จะค่อย ๆ บั่นทอน ทำลายความเป็นครูไปจนหมดสิ้น จะไม่มีอะไรเหลือไว้ พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจ หรือผูกใจใครไว้ได้ ความเป็นครูก็จะมีค่าเหลืออยู่ให้เป็นที่เคารพบูชา ต่อไป...”

(พระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูอาวุโส วันเสาร์ที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2521)

“...ครูที่แท้จริงเป็นผู้ทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอดสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวม ระวังความประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มใจ ปลื้มใจ จากความสะอาดสบาย และ ความสนุกสนานรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์ รักษา ความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญา ให้เพิ่มพูน สมบูรณ์ขึ้น ทั้งด้านวิทยาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล...”

(พระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูอาวุโส วันอังคารที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2523)

คุณลักษณะที่ดีของครูตามหลักพุทธศาสนา

คุณลักษณะของครูที่ดีตามหลักพุทธศาสนา ครูมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของศิษย์ กล่าวคือ ครูจะเป็นมิตรแท้หรือมิตรดี สามารถเป็นที่พึ่งของศิษย์ได้อย่างดี โดยมีหลักธรรมที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. ปิโย หมายถึง น่ารัก คือ ครูต้องทำตนให้เป็นที่น่ารักของลูกศิษย์ ต้องเป็นผู้มีเมตตา รักเด็กมากกว่ารักตนเอง มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความสนิทสนมแก่ศิษย์ การที่ครูทำตัวเป็นที่รัก แก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป สามารถตั้งตนยึดมั่นอยู่ในพรหมวิหาร 4 ดังต่อไปนี้

1.1 เมตตา หมายถึงความปรารถนาดีต่อศิษย์ หาทางให้ศิษย์เป็นสุข และเจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านวิชาการและการดำเนินชีวิต

1.2 กรุณา หมายถึง ความสงสาร เอ็นดูศิษย์ อยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ และใส่ใจบำบัดทุกข์ร้อน

1.3 มุทิตา หมายถึง ชื่นชมยินดี เมื่อศิษย์ได้ดี และยกย่องเชิดชูให้ปรากฏ เป็นการให้กำลังใจและช่วยให้เกิดความภูมิใจในตนเอง

1.4 อุเบกขา หมายถึง วางตัวเป็นกลาง จิตใจที่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ไม่ลำเอียง และไม่มีอคติ

2. ครุ หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มั่นคง ในด้านของจิตใจ ที่จะดำรงตน อยู่ในความดี ไม่หวั่นไหวไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา สิ่งที่จะช่วยให้ครูมีคุณสมบัติดังกล่าว คือ พละ 5 ประการ ดังนี้

2.1 ศรัทธาพละ หมายถึง มีความเชื่อในทางที่ดี เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเกิดขึ้นในใจ แล้วจะเป็นพลังต่อต้านฝ่ายอกุศล

2.2 วิริยะพละ หมายถึง ความเพียรในทางที่ดี คือ เพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้น ในตัว เพียรทำความดีให้คงอยู่และเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2.3 สติพละ หมายถึง ความระลึกได้ มีความรู้สึกรู้ตัวในการกระทำ การพูด การคิด ให้รอบคอบ

2.4 สมาธิพละ หมายถึง ความมีใจจดจ่อแน่วแน่นมั่นคงในสิ่งที่เพียรทำ พลังสมาธินี้ จะเป็นกำลังต่อต้านความฟุ้งซ่านมิให้เกิดขึ้นในใจ

2.5 ปัญญาพละ หมายถึง ความรอบรู้ คือ รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรทำ อะไร ไม่ควรทำ

3. ภาวนา คือ การเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้มีความประพฤติดีงาม ควรแก่ การเคารพ กล่าวคือ การแต่งกายเรียบร้อย กิริยาท่าทางสง่า ฝ่าเผย วาจาอ่อนหวาน มีวิทยาความรู้ และมีระเบียบวินัยอันดี การที่ครูจะอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามได้นั้น ตัวครูเอง จะต้องอบรมตนเอง ให้เป็นผู้มีความประพฤติที่ดีงามเสียก่อน

4. วัตตะ คือ เป็นผู้มีความสามารถในการตกแต่งสอน เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ ความสามารถ และเป็นคนดี คือ ใช้ความรู้ ความสามารถไปในทางสุจริตเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ ลักษณะการสอนในพุทธศาสนา มี 4 ประการ ดังนี้

4.1 สันทิสสนา หมายถึง การสอนให้เข้าใจชัดเจน เห็นจริงอย่างที่ต้องการ ซึ่งจะต้อง ดำเนินไปตามลำดับขั้น ดังนี้ สอนจากสิ่งที่ย่อยไปยาก สอนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรม สอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาการใช้เหตุผล

4.2 สมาทปนา หมายถึง การกระตุ้นเร่งเร้า เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะประพฤติ ปฏิบัติตามที่ครูสอน

4.3 สมุตเตชนนา หมายถึง การสร้างกำลังใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ และมีมานะว่าจะต้องเรียน

4.4 สัมปหังสนา หมายถึง การสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้เรียน คือ มีเทคนิค ในการสอนที่จะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ ครูจะต้องมีกลวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความร่าเริง และมีความสุขต่อการเรียน

5. วณักขโม คือ เป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำและอดทนต่อกิริยาваจาอันก้าวร้าว รุนแรงของผู้อื่นได้นั้น เป็นสัญลักษณ์ของความเข้มแข็งและการรู้จักหักห้ามใจ ครูจะต้องมีขันติ รู้จัก รักษาควบคุมอารมณ์ และมีความยับยั้งชั่งใจ เพราะหน้าที่ของครู ก็คือ เปลี่ยนพฤติกรรมของคนที่ไม่รู้ ให้รู้ ดังนั้น ครูจึงต้องพร้อมที่จะทนต่อถ้อยคำรบกวน โต้แย้ง ซักถามของผู้เรียน ไม่เบื่อหน่าย ขุ่นเคือง ที่จะทำให้ความกระจ่างในเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เรียนยังเคลือบแคลงสงสัย ไม่เข้าใจครู จะต้องระลึกถึงอยู่เสมอว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีสติปัญญา ความสามารถแตกต่างกัน และยังมาจากสภาพแวดล้อมต่างกัันด้วย

6. คัมภีร์รณจกถ์ กัตดา คือ สามารถขยายข้อความที่ยากให้ง่ายแก่การเข้าใจ เพราะวิชาการต่าง ๆ ที่ครูนำมาสอนนั้น ล้วนเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ครูจะต้องมีวิธี ที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องยาก ๆ ได้ง่าย รวมทั้งมีการอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของวิชาได้ถูกต้อง แม่นยำ

7. โนจัญฐาเน นิโยชเย คือ การรู้จักและแนะนำศิษย์ไปในทางที่ถูก ที่ควร ไม่ชักจูงศิษย์ ไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ประพฤตชั่ว โดยละเว้นอบายมุขทั้ง 6 อย่าง ได้แก่ การติดสุราและของมีนเมา เทียวกลางคืน เทียวดูการละเล่น ติดการพนัน คบคนชั่วและเกียจคร้านในการงาน

คุณลักษณะที่ดีของครูตามแนวคิดตะวันตก

Hessong and Weeks (อ้างถึงใน ไพพรรณ เกียรติโชติชัย, 2545) ได้สรุปแนวความคิด เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้เป็นระบบ และครอบคลุมลักษณะของครูอย่างกว้างขวางดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ (Being knowledge able) คือ การมีความรู้หรือความเข้าใจในวิชาการ ต่าง ๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาการ โดยเฉพาะวิชาที่สอน ตลอดจน วิชาการอื่น ๆ ตามสมควร

2. เป็นผู้มึอารมณ์ขัน (Being humorous) คือ การเป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกความรู้สึก ที่ทำให้ข้าขันหรือสนุกสนานในการสอน อย่างไรก็ดี การมึอารมณ์ขันของครู จะต้องเป็นไปใน ทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดค่านิยมที่ดี มิฉะนั้นแล้ว จะเกิดผลเสียได้เช่นกัน

3. เป็นผู้มีความยืดหยุ่น ผ่อนปรน (Being flexible) หมายถึง การมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้ ครูจำเป็นต้องรู้จัก การยืดหยุ่นในการอบรมสั่งสอน สามารถปรับแผนการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ได้อย่างดี

4. เป็นผู้มีความตั้งใจในการทำงาน (Being upbeat) เป็นผู้ที่มีความรักในตัวเองและยินดี ในภารกิจทางด้านการสอน จะไม่มองว่าการสอนเป็นเพียงภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่จะ ยินดีเมื่อได้สอน อุทิศเวลาให้กับการทำงานที่ทำอย่างเต็มที่

5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (Being honest) ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ สำหรับผู้ที่เป็นครู ความซื่อสัตย์จริงใจ เป็นสิ่งที่ให้ศิษย์เกิดความไว้วางใจและมั่นใจที่จะปฏิบัติ หรือกระทำตามคำสั่งสอนของครู

6. เป็นผู้มีความสามารถสร้างความชัดเจน (Being clear and concise) ความสามารถ ในการทำให้ผู้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวบรัด ชัดเจนนั้น เป็นเรื่องของความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ก็ต้องปฏิบัติด้วยความชัดเจน โปร่งใส ถูกต้องตามหลักการและระเบียบแบบแผนอันดีงาม

7. เป็นคนเปิดเผย (Being open) คือ เป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับ เจ้าเล่ห์ ไม่หน้าไหว้ หลังหลอก เต็มใจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ
8. เป็นผู้มีความอดทน (Being patient) หมายถึง ความเป็นผู้มีความเพียรพยายาม หรือขยันขันแข็ง สำหรับครูต้องมีคุณสมบัติข้อนี้เป็นพิเศษ เพราะนอกจากจะเป็นผู้อดทนในหน้าที่ การสอนและงานอื่น ๆ แล้ว ยังต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนอีกด้วย
9. เป็นแบบอย่างที่ดี (Being a role model) ครูควรเป็นบุคคลที่กระทำให้เป็น แบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม เพราะนักเรียนต้องมีแบบอย่างที่ดีถูกต้อง ดีงาม เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตของตน
10. เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (Being able to relate theory to practice) การนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น บางครั้งสภาพการณ์จริงไม่เหมือนกับทฤษฎีที่เรียนมา ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม
11. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Being self-confident) ความเชื่อมั่นในตนเอง ก็คือ การกล้าตัดสินใจ โดยสามารถเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือวิถีทางที่ดีที่สุด ในการกระทำต่าง ๆ ครูต้องพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการสอนให้มากที่สุด ครูต้องเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนสอนด้วย
12. เป็นผู้มีความสามารถในศิลปวิทยาการหลาย ๆ ด้าน (Being diversified) ครูที่ประสบ ความสำเร็จ จะต้องมีความรู้และความสามารถในการอื่น ๆ ด้วย ความรู้พิเศษเป็นความสามารถ เฉพาะตัวที่จะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู อาจจะต้องใช้เพื่อช่วยให้งานในหน้าที่ครูมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ความรู้พิเศษ เช่น ความสามารถทางเคลื่อนยนต์กลไก ความรู้ในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ความสามารถทางงานศิลปะ เป็นต้น
13. เป็นผู้แต่งกายเหมาะสมและมีสุขอนามัยส่วนบุคคลดี (being well groomed and having personal hygiene) ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและสะอาดอยู่เสมอ สวมใส่เสื้อผ้าถูกกาลเทศะ เหมาะสมกับความเป็นครู หรือแต่งกายตามรูปแบบที่สถานศึกษากำหนด นอกจากนี้ สุขอนามัยของครูก็เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ สุขภาพของครูมีผลให้ การสอนประสบผลสำเร็จด้วยดี

คุณลักษณะที่ดีของครูในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้รวบรวมคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 จากนักวิชาการ และนักการศึกษา และสรุปได้ 8 ลักษณะ ดังนี้

1. นักดัดแปลง (The adaptor)

ครูในศตวรรษที่ 21 คือ นักดัดแปลง (Adaptor) ในฐานะที่ท่านเป็นครูหรือนักการศึกษา ท่านจะต้องสามารถดัดแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียน และสามารถสอนได้ตามจินตนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สามารถปรับหลักสูตรให้สามารถสอน ด้วยเครื่องมือดิจิทัลได้ ท่านยังจะต้องสามารถดัดแปลง Software และ Hardware ที่ออกแบบมา สำหรับรูปแบบของธุรกิจ ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้เหมาะสมกับ ความหลากหลายของกลุ่มอายุและความสามารถของนักเรียน นอกจากนี้ ท่านยังต้องสามารถปรับ

การสอนให้มีความเป็นพลวัต (Dynamic) เมื่อทุกอย่างดำเนินไปอย่างผิดพลาดในระหว่างที่สอน เช่น เมื่อเทคโนโลยีเกิดล้มเหลว การสอนยังต้องดำเนินต่อไป

ในฐานะที่ท่านเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ท่านจะต้องเข้าใจและประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้ (Learning styles) ที่แตกต่างกัน ท่านจะต้องสามารถปรับหรือดัดแปลงรูปแบบการสอน (Teaching styles) ของท่าน ให้ครอบคลุมลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียน ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องค้นหารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ให้เหมาะสมกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ ICT

2. มิวส์ทัศน์ (The visionary)

ครูในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้มิวส์ทัศน์ (Visionary) ครูที่มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นแนวคิดและแนวทางของคนอื่น และมองเห็นถึงวิธีการที่พวกเขาจะใช้แนวคิดและแนวทางเหล่านี้ในห้องเรียน ครูเหล่านี้ ยังมองเห็นการบูรณาการตลอดหลักสูตรและทำให้การเชื่อมโยงนั้น เสริมสร้างการเรียนรู้ให้คุ้มค่าในสาขาวิชาอื่น ๆ และยังได้ใช้ประโยชน์จากสาขาวิชาอื่น เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียน จินตนาการและความสามารถในการปรับตัว คือ กุญแจสำคัญ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของครูหรือนักการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ของวันนี้และพรุ่งนี้ ครูในศตวรรษที่ 21 มองเห็นศักยภาพในเครื่องมือและเทคโนโลยีเครือข่าย แล้วนำมาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เพื่อนำไปช่วยเหลือนักเรียนตามความจำเป็นและต้องการของพวกเขา

3. นักร่วมมือ (The collaborator)

ครูในศตวรรษที่ 21 สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้ ทำงานร่วมกัน เพื่อยกระดับและสร้างความประทับใจแก่ผู้เรียน ครูก็เช่นเดียวกันจะต้องเป็นนักร่วมมือที่มีการแบ่งปันให้การช่วยเหลือ มีการปรับตัวและประดิษฐ์สร้างสรรค์

บทบาทของครูในที่นี้ มักจะเกี่ยวกับผู้ดำเนินรายการ (Moderator) ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และผู้ตัดสิน (Referee) การสร้างรูปแบบการสอน การมุ่งความสนใจไปที่การอภิปรายและการนำโดยทำเป็นตัวอย่าง ครูเรียนรู้วิธีการที่จะสร้างและพัฒนากิจกรรมสนทนา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยให้นักเรียนซึ่งปกติจะเงียบ ขี้อาย หรือโดดเรียน หันกลับเข้ามาร่วมในการอภิปราย ได้เสียง และแสดงเหตุผล ครูสามารถทำงานร่วมกันและช่วยเหลือ โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนออนไลน์จำนวนมาก พวกเขาสามารถทำให้การทำงานของพวกเขายู่ภายใต้ใบอนุญาต การยินยอมให้ครูเข้าถึงเนื้อหาจำนวนมากมหาศาลนี้ ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ โครงการทรัพยากรทางการศึกษาแบบอิสระ (Open educational resources) เป็นตัวอย่างที่ดีของแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นภายใต้สัญลักษณ์ที่มีการสร้างสรรค์ร่วมกัน

4. กล้าเสี่ยง (The risk taker)

ครูในศตวรรษที่ 21 ใช้ความเสี่ยงและเตรียมความพร้อมที่จะใช้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีของนักเรียน ด้วยวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่ท่านต้องการและสิ่งที่เทคโนโลยีสามารถทำได้ ท่านสามารถระบุเป้าหมายและเฝ้าอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ท่านอาจจะให้นักเรียนสอนกันเอง ซึ่งพิธีมิตการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่า ความทรงจำเกี่ยวกับความรู้ที่สูงที่สุดมาจากการสอนคนอื่น

5. ผู้เรียน (The learner)

เราคาดหวังนักเรียนของพวกเราที่จะเป็นผู้เรียนตลอดชีวิต ท่านก็เช่นกัน จะต้องมีความต่อเนื่องที่จะดูดซับประสบการณ์และความรู้ และเป็นปัจจุบันในเนื้อหาวิชา เช่น ข้อมูล

เทคโนโลยีและแน่นอนในหลายศาสตร์ ความรู้ ความเข้าใจและเทคโนโลยี มีลักษณะที่ไหลลื่น และเป็นพลวัต ความรู้เหล่านี้ มีการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ท่านจะต้องเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง อย่าลืมว่าครูในศตวรรษที่ 21 ก็เป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้วย

6. นักสื่อสาร (The communicator)

ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นนักสื่อสาร มีความคล่องแคล่วในการใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่จะช่วยเหลือในการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ในฐานะที่ท่านเป็นครู ท่านจะต้อง รู้ดีกว่า วิธีที่จะเอื้อต่อการสื่อสาร การกระตุ้นและควบคุมมัน ดำเนินการและจัดการกับมัน จะต้อง ทำอย่างไร

7. เป็นแบบอย่าง (The model)

ครูเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน ซึ่งเป็นความคาดหวังว่าครูจะสอน คุณค่าของการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียนของพวกเขา ในความเป็นจริง ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่มีคุณค่า สำหรับนักเรียนบางคน ครูคือองค์ประกอบทางการศึกษาที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของพวกเขา มากที่สุด พวกเขาจะสร้างความแตกต่างอย่างมากจากการเรียนรู้จากต้นแบบ

ครูในศตวรรษที่ 21 ยังเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติเกี่ยวกับการสะท้อนคิด ไม่ว่าจะเป็น การตรวจสอบการสอนและการเรียนรู้ส่วนตัวของพวกเขาเอง หรือการสะท้อนคิดผ่านเว็บล็อก (Web blogs) Twitter และสื่ออื่น ๆ ท่านต้องเป็นแบบอย่างในคุณลักษณะอื่น ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับการบูรณาการของเทคโนโลยีหรือหลักสูตร แต่มีความสำคัญเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นครู ท่านต้องเป็นแบบอย่างในเรื่อง 1) ความอดทนและความเคารพ 2) ได้รับการยอมรับ 3) มีมุมมองที่กว้างกว่าเนื้อหาของหลักสูตรของพวกเขา 4) ความตระหนักในโลก 5) การสะท้อนคิด และ 6) คุณค่าของมนุษย์

8. ผู้นำ (The leader)

ครูในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นแชมป์ของการบูรณาการไอซีที หรือ เป็นผู้สอน เทคโนโลยี ครูนำโดยตัวอย่าง ภาวะผู้นำ จะมีความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ ชี้นำความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูเป็นบุคคลที่สังคมให้ความสำคัญ และยกย่อง ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่ส่งเสริมและสร้างสรรค์ การเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ คุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

ครูปฐมวัย เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะชีวิต และมีพัฒนาการครบทุกด้านเหมาะสมกับวัย เพื่อที่เด็กจะได้เติบโต เป็นประชากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป เพราะครูปฐมวัย เป็นครูคนแรกที่นักเรียนจะได้ใกล้ชิดและเรียนรู้ ซึ่งในวัยปฐมวัยนั้น เป็นวัยที่สำคัญของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะในอายุ 7 ปีแรกของมนุษย์ เพราะเด็กในวัยนี้จะเรียนรู้และพัฒนาได้ดี ซึ่งเป็นการพัฒนา และการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิต ดังนั้น ครูปฐมวัยจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่ดี และเหมาะสมครบทุกด้าน โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

วिरากานต์ ศรีด้วง (2538) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูอนุบาล หมายถึง ลักษณะประจำ พร้อมทั้งการกระทำที่ชี้ให้เห็นถึงความคิดของครูผู้ทำหน้าที่สอนและอบรมเลี้ยงดูเด็ก ครูอนุบาล นอกจากจะทำหน้าที่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วย ซึ่งแตกต่างไปจากครูผู้สอนในระดับอื่น ๆ ดังนั้น ครูอนุบาลจึงควรมี ลักษณะดังนี้

1. รักเด็ก ถ้าครูอนุบาลมีนิสัยรักเด็กอย่างแท้จริงแล้ว จะทำให้อยู่กับเด็กได้อย่างมีความสุข และเต็มใจที่จะทำงานต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ

2. ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก เนื่องจากเด็กวัยนี้ ต้องการความอบอุ่น ซึ่งถ้าหากเด็กได้รับความอบอุ่นเหมือนอยู่ที่บ้านแล้ว จะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจและอยากมาโรงเรียน

3. เมตตากรุณา บุคคลที่จะอยู่กับเด็ก ควรเป็นผู้ที่มีจิตใจรักและเอ็นดูเด็ก ปราศรณาให้เด็ก มีความสุข และถ้าหากครูอนุบาลได้อบรมเด็กในสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็จะทำให้เด็กมีจิตใจที่อ่อนโยน มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่นเช่นเดียวกัน

4. อารมณ์ดี ครูอนุบาลควรมีอารมณ์ดีและควบคุมอารมณ์ตนเองได้

5. ใจเย็น ครูอนุบาลต้องเป็นคนใจเย็น เนื่องจากเด็ก ๆ มักจะมีปัญหาให้ช่วยอยู่เสมอ ๆ บางครั้งอาจเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ด้วย อาจได้รับการต่อว่า หรือกล่าวร้ายต่าง ๆ ดังนั้น จึงต้องเป็นผู้มีความใจเย็น

6. ออดทน ครูอนุบาลต้องมีความอดทน เนื่องจากต้องทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งเด็กในวัยนี้ ยังเป็นเด็กเล็ก ไม่สามารถเข้าใจหรือทำอะไรได้เหมือนผู้ใหญ่ จึงต้องใช้เวลา และความอดทน

7. ขยัน เป็นผู้ที่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและรับผิดชอบงานในหน้าที่

8. ยุติธรรม ครูอนุบาลต้องมีความยุติธรรมและวางตัวเป็นกลาง

9. ซื่อสัตย์ เนื่องจากครูอนุบาลต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ๆ ด้วย

10. ยิ้มแย้มแจ่มใส ครูอนุบาลต้องเป็นผู้ยิ้มแย้มแจ่มใส ดูแล้วน่าคบหาสมาคมด้วย ทำให้ผู้ใกล้ชิดรู้สึกอบอุ่น

11. แคล่วคล่องว่องไว ครูอนุบาลต้องเป็นผู้ที่แคล่วคล่องว่องไว กระฉับกระเฉง เนื่องจากต้องดูแลเด็กที่อยู่ในวัยไม่อยู่นิ่ง ซุกซน

12. หน้าที่ ทรหดทรงและท่าทางดี ครูอนุบาลควรฝึกการนั่ง การเดิน การยืนให้ถูกต้อง น่าดู เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก หน้าที่ควรแต่งพองาม ทรงผมเหมาะสมกับวัย

13. สุขภาพดี ครูอนุบาลต้องรักษาสุขภาพให้แข็งแรง เนื่องจากต้องทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก

14. การแต่งกายดี ครูอนุบาลควรแต่งกายให้น่าดู สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับวัย

15. วาจาสุภาพ ไพเราะ ครูอนุบาลจะต้องรู้จักใช้คำพูด ควรใช้คำพูดที่เด็กสามารถเข้าใจ ความหมายได้ พุดจาสุภาพ อ่อนหวานและไพเราะ เนื่องจากเด็กอนุบาลเป็นวัยที่อยู่ในระหว่างการเรียนรู้ภาษา จะจดจำสิ่งที่ได้ยินและจะพูดตาม

16. กิริยามารยาทดี ครูอนุบาลควรมีกิริยามารยาทงามรู้จักกาลเทศะ รู้จักมารยาทต่าง ๆ ในสังคม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก

17. ตรงต่อเวลาและหน้าที่ ครูอนุบาลต้องตรงต่อเวลาและหน้าที่ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน อีกทั้งควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

18. มีมนุษยสัมพันธ์ดี เนื่องจากครูอนุบาลต้องปฏิบัติร่วมกับบุคลากรหลายฝ่าย จึงต้องสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

19. เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็ก ครูอนุบาลต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กได้

20. ชอบศิลปะ ครูอนุบาลควรจะวาดภาพระบายสีได้ อย่างน้อยวาดภาพลายเส้นบนกระดานดำได้ ร้องเพลงได้ ทำท่าทางประกอบเพลงได้ สามารถเล่นดนตรีได้ สิ่งเหล่านี้ จะทำให้การสอนน่าสนใจสำหรับเด็กยิ่งขึ้น

21. รับฟังคำพูดและตอบคำถามเด็ก เนื่องจากเด็กวัยนี้ มีความอยากรู้ อยากเห็น ชอบถามถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยากรู้และมีความสงสัยอยู่เสมอ ดังนั้น ครูอนุบาลจะต้องเป็นผู้ที่สามารถตอบคำถามเด็ก ได้ตรงกับความจริง เท่าที่เด็กจะเข้าใจความหมายได้

22. ให้ความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก ครูอนุบาลควรสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ควรปฏิบัติตนเป็นมิตรที่ดีต่อพ่อแม่และผู้ปกครองเด็ก ยินดีให้ความร่วมมือและช่วยเหลือแนะนำ เพื่อแก้ปัญหาเด็ก

23. ประเมินผลการปฏิบัติงานตนเอง ครูอนุบาลควรประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองในทุก ๆ ด้าน ด้วยความเที่ยงตรง ได้แก่ ด้านการสอน การเรียนของเด็ก การผลิตและใช้สื่อการสอน การปรับตัวของเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และงานธุรการประจำชั้น

จิรวรรณ กาละดี (2544) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มี 6 ด้าน คือ

1. ด้านคุณวุฒิ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านการศึกษาศรีมวีย มีความรู้ด้านหลักสูตรระดับปฐมวัยศึกษา ด้านจิตวิทยาพัฒนาการ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ ความสามารถ นำผลการวิจัยมาพัฒนาเด็กได้เป็นอย่างดี

2. ด้านความสามารถ คือ มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตร จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่เอื้อต่อพัฒนาการทุกด้านได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ

3. ด้านบุคลิกภาพ คือ มีสุขภาพจิตดีและสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีวินัยในตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลทุกระดับได้อย่างเหมาะสม มีศิลปะในการพูด

5. ด้านอุดมการณ์ในวิชาชีพครู คือ รักและศรัทธาต่ออาชีพครู ภูมิใจในความเป็นครูปฐมวัย

6. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือ มีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ

ราศี ทองสวัสดิ์ (2537) กล่าวว่าคุณลักษณะของครูอนุบาล มีดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจหลักการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี จนสามารถวิเคราะห์แนวทาง และแผนการจัดประสบการณ์ (หลักสูตรและแผนการสอน) หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับเด็กกว่า เป็นสิ่งที่จะเป็นประโยชน์กับเด็ก ทั้งปัจจุบันและอนาคตหรือไม่เพียงใด ควรจะนำมาใช้กับเด็กหรือไม่ มั่นคงในอุดมการณ์ และวิชาชีพ กล้าที่จะแสดงตัว และหาทางดำเนินการให้การพัฒนาเด็กเป็นไปตาม หลักการ

2. ไม่ยึดมั่นสิ่งที่ตนรู้และถือปฏิบัติอยู่นั้นดีที่สุดในที่สุด แต่จะแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า และพร้อมที่จะ ปรับปรุงอยู่เสมอ

3. เข้าใจเด็กวัยนี้เป็นอย่างดี เมื่อพบปัญหา จะศึกษาวิธีแก้และแก้ด้วยเทคนิค การแก้ปัญหาที่ถูกต้องวิธี

4. เป็นคนถ่อมตน ไม่โอ้อวดความรู้ที่มี แต่ในยามต้องแสดงความสามารถ ก็ทำได้ดี ไม่หวงวิชา แต่พร้อมที่เผื่อแผ่ความรู้ให้ผู้อื่น

5. ไม่เป็นเพียงแต่ครูสอนเด็กเล็กเท่านั้น แต่ยังสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจไปยัง ผู้ปกครอง นิสิต นักศึกษา ได้เป็นอย่างดี

แนวคิดที่เกี่ยวกับครูปฐมวัยในต่างประเทศ

Laura (2008) นักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกหัดครูของสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย และสรุปคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ 12 ประการ (Twelve characteristics of effective early childhood teachers) ได้แก่

1. มีใจรักในสิ่งที่จะทำ (Passion)
2. มีความเพียรพยายาม (Perseverance)
3. พร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรค (Willingness to take risks)
4. เป็นนักปฏิบัติ (Pragmatism)
5. มีความอดทน (Patience)
6. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
7. การเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพนับถือ (Respect)
8. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
9. มีความเป็นตัวอยู่เสมอ (Authenticity)
10. ใฝ่เรียนรู้ (Love of learning)
11. มีความกระตือรือร้น (High energy)
12. มีอารมณ์ขัน (Sense of humor)

Jean (1991, pp. 267-268) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่มีความสำคัญสำหรับครูปฐมวัยสิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ ทักษะคติและบทบาทบางประการที่มีความสำคัญต่อทุกคนที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก สรุปได้ ดังนี้

1. ความสนใจในการมาทำงาน ถ้าครูมาทำงานไม่ได้ หรือมาสาย เด็ก ๆ ก็จะรอคอยการมาของครู
 2. การแต่งกาย ควรให้ดูดีมีท่าทางสง่า ผ่าเผย มีความสะอาด เรียบร้อยอยู่เสมอ และแต่งกายให้เหมาะสม
 3. เจตคติ ต้องมีเจตคติในทางบวกต่องานที่ทำ ต่อเด็กที่สอนและผู้ร่วมงาน
 4. การติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารกับคณะทำงานในโรงเรียน ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญ
 5. หลีกเลี่ยงปัญหาเล็กน้อย ถ้ามีปัญหาควรปรับความเข้าใจกัน อย่าเก็บมาเป็นเรื่องขุ่นข้องหมองใจกัน
 6. การยืดหยุ่น สิ่งที่เกิดพลาด ปัญหาและตารางกิจกรรมประจำ วันควรมีการยืดหยุ่นและปรับได้เมื่อมีปัญหา
 7. ทำงานให้เสร็จจุล่งไปได้ด้วยดี ไม่ควรประวิงเวลาเอาไว้
 8. ไม่เปิดเผยความลับหรือนินทาวิจารณ์เด็ก ครู หรือเรื่องต่าง ๆ ในโรงเรียนให้บุคคลภายนอกรับรู้
 9. มีคุณธรรม จริยธรรม ต้องยึดหลักจรรยาบรรณอย่างสูง เป็นแบบอย่างและเป็นที่เคารพของผู้อื่น
 10. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 11. มีความตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ใหม่ ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อนักเรียน
 12. การทำงานเป็นทีม เป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานในโรงเรียน ทำงานร่วมกันและช่วยเหลือเพื่อนครูและผู้บริหาร
 13. การจัดระบบงานรักษาความสะอาด และจัดระบบในห้องเรียน เขียน วางแผนกิจกรรมใช้ปฏิทินกำหนดงานต่าง ๆ วางระบบงานบันทึกพฤติกรรมเด็กทุกคนในห้องเรียน
 14. การพัฒนา หมั่นประชุมปรึกษาหารือ อ่านบทความ หนังสือ ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กและการสอนอย่างต่อเนื่อง
 15. มีความยุติธรรม ปฏิบัติและดูแลเด็กอย่างยุติธรรม ไม่ลำเอียง หรือมีอคติ ดูแลเด็กทุกคน ให้ดีที่สุด เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน
 16. มีความซื่อสัตย์และปฏิบัติตามนโยบาย อย่าเห็นแก่เงินเพียงเล็กน้อย ควรหลีกเลี่ยงและไม่ควรปฏิบัติ
 17. ทำให้ดีที่สุดเท่าที่มีความสามารถ และบอกกับตนเองว่า จะไม่ทำผิดอีก
- จากที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครูและครูปฐมวัยตามแนวคิดต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่าครูปฐมวัยที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการเป็นคนดี มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และพร้อมที่จะพัฒนาตนให้ทันสมัยและทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ที่นิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยควรได้รับการเสริมสร้าง คือ ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย และสมรรถนะที่จำเป็นของครู

ปฐมวัย 3 ด้าน คือ 1) ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และ 3) ความร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

ศรีสุตา นามจิต, วัลนิกา ฉลากบาง และทัศนาศรี (2554) ได้ศึกษา และเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนปฐมวัย และผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 95 คน ครูผู้สอนปฐมวัย จำนวน 95 คน และผู้ปกครอง จำนวน 190 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของครูปฐมวัย อยู่ในระดับมาก 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษา ในสาขาแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน 4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ ในการสอนชั้นปฐมวัยแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน และ 5) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านอุดมการณ์ในวิชาชีพ และด้านคุณธรรม และจริยธรรม

อุบล เลี้ยววาริน (2558) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูในศตวรรษ ที่ 21 ตามความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู ใน 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านสมรรถนะของครู และด้านการเตรียมตัวอยู่ในสังคม แห่งการเรียนรู้ และเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของครูอายุงานมากและครูอายุงานน้อย ที่มีต่อ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครู ใน 4 ด้าน เก็บข้อมูลครู จำนวน 375 คน ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู 1) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู คาดหวัง ในเรื่องความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ การยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ การมีความรัก ในวิชาชีพ การสวดเทรทคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การเปิดใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน 2) ด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ ครูคาดหวังในให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ และมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ให้เต็มตามศักยภาพ 3) ด้านสมรรถนะ ครูคาดหวังในความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ ตามศักยภาพของตน สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง สามารถสื่อสารได้อย่างมี คุณภาพ สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความรัก เมตตาและปรารถนาดีต่อผู้เรียน สามารถ จัดทำแผนการเรียน และสามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ และ 4) ด้านการเตรียมตัวที่จะอยู่ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ครูคาดหวังในเรื่องการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตัวเอง ให้เป็นผู้รอบรู้ ส่วนผลการเปรียบเทียบความคาดหวังระหว่างครูที่มีอายุงานมากและครูที่มีอายุงาน น้อย พบว่า ครูที่มีอายุงานน้อย มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครู

ทั้ง 4 ด้าน คือ การปฏิบัติงานในหน้าที่ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู สมรรถนะของครู และการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ สูงกว่าครูที่มีอายุงานมาก

อดิสร ศรีเมืองบุญ, ศิริวิมล รัชมิพิพัฒน์ และละดา ดอนหงษา (2559) ศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย จำนวน 352 คน และเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยจำนวน 6 โรงเรียนๆละ 10-15 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมและด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพและด้านการสอน ตามลำดับ ด้านการสอนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ด้านบุคลิกภาพ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทำเล็บ ทำสีผม ด้านคุณธรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เรียนรู้นิสัยของผู้บังคับบัญชา หลีกเลี่ยงการประจบสอพลอ แนวทางการพัฒนาการผลิตบัณฑิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยที่พึงประสงค์ ด้านการสอน ควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ทำสื่อการเรียนและอุปกรณ์การสอนใช้เอง และพัฒนาตนเองต่อเนื่อง ด้านบุคลิกภาพ ครูปฐมวัยต้องมีความอ่อนโยน นุ่มนวล ใจ ดี มีระเบียบวินัย ซื่อตรง พุดจาไพเราะ เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรมจริยธรรม ครูควรยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความเมตตากรุณา ขยัน ซื่อสัตย์ อดทนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็ก มีความเป็นมิตร ปฏิบัติกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้เป็นอย่างดี

นิภาพร เข้มมา (2560) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยจำแนกตามเพศและอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 137 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ปกครองมีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันด้านการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นอกนั้น โดยภาพรวมและรายด้านอื่น ไม่มีความแตกต่าง 3) ผลการเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัยข้างต้นพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร เพื่อนครู ผู้ปกครองและสถาบันผู้ผลิตครู มีความคาดหวังว่าครูปฐมวัยควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกันอาจจำแนกเป็นด้านย่อย ๆ ได้ เช่น ด้านคุณวุฒิ ด้านการปฏิบัติงานครูปฐมวัย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ

และสัมพันธภาพ ด้านอุดมการณ์และด้านสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคาดหวังให้ได้รับการเสริมสร้าง ตั้งแต่กระบวนการผลิตนิสิต นักศึกษาครูปฐมวัย ให้มีความเข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้ได้บัณฑิตทางด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป

การสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

การพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 โดยการคัดสรรประเด็นที่เกิดจาก 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้ สาระความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และส่วนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นบูรณาการเพื่อกำหนดนิยามความหมายและองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรม เจตนาธรรม ความสามารถ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงคุณสมบัติที่ดี และเป็นที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย

1.1 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย ที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการมีแรงบันดาลใจในการที่จะเป็นครูปฐมวัย การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

1.2 สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

ซึ่งการนิยามความหมายและองค์ประกอบดังกล่าว ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์ประเด็นจากการคัดสรรและบูรณาการดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐาน/ คุณลักษณะ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู สาระความรู้ที่ 2 การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู สมรรถนะที่ 4 วิญญาณความเป็นครู	1. มีความรักและความศรัทธาใน วิชาชีพครู
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทางการศึกษา สาระความรู้ที่ 2 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร สมรรถนะข้อ 1 ประยุกต์ใช้และประเมินสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สมรรถนะข้อ 2 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสื่อสาร	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร
มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ข้อที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ข้อที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์	3. สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ข้อที่ 8 มีความคิดสร้างสรรค์	4. มีความคิดสร้างสรรค์

จากนิยามความหมายและองค์ประกอบของคุณลักษณะความเป็นครู ดังแสดงในตารางที่ 1 ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นเป้าหมาย คุณลักษณะและตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เป้าหมาย จำนวน 4 ข้อ คุณลักษณะ จำนวน 4 ข้อ และตัวบ่งชี้ จำนวน 16 ตัว ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม CREAM

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีความรักและ ความศรัทธา ในวิชาชีพครู	1. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยม ไปด้วยความรัก และความศรัทธา ในวิชาชีพครูปฐมวัย	1. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจ ในการเป็นครูปฐมวัย 2. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนัก ถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย 3. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมาย ในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
		4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร	1. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล 2. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปรายทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 3. จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เป็นรายบุคคลและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ 4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในความสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูปฐมวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	3. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	1. รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. ยอมรับในความรู้ ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3. ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 4. ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน
เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์	4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน	1. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น) 2. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม) 3. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานโดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ) 4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าการมีความคิดสร้างสรรค์ต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

หลักการพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning)

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน แบ่งการนำเสนอได้เป็น 5 หัวข้อ คือ ความหมายของสมรรถนะ องค์ประกอบของสมรรถนะ การกำหนดสมรรถนะ การวัดสมรรถนะ และลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ มีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะ (Competency) หรือขีดความสามารถ มีหลายความหมายด้วยกัน ในบางครั้งก็อธิบายว่า เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ตัวงาน ผลลัพธ์และผลที่ได้จากการทำงาน แต่ในบางครั้งก็อธิบายถึงลักษณะของบุคคลและความมุ่งมั่น (Commitments) ซึ่งโดยทั่วไป คำนิยามของสมรรถนะ มักจะแตกต่างกันออกไป ดังนี้

McClelland (1973) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานในงานที่ตนรับผิดชอบให้สูงกว่า หรือเหนือกว่าเกณฑ์/ เป้าหมายที่กำหนดไว้

Boam and Sparrow (1992) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่บุคคลจำเป็นต้องมี ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหนึ่ง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบประสบความสำเร็จ

Spencer and Spencer (1993) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) อัตตมโนทัศน์ (Self-concept) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จะเป็นตัวผลักดันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationship) ให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และ/ หรือสูงกว่าเกณฑ์อ้างอิง (Criterion-reference) หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

Dubois and Rothwell (2004) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ทุกคนมี และใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะ นิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2545) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเป้าหมายของงานในตำแหน่งนั้น ๆ สมรรถนะแต่ละตัวจะมีความสำคัญต่องานแต่ละงานแตกต่างกันไป

สมนึก ทองเยี่ยม (2550) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ทักษะ ความรู้และความสามารถ หรือพฤติกรรมของบุคลากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง กล่าวคือ ในการทำงานหนึ่ง ๆ เราต้องรู้อะไร เมื่อมีความรู้หรือข้อมูลแล้ว เราต้องรู้ว่าจะทำงานนั้น ๆ อย่างไร และเราควรมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะอย่างไร จึงจะทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งสิ่งเหล่านี้

จะช่วยให้องค์กรทราบว่า คุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ดีในการทำงานของบุคลากรในองค์กร (Superior performer) นั้น เป็นอย่างไร

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล (2549) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ทักษะความรู้ และความสามารถ หรือพฤติกรรมของบุคลากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจว่า จะสามารถทำงานจนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานนั้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542) ให้ความหมายของคำว่า “สมรรถนะ” หมายถึง ความสามารถ หรือการมีคุณสมบัติเหมาะสมแก่การ จัดทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ โดยใช้ความรู้ทักษะและความสามารถที่บุคคลหนึ่งพึงมี สามารถแสดงออกให้เห็นพฤติกรรมทางความรู้ เจตคติและการกระทำที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) ได้กำหนดนิยามความหมาย ของสมรรถนะ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงาน อื่น ๆ ในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้ มักจะต้องมี องค์ประกอบของทั้งความรู้ ทักษะ/ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น สมรรถนะ การบริหารที่ดี ซึ่งอธิบายว่า “สามารถให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้” นั้น หากขาดองค์ประกอบ ต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ในงาน หรือทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ และคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นคนใจเย็น อดทน ชอบช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว บุคคลก็ไม่อาจจะแสดง สมรรถนะของการบริการที่ดีด้วยการให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้

สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และแรงจูงใจ ซึ่งบุคคล จำเป็นต้องมีการปฏิบัติงานหนึ่ง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด

องค์ประกอบของสมรรถนะ

องค์ประกอบของสมรรถนะตามแนวคิดของ McClelland (1973) ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1. ทักษะ (Skills) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นจากจิตใจ และร่างกาย โดยความสามารถนี้ จะรวมไปถึงการคิดเชิงระบบ ที่จะต้องคิดถึงความเป็นเหตุเป็นผล ด้วย เช่น ทักษะในการเชื่อมโลหะ ซึ่งจะต้องเชื่อมให้โลหะติดเป็นเนื้อเดียวกัน เป็นเส้นตรงสวยงาม ไม่ทำลายพื้นผิวส่วนอื่น เป็นต้น
2. ความรู้ (Knowledge) เป็นข้อมูลที่อยู่ในตัวบุคคล ซึ่งจำเป็นต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ เช่น ความรู้ทางบัญชี จำเป็นต้องรู้กระบวนการลงบัญชี ตลอดงานอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อบัญชี เป็นต้น
3. อุปนิสัย (Trait) เป็นคุณลักษณะที่มักจะแสดงออกเพื่อโต้ตอบต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น การทำงานของนักบริหารบางคน จะชอบความรวดเร็ว คิดเร็ว ทำไว ในการทำงาน แต่บางคน จะค่อย ๆ คิด ช้าแต่รอบคอบ อันเนื่องมาจากปฏิกิริยาตอบสนองต่อปัญหา หรือสถานการณ์ ของแต่ละคน
4. แนวคิดของตน (Self-concept) เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยม (Values) ทศนคติ (Attitude) และภาพลักษณ์ของตน (Self-image) ซึ่งจะสามารถสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกมา

ได้ เช่น บางคนมีค่านิยมเป็นผู้นำกลุ่มเสมอ แต่บางคนชอบที่จะได้แย้ง ก็มักจะแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น

5. แรงขับ (Motive) เป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในความคิด หรือความต้องการที่จะเป็นต้นเหตุของการแสดงออก เช่น บางคนชอบทำงานยาก ๆ เพราะรู้สึกว่าเป็นงานท้าทาย ในทางตรงกันข้าม บางคนเป็นคนเฉื่อยชา จะชอบทำงานง่าย ๆ สบาย ๆ เป็นต้น

การกำหนดสมรรถนะ

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) และ สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ (2549) กล่าวว่า การกำหนดสมรรถนะ หรือการสร้างรูปแบบสมรรถนะ (Competency model) สามารถกำหนดได้ โดยอาจจะเริ่มจากการนำวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) ค่านิยม (Values) มาสู่เป้าหมายขององค์การ มากำหนดเป็นกลยุทธ์ขององค์การ จากนั้นมาพิจารณาถึงสมรรถนะหลักที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ จะใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอะไรที่จะผลักดันให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ในการกำหนดสมรรถนะ อาจกำหนดได้ในอีกแนวทางอื่น ๆ อีก เช่น การใช้ผลงานวิจัยมากำหนดเป็นสมรรถนะ เช่น การสำรวจว่า การเป็นบุคคลมาดำรงตำแหน่ง หรือทำหน้าที่นั้น ๆ มีสมรรถนะหลักอะไรบ้าง ผลจากการวิจัย ก็จะทำให้ได้สมรรถนะที่เรียกว่า Generic model หรือรูปแบบทั่วไป อีกประการหนึ่ง อาจกำหนดสมรรถนะจากงานที่เรียกว่า Job/ Task analysis หมายถึง การกำหนดสมรรถนะโดยการวิเคราะห์ตำแหน่งต่าง ๆ มาออกแบบสมรรถนะ ซึ่งเหมาะสำหรับการคัดเลือกคนเข้ามาสู่งาน หรือการปรับปรุงผลผลิตใหม่ ก็กำหนดสมรรถนะของบุคคลที่จะทำงานให้ได้ผลผลิตตามต้องการ วิธีการกำหนดสมรรถนะในวิธีการหลังนี้ จะรวดเร็วและสะดวก แต่จะไม่เห็นความเชื่อมโยง ต่างกับรูปแบบแรกที่มองเห็นความเชื่อมโยง แต่จะเสียเวลามาก และอาจหลงทางได้

องค์ประกอบของมาตรฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานในอาชีพ โดยจะกำหนดสมรรถนะที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ ประกอบด้วย

1. หน่วยสมรรถนะ (Unit of competence/ Competency) เป็นขอบข่ายกว้าง ๆ (Broad area) ของงานในอาชีพหนึ่ง ๆ ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติโดยใช้ความรู้และทักษะ หรืออาจรวมถึงเจตคติ

2. สมรรถนะย่อย (Element of competence) เป็นภาระงานย่อย (Task) ที่ประกอบขึ้นภายใต้งานในหน่วยสมรรถนะนั้น ๆ

3. เกณฑ์การปฏิบัติ (Performance criteria) เป็นกิจกรรมย่อย ๆ (Sub-task) ภายใต้สมรรถนะย่อย ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ (Learning outcomes) ที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้เมื่อเรียนจบหลักสูตร เกณฑ์การปฏิบัติ (Performance criteria) คือ ผลการเรียนรู้ซึ่งคาดหวังให้ผู้รับการอบรม หรือผู้เรียนสามารถทำได้เมื่อเรียนจบหน่วยนี้ ดังนั้น การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยสมรรถนะ ต้องกำหนดจุดประสงค์การปฏิบัติ (Performance objective) หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ สามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และการประเมินผลต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การปฏิบัติ จึงจะเกิดการเรียนการสอนและการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ เพราะใช้สมรรถนะเป็นตัวกำหนด ตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนจนถึงการประเมินผล ซึ่งการประเมินผล สามารถใช้รูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสาธิต และตั้งคำถาม แบบทดสอบและข้อสอบอัตนัย ซึ่งใช้ประเมินด้านความรู้ การสอบปากเปล่า การทำ

โครงการ สถานการณ์จำลอง แฟ้มผลงาน การประเมินผลโดยการใช้คอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบและบันทึกผลได้

4. เงื่อนไข/ ขอบเขตการปฏิบัติ (Conditions/ Range of variables) การปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด อาจรวมถึงสื่อวัสดุ (Materials) เครื่องมือ (Tools) หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ (Equipment) ที่กำหนดให้ (หรือไม่ให้ใช้) เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จ เมื่อได้กรอบมาตรฐานสมรรถนะแล้ว การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนจะสร้างขึ้นภายใต้กรอบมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด และจะเชื่อมโยงกับการวัดและประเมินผล ซึ่งอาจเรียกว่า การทดสอบวัดตามสมรรถนะ (Competency test)

การวัดสมรรถนะ

การวัดสมรรถนะ ทำได้ค่อนข้างลำบาก จึงอาศัยวิธีการ หรือใช้เครื่องมือบางชนิดเพื่อวัดสมรรถนะของบุคคล ดังนี้

1. ประวัติการทำงานของบุคคลว่า ทำอะไรบ้าง มีความรู้ ทักษะ หรือความสามารถอะไร เคยมีประสบการณ์อะไรมาบ้าง จากประวัติการทำงานทำให้ได้ข้อมูลส่วนบุคคล

2. ผลประเมินการปฏิบัติงาน (Performance appraisal) ซึ่งจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน 5 ลักษณะ คือ

2.1 ผลการปฏิบัติที่เป็นเนื้องาน (Task performance) เป็นการทำงานที่ได้เนื้องานแท้ ๆ

2.2 ผลงานการปฏิบัติที่ไม่ใช่เนื้องาน แต่เป็นบริบทของเนื้องาน (Contextual performance) ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของคนปฏิบัติงาน เช่น การมีน้ำใจ เสียสละช่วยเหลือคนอื่น เป็นต้น

2.3 ผลการสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ อาจจะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ กำหนดคำถามสัมภาษณ์ไว้แล้ว สัมภาษณ์ตามที่กำหนดประเด็นไว้กับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คือ สอบถามตามสถานการณ์ คล้ายกับเป็นการพูดคุยกันธรรมดา ๆ แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมคำถามไว้ในใจ โดยใช้กระบวนการสนทนาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สบายใจ ให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด

2.4 ศูนย์ประเมิน (Assessment center) จะเป็นศูนย์รวมเทคนิคการวัดทางจิตวิทยาหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน รวมทั้งการสนทนากลุ่มแบบไม่มีหัวหน้ากลุ่ม รวมอยู่ด้วยในศูนย์นี้

2.5 ใช้การประเมินรอบด้าน (360 Degree feedback) หมายถึง การประเมินรอบด้าน ได้แก่ การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและลูกค้า เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ

การตรวจสอบสมรรถนะว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสมรรถนะที่ต้องการหรือไม่ มีข้อสังเกต ได้แก่ 1) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ อธิบายได้ 2) สามารถลอกเลียนแบบได้ 3) มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าขององค์กร 4) เป็นพฤติกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์ และ 5) เป็นพฤติกรรมที่ต้องเกิดขึ้นบ่อย ๆ

ระดับของสมรรถนะ หมายถึง ระดับความรู้ ทักษะและคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกัน สามารถกำหนดเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรม (Behavioral indicator) ที่สะท้อนถึงความสามารถในแต่ละระดับ

(Proficiency scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับความสามารถไว้ 5 ระดับ เช่น ระดับเริ่มต้น (Beginner) ระดับมีความรู้บ้าง (Novice) ระดับมีความรู้ปานกลาง (Intermediate) ระดับมีความรู้สูง (Advance) ระดับความเชี่ยวชาญ (Expert)

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ

1. กำหนดผลการเรียนรู้ (Learning outcomes/ Course outcomes) หรือเรียกว่า สมรรถนะ หรือภาระงาน (Competencies or tasks) อย่างชัดเจน ซึ่งสมรรถนะที่กำหนดขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นกับการศึกษาและการปฏิบัติงาน ในอาชีพต่าง ๆ ที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ เมื่อจบหลักสูตร ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสมรรถนะที่กำหนด
 2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ เลือกใช้สื่อที่หลากหลาย และอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงาน (Task-oriented activities) ได้สำเร็จตามสมรรถนะที่กำหนด เน้นกระบวนการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์
 3. ให้อาจารย์ผู้เรียนแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จ ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป
 4. ให้ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติภาระงานให้สำเร็จ ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion referenced) ในการประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน
 5. กิจกรรมก่อนเรียน ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ที่มีมาใช้ จากนั้น ผู้สอนให้ความรู้และประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับความคิดและค่านิยมของผู้เรียน
 6. กิจกรรมระหว่างเรียน ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ แล้วนำมาเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิม จากนั้นผู้เรียนถ่วงความรู้และค่านิยมที่ได้รับใหม่ ผู้เรียนทดลองใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ ทั้งในสถานการณ์จำลองและชีวิตจริง
 7. กิจกรรมหลังเรียน ผู้เรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียน และหาความรู้และประสบการณ์ต่อไป ผู้เรียนประยุกต์ความรู้และนำไปใช้ในชีวิตจริง
- จากแนวทางการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้หลักการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง โดยให้ได้ปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนดก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน การประเมินมาจากการประเมินตนเอง และจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

การไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking)

การสะท้อน (Reflection) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินที่มีหน่วยคำว่า Re หมายถึง ย้อนกลับ และคำว่า Flection หมายถึง ผ่านมาแล้ว ความหมายโดยรวมคือ “การย้อนกลับไปที่บทวนสิ่งที่ผ่านมาแล้ว” โดยสิ่งที่ย้อนกลับไปบทวนนั้น ควรให้ครอบคลุมทั้งความคิด

และการปฏิบัติ เพื่อให้ได้วิธีการหรือแนวทางที่แตกต่าง และดีกว่าเดิม จึงถือว่า เป็นการสะท้อนความคิดที่มีประสิทธิภาพ

ความหมายของการไตร่ตรองสะท้อนความคิด

การไตร่ตรองสะท้อนความคิด หมายถึง กระบวนการคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ย้อนคิด เกี่ยวกับกระบวนการคิด การปฏิบัติ ประสบการณ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและผ่านมาแล้ว รวมทั้งการตัดสินใจต่าง ๆ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การไตร่ตรองสะท้อนความคิด เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาทักษะการคิด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) และการรู้คิด (Metacognitive thinking) ซึ่งเป็นกระบวนการคิดขั้นสูง ที่ครูควรได้รับการฝึกฝนและนำไปใช้ตลอดจนฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถไตร่ตรองสะท้อนความคิดได้ตามวัย (วัชรรา เล่าเรียนดี, ประณัฐ-กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) การไตร่ตรองสะท้อนความคิด เป็นกลไกธรรมชาติที่มีอยู่ในกระบวนการคิดของทุกคน และทุกคนได้ใช้กระบวนการนี้อย่างอัตโนมัติในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการพูดคุยกับตัวเองในการตั้งคำถาม แล้วตอบคำถามนั้นด้วยตัวเอง (กนกนุช ชื่นเลิศสกุล, 2544) การไตร่ตรองสะท้อนความคิด อาจหมายถึง การทบทวนในงานชิ้นใดชิ้นหนึ่ง หรือการประเมินตนเอง หรือเป็นการวิเคราะห์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (Yancey, 1998 อ้างถึงใน ปิยาณี ณ นคร, 2556) ดังนั้น การไตร่ตรองสะท้อนความคิด จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ตัวผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องเรียนรู้และวิธีการในการเรียนรู้

ความสำคัญและประโยชน์ของการไตร่ตรองสะท้อนความคิด

การไตร่ตรองสะท้อนความคิด เป็นกระบวนการคิดขั้นสูง ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ จากการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีความลึกซึ้งมากขึ้น เปิดโอกาสให้ได้หาคำตอบ ทบทวน ไตร่ตรองเกี่ยวกับกระบวนการคิด การปฏิบัติงานและการแก้ปัญหาของตนเอง ช่วยให้รู้และเข้าใจว่า วิธีการแก้ปัญหาของตนแบบใดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด (วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560) การไตร่ตรองสะท้อนความคิด จึงนำไปสู่การเปิดใจกว้างทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทบทวนเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่แนวคิดและการปฏิบัติที่ดีกว่าเดิม อยู่เสมอ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการยอมรับผลจากการกระทำของตน ดังนั้น การไตร่ตรองสะท้อนความคิดนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน จำเป็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการไตร่ตรอง สะท้อนความคิดในการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ ดังที่ วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560) ได้นำเสนอไว้ ดังนี้

1. สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สมาชิกในสังคมทุกระดับ จึงต้องการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสร้างสรรค์
2. สารสนเทศ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงและใช้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จึงต้องอาศัยทักษะการคิดทุกประเภท
3. การไตร่ตรองสะท้อนความคิด จะช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลต่าง ๆ และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ
4. การไตร่ตรองสะท้อนความคิด ช่วยสร้างความรู้ใหม่ ๆ โดยมีการเชื่อมโยงความรู้ ทักษะที่มีอยู่กับความรู้ใหม่ ๆ ทักษะใหม่ ๆ ที่กำลังพัฒนาให้เกิดขึ้น

5. ช่วยส่งเสริมพัฒนานักคิดที่คิดเป็นและมีวิจารณญาณ และการเป็นผู้ที่มีลักษณะการคิดที่ดี

สามารถสรุปได้ว่า การไตร่ตรองสะท้อนความคิด เป็นทักษะที่สำคัญ และควรมีการส่งเสริมให้นำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครูในระดับมหาวิทยาลัย ที่นิสิตและอาจารย์ จะต้องฝึกการไตร่ตรองสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการปรับปรุงการเรียนการสอน ทั้งในส่วนตัวนิสิตครูเอง และในส่วนของเพื่อนร่วมวิชาชีพครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชนการเรียนรู้ นั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนและการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องร่วมกัน

การประยุกต์ใช้การไตร่ตรองสะท้อนความคิดในการจัดการเรียนรู้

การไตร่ตรองสะท้อนความคิดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นับเป็นวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ การฝึกให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในตน เป็นความสำคัญของการศึกษาที่ใช้การไตร่ตรองสะท้อนความคิด เป็นแกนในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการไตร่ตรองสะท้อนความคิดในทุกระยะของการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้การไตร่ตรองสะท้อนความคิดมาใช้ในการเรียนการสอนได้ ดังนี้ (ปิยาณี ณ นคร, 2556)

1. การไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นก่อนการปฏิบัติ ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนเตรียมการเพื่อการปฏิบัติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การป้องกันอันตรายหรือภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ
2. การไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติ ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนคิดใคร่ครวญขณะปฏิบัติ ทางเลือกและเหตุผลต่าง ๆ การแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า
3. การไตร่ตรองสะท้อนคิดที่เกิดขึ้นภายหลังการปฏิบัติ ช่วงนี้ถือเป็นช่วงสำคัญที่สุด ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนทบทวนการปฏิบัติที่เพิ่งเสร็จสิ้นลงไป เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเห็นการกระทำและความคิดของตนเอง ข้อดี ข้อด้อย การปรับปรุงในอนาคต การรับฟังความคิดเห็นจากผู้สังเกต การสรุปเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นภายในตนเอง
4. การไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นภายหลังการปฏิบัติ ในการปรับนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ผู้สอนสร้างคำถามให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด ในการนำไปปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ชีวิตจริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า การไตร่ตรองสะท้อนความคิด จึงถือได้ว่า เป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ เนื่องจากผลลัพธ์ที่เกิดจากการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ประกอบด้วย ทางเลือกใหม่เพื่อการกระทำบางประการ ความชัดเจนของประเด็นต่าง ๆ เกิดการคิดวิเคราะห์ เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา รวมทั้งทัศนคติที่มีต่อหัวข้อที่เรียนรู้นั้น ๆ การนำการสะท้อนความคิดมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการที่จะนำการไตร่ตรองสะท้อนความคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และตัวผู้สอนมีการพัฒนาตนเองและปรับการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น หากกล่าวถึงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บทบาทของครู คือ การออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยองค์ประกอบ 3 ประการ ที่มีความสำคัญต่อการไตร่ตรองสะท้อนความคิดของครู คือ 1) องค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิด 2) องค์ประกอบทางด้านการวิเคราะห์วิจารณ์ และ 3) องค์ประกอบด้านการบรรยายเรื่องราว (วรรณจริย มั่งสิงห์, 2536) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้

โดยใช้การไตร่ตรองสะท้อนความคิด เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคัดสรรการไตร่ตรองสะท้อนความคิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้

การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning)

ความหมายของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

การเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้อีก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนย้อนไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณา ไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิด หรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลอง หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป (ทิตนา แคมมณี, 2560)

การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทศนคติและค่านิยมของตนเองขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดคำถามของตนเอง และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ การลงมือปฏิบัติกระทำจริง ทั้งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์จำลอง การวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การพิจารณา การไตร่ตรอง การทบทวน และการสะท้อนความคิดของตนเองออกมา โดยอาจเกิดขึ้นในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน หรือในสถานการณ์ที่จริงในการทำงานก็ได้ การเรียนรู้จากประสบการณ์ จึงเป็นความพยายามเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่เข้ากับความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคล (บุญเลี้ยง หุมทอง, 2556)

หลักการของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

ประสบการณ์ เป็นแหล่งที่มาของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดความคิด ความรู้ และการกระทำต่าง ๆ การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Johnson & Johnson, 1999) สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน และมีความหมายต่อตน เนื่องจากเป็น การเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน จึงสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรม อันจะส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติ หรือการกระทำใหม่ ๆ ต่อไป การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การรู้นั้นมีความหมายต่อตนเอง และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึผูกพัน ความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป (ทิตนา แคมมณี, 2560)

ลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

ทิตนา แคมมณี (2560) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน ดังนี้

1. ความสนใจของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือประสบการณ์ ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
2. วัตถุประสงค์ของการเรียนแบบนี้ เพื่อมุ่งปรับปรุงความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็ก ยิ่งกว่าที่จะเตรียมตัวเพื่ออนาคต

3. วิชาที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน คือ วิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจร่วมกัน ดังนั้น จึงกำหนดเนื้อหาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นคราว ๆ ไป ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า

4. ใช้วิธีแก้ปัญหา เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้

5. มุ่งที่จะให้การศึกษาและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. การเรียนแบบประสบการณ์ในต่างโรงเรียน ต่างชั้นกัน ย่อมไม่เหมือนกัน การเรียนแบบนี้ นักการศึกษาทำไปต่าง ๆ กัน แต่ก็สามารถรวบรวมเข้าเป็น 2 พวก คือ

6.1 ใช้ปัญหาในชีวิตปัจจุบันเป็นหลัก คือ ให้ครูและเด็กร่วมมือกันวางโครงการที่จะหาและเลือกเอาปัญหาที่มีความหมายต่อผู้เรียน และเป็นปัญหาในชีวิตจริง ปัญหานี้ จะต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความต้องการและความสนใจด้วย

6.2 ใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลัก สถานการณ์ที่จะจัดขึ้นสำหรับการเรียนแบบนี้ จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถแสดงออกมา ให้ผู้เรียนได้ร่วมมือในกิจกรรมของสังคมหรือส่วนรวม ให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถที่จะปรับตัวและจัดการกับสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน

ชนัท ธาตุทอง (2552) ได้สรุปเสนอวัฏจักรของกระบวนการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐานของ Kolb (1984) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรับประสบการณ์จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete experience: CE) เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นรูปธรรม

2. ขั้นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation: RO) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สะท้อนจากสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ มีการพิจารณาสิ่งที่ได้รับอย่างรอบคอบ ลึกซึ้ง จนสามารถพัฒนาเป็นความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์

3. ขั้นการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract conceptualization: AC) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจในความเป็นนัยทั่วไปของเรื่องนั้น ๆ อาจจะออกมาในรูปของการสรุปความคิดรวบยอดหรือหลักการ

4. ขั้นการทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ (Active experimentation: AE) เป็นขั้นของการให้ผู้เรียนได้นำความคิดรวบยอด หรือหลักการที่สรุปได้ ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2554) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ (Experiencing) เป็นขั้นลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริง เช่น การสัมภาษณ์ หรือการปฏิบัติการต่าง ๆ

2. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) เป็นขั้นของการพูด-การเขียน เช่น นำข้อมูลที่ได้จากขั้นประสบการณ์มานำเสนอ ซึ่งอาจทำได้ทั้งการพูดและการเขียน

3. ขั้นอภิปรายผล (Discussing) เป็นขั้นของการอภิปรายซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัด และเพื่อให้ได้แนวคิดต่อการประยุกต์ใช้ ขั้นนี้ ทั้งครูและนักเรียนอาจร่วมกันในการตั้งคำถาม เพื่อการอภิปรายร่วมกัน

4. ขั้นสรุปพาดพิง (Generalizing) เป็นขั้นของการสรุปผลการเรียนรู้จากทั้ง 3 ขั้น ข้างต้น โดยสรุปพาดพิงสู่หลักการหรือสู่มุมมอง หรือแบบแผนที่กว้างขวางขึ้น อาจร่วมกันสรุปหรือแต่ละคนสรุปก็ได้ นับเป็นการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผ่านประสบการณ์ หรือการลงมือกระทำ

5. ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying) เป็นขั้นของการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจัดทำในรูปของโครงการ การทดลอง การปรับใช้กับชีวิตประจำวัน การแก้ปัญหาหรือการค้นคว้าวิจัยต่อไป ซึ่งถือเป็นการลงมือกระทำ/ ปฏิบัติ เป็นวงจรต่อไปได้อีกด้วย

การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning)

ความหมายของการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (Bonwell & Eison, 1991) ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้และมีการควบคุมตนเองในระดับสูง ผู้เรียนได้ฝึกการคิดระดับสูง คือ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดประเมินค่า (อุษณีย์ เทพวรชัย, 2543) ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะการพูด ฟัง อ่าน เขียน และสะท้อนเนื้อหา แนวคิดในเรื่องที่เรียนอย่างมีความหมาย เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้ เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers & Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) (Felder & Brent, 2009)

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น จากแนวคิดของ Meyers and Jones (1993) ประกอบด้วย 3 ประการ

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic element) ประกอบด้วย การแสดงออกของผู้เรียน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflective thinking)
2. ยุทธวิธีการเรียนการสอน (Learning strategies) ประกอบด้วย รูปแบบ วิธีจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. ทรัพยากรการสอน (Teaching resources) ประกอบด้วย สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น สังเคราะห์จากแนวคิดของ Barnes (1989); Bonwell and Eison (1991); ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2553) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) สรุปได้ดังนี้

1. มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเน้นทักษะการเรียนรู้ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิดวางแผนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เรียน ได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุผล มีโอกาสร่วมอภิปรายและนำเสนอผลงาน

3. เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้สะท้อนการเรียนรู้และได้ข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศและหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด ลดบทบาทการสอนและการให้ความรู้โดยตรง

4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน สร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

5. ออกแบบกิจกรรมให้มีความหมาย สัมพันธ์กับชีวิตจริง สอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

6. ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และการประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น ๆ หรือสถานการณ์ใหม่

7. เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง สะท้อนจากการดำเนินกิจกรรมที่บูรณาการ วิชาต่าง ๆ การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เชื่อมโยงกิจกรรมกับนักเรียน สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหา ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

8. จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนสนุกสนาน ไม่เบื่อ ผู้เรียนได้อ่าน พูด ฟัง คิด

9. ประเมินผลอย่างหลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน

10. เรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องผู้เรียน

ตัวอย่างเทคนิคการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

การจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ McKinney (2011) ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นได้ดี ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-pair-share) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนคิดเกี่ยวกับประเด็นคำถามหรือปัญหาที่กำหนด ประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และเลือกให้ผู้เรียนเป็นผู้นำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-6 คน มีการเลือกประธาน เลขานุการ ในการทำงานที่ ที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน

3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จัดให้มีช่วงเวลาของการทบทวน ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การแบ่งกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนทุกคน

มีโอกาสดำเนินคำถามที่สงสัย และเพื่อนร่วมกลุ่มพยายามช่วยกันหาคำตอบ ซึ่งผู้เรียนจะได้ร่วมอภิปรายการยกตัวอย่าง การประยุกต์จากคำถาม และหลังจากนั้น นำมาแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่ โดยผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก ชี้แนะและช่วยเหลือ

4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือขั้นการประเมินผล และสามารถนำเกมทั้งที่เล่นเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และทั้งห้องเรียน

5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or Reactions to videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอที่เกี่ยวข้อง ช่วงที่ผู้สอนพิจารณาเลือกมาสั้น ๆ ประมาณ 5-20 นาที แล้วเตรียมคำถาม หรือประเด็นให้ผู้เรียนอภิปราย แสดงความคิดเห็น สะท้อนความคิด ประยุกต์ทฤษฎี โดยอาจใช้เทคนิคการทำงานตามลำพัง เป็นคู่ การพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือการร่วมกันสรุปเป็นกลุ่ม

6. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นที่สนับสนุนมุมมองความคิด ผู้เรียนได้ฝึกการพูด เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียน เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (Project-based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning)

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้น ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว ประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น ๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่น ๆ จากนั้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น สืบเคราะห์จากแนวคิดของ Hazzan, Lapidot and Ragonis (2011) สำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธา (ม.ป.ป. อ้างถึงใน บัญญัติ ชำนาญกิจ, 2542) สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเร้าความสนใจ ขั้นนี้ เป็นการแนะนำเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวางแผนสิ่งที่จะได้เรียนรู้ รวมถึงการตั้งความรู้และประสบการณ์เดิม เพื่อนำมาเชื่อมโยงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ การกระตุ้น ต้องเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการตั้งคำถาม การสร้างข้อขัดแย้งทางความคิด ทศนคติและการรับรู้ เพื่อยั่วให้ผู้เรียนได้คิดใคร่ครวญ แล้วร่วมกันสะท้อนความคิด แบ่งปันกับประสบการณ์เพื่อนำไปการเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกัน
2. ขั้นปฏิบัติการกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติการกิจกรรมตามที่ได้ร่วมกันวางแผน ขั้นนี้ จะฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การแก้ปัญหา ตรวจสอบ สะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยกิจกรรมควรมีความหลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทั้งเป็นรายบุคคล เรียนรู้ร่วมกันเป็นคู่ กลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ด้วยเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย
3. ขั้นนำเสนอและอภิปราย เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้นำเสนอแนวคิดและร่วมกันอภิปราย สะท้อนความคิด พร้อมทั้งปรับแต่งความรู้ความเข้าใจของตนเอง โดยการเชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์เดิม กับองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน เป็นการบูรณาการประสบการณ์ มโนทัศน์ หลักการ และกฎเกณฑ์สู่การสร้างมโนทัศน์ที่มีความหมายและชัดเจน
4. ขั้นสรุปและประเมิน เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ประเมินและสรุปองค์ความรู้ที่ถูกต้องตามการรับรู้ของตนเอง รวมทั้งขั้นนี้ ผู้สอนยังสามารถใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดเพื่อประเมินตนเอง และนำไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงต่อไป

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น การทําวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม ตามการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทศนคติและค่านิยมของตนเองขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดคำถามของตนเอง และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการหลากหลาย มีส่วนร่วมในการเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning)

การเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling)

แนวคิดแม่แบบ (Modeling) หมายถึง กระบวนการทำให้เหมือนทางจิตใจ คือ ได้รวมเอากระบวนการทางจิตวิทยาในการรับเอาข่าวสาร เก็บเอาข่าวสาร การกระทำ และการจูงใจเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งอิทธิพลของการมีแม่แบบ มีผลกระทบทางจิตกว้างขวางกว่าการเลียนแบบ (Imitation) เพราะการเลียนแบบเป็นเพียงการทำพฤติกรรมเหมือนแม่แบบเท่านั้น (Bandura, 1986 อ้างถึงใน สุพรรณ ตั้งทวิวัฒนา, 2544) หากแม่แบบ เป็นแม่แบบในเชิงบวก คือ แสดงออกในลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้พฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม แต่หากแม่แบบเป็นแม่แบบในเชิงลบ ก็อาจทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้พฤติกรรมที่ก่อปัญหา

ให้เกิดปัญหากับสังคมได้ อาจเรียกได้ว่า การเรียนรู้จากแม่แบบ เป็นการปรับพฤติกรรมรูปแบบหนึ่ง แม่แบบที่สามารถผ่านสื่อได้ มี 4 ประเภท (Bandura, 1986 อ้างถึงใน สุพรรณ ตั้งทวีวัฒนา, 2544) ได้แก่

1. การมีตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavioral modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมให้บุคคลเห็น เช่น ครูทั้งขยະลงถั่งให้นักเรียนเห็น เป็นต้น ส่วนมากจะเกิดขึ้นโดยตัวแบบไม่ได้ตั้งใจจะแสดงให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้สังเกตโดยตรง

2. การมีตัวแบบทางวาจา (Verbal model) หมายถึง การมีตัวแบบที่พูดบอก หรือเขียนบอกว่า จะทำอะไร ได้อย่างไร มนุษย์สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากมายจากการฟัง การพูดบอกผู้อื่น หรือจากการอ่านสิ่งที่ผู้อื่นเขียนขึ้น

3. การมีตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic modeling) หมายถึง การมีตัวแบบภาพผ่านสื่อต่าง ๆ คือ วิทยู โทรทัศน์ วีดิทัศน์ จานภาพ ภาพยนตร์ หนังสือ คอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ หรือการมีตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านทางสื่อมวลชน

4. การมีตัวแบบสัมผัส (Kinesthetic modeling) ใช้ประโยชน์ได้มากกับการสอนให้คนหุหนวกและตาบอดฝึกพูด

ตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้โดยการสังเกต โดยเฉพาะตัวแบบสัญลักษณ์จากสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลในสังคม เนื่องจากสามารถสื่อให้ผู้สังเกตได้รับรู้ได้ทั้งภาพ สี และเสียงพร้อมกัน ซึ่งจะช่วยให้สังเกตความตั้งใจในการสังเกตได้ (Bandura, 1977 อ้างถึงใน สุพรรณ ตั้งทวีวัฒนา, 2544)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

โรเบิร์ต แบนดูรา เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันและเป็นศาสตราจารย์ทางสังคมศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด แบนดูรา กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยตรง คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อม หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น แบนดูราเห็นว่า การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเรา ส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งตัวแบบที่มนุษย์เลือกแบบมี 2 ประเภท คือ 1) ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง คือ ตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง และ 2) ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543)

แบนดูรา ได้อธิบายถึงกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเรียนรู้โดยตัวแบบ มีองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. กระบวนการความเอาใจใส่ (Attention processes) เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบ โดยผู้สังเกตจะต้องให้ความสนใจ และรับรู้ลักษณะที่สำคัญให้ถูกต้อง แล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปและรวบรวมไว้เป็นขั้นตอน เพื่อให้ง่ายต่อการจำ การรับรู้จะเกิดขึ้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจจากตัวผู้สังเกต ได้แก่ ความสามารถในการสังเกต การรับรู้ การแปลความหมาย การรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกต

หรือจากโครงสร้างและลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความซับซ้อน ความน่าสนใจของตัวแบบ รวมทั้งองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

2. กระบวนการจดจำ (Retention processes) เป็นกระบวนการที่รวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตไว้ในระบบความจำในรูปสัญลักษณ์ ได้แก่ จินตนาภาพและภาษา ด้วยบุคคลได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบที่ตนสนใจ การรับรู้จะเกิดขึ้นแล้ว เมื่อพฤติกรรมสิ้นสุดลง มโนภาพและพฤติกรรมจะยังคงอยู่ในความทรงจำและถูกดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายและนานกว่า

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Production processes) เป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรม โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะต้องหรือใกล้เคียงกับตัวแบบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต และความสามารถที่มีอยู่ในตัวของบุคคลนั้น

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational processes) การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมที่เรียนรู้นั้นหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับการจูงใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ภายนอกที่เป็นสิ่งล่อใจ เช่น การเป็นที่ยอมรับของสังคม คนใกล้ชิด หรือการได้รับรางวัลของต่าง ๆ ที่พึงพอใจ (Bandura, 1986)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา อธิบายว่า การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลส่วนมาก เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบจากตัวแบบตัวแบบ มี 2 ประเภท คือ 1) ตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกต และปฏิสัมพันธ์โดยตรง และ 2) ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ กระบวนการสำคัญในการเรียนรู้จากการสังเกต มี 4 กระบวนการ คือ กระบวนการความเอาใจใส่ กระบวนการจดจำ กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง และกระบวนการจูงใจ ทฤษฎีนี้ ทำให้เชื่อว่า การเรียนรู้โดยการสังเกต เป็นวิธีที่สำคัญต่อการได้มาซึ่งข้อมูล และทักษะต่าง ๆ ของนิสิต เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พรรณนร บุญประเสริฐผล (2552) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 26 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ+หลังการทดลองของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ หลังการทดลองของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

สุกัลยา สุเมธ (2554) ได้ศึกษาองค์ประกอบและการส่งเสริมพรหมวิหารสี่ของเด็กปฐมวัย ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบ RACA ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทบทวนประสบการณ์ (Review) ขั้นปรับพฤติกรรม (Adjust) ขั้นร่วมมือแก้ปัญหา (Cooperate)

และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) และได้ใช้แนวทางการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ RACA สามารถส่งเสริมพรหมวิหารสี่ให้เด็กปฐมวัย มีคุณลักษณะของพรหมวิหารสี่ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ

เดชดนัย จั๋นชุม (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active learning) จำนวน 83 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษาหลังการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมดีขึ้น ทั้งในด้านการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกเพื่อสะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ระดับมาก

รัมภา กุณพันธนาภา และวิเชียร อารังโสสถิตสกุล (2560) ได้พัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางการเรียนรู้ร่วมกัน ที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู 2) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษานำร่อง พบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริง 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความสามารถในการสร้าง/ พัฒนาหลักสูตร และความสามารถในการประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มีผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 4) ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับมาก

ศีกษา เรืองดำ (2561) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของนักศึกษา และเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะการสอนของนักศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 ปฏิบัติงานวิชาชีพครูในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 12 คน ผลการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย มี 6 ด้าน ได้แก่ ทักษะที่มีต่อผู้เรียน การเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล ผลการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานมีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะ การสอนของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย พบว่า มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ด้านการออกแบบการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการใช้สื่อ/ แหล่งเรียนรู้ เมื่อพิจารณาผลการประเมินจากการนิเทศติดตามผลครั้งที่ 1 มีคุณภาพในระดับปานกลาง และ ครั้งที่ 2 มีคุณภาพในระดับดีมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย
2. การดำเนินการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นนิสิตใหม่ที่เพิ่งก้าวเข้าสู่วิชาชีพครู ปฐมวัย จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบ ความรู้สึกรักของตนเองที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะออกแบบและพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นหลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning)

และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการเลียนแบบ จากตัวแบบ (Modeling) และจากการสังเคราะห์หลักการพื้นฐานของการพัฒนากิจกรรม CREAM ทั้ง 4 ประการดังกล่าว จึงทำให้ได้กระบวนการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

2. คัดสรรประเด็นที่เกิดจากการบูรณาการจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐาน วิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพ ครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของครูปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย และด้านที่ 2 สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถร่วมมือกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

3. สร้างแบบร่างกิจกรรม CREAM ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และสมุดบันทึกกิจกรรม CREAM ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ 2) แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีรายละเอียด ที่จำเป็น ครบถ้วน

4. นำแบบร่างกิจกรรม CREAM ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ประเมินความเหมาะสม ของกิจกรรม CREAM โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ (ลิ้น สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 184)

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

5. วิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม CREAM ที่ได้จาก การตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (ลิ้น สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 184)

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ดังนั้น แบบร่างกิจกรรม CREAM มีคุณภาพเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงคู่มือการจัดกิจกรรม CREAM ไว้ ดังนี้

คู่มือกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สรุปได้ ดังนี้

5.1 ข้อควรปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม ควรสะท้อนให้เห็นบทบาทของนิสิต ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์แต่ละด้านอย่างชัดเจน รวมทั้งเน้นย้ำให้นิสิตได้ไตร่ตรอง สะท้อนความคิดในทุกกิจกรรม อย่างมีความหมายต่อตนเอง

5.2 การประเมินของกิจกรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ควรอธิบายกระบวนการ ประเมินให้ชัดเจน ให้สะท้อนถึงบทบาทและวิธีการประเมินที่นิสิตต้องดำเนินการ

5.3 ประเด็นการบูรณาการ โดยประเด็นใดที่ซ้ำซ้อนกัน ให้หลอมรวมไว้ด้วยกัน

5.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ควรนิยามให้ชัดเจน และครอบคลุมประเด็น การบูรณาการ โดยประเด็นใดที่ซ้ำซ้อนกัน ให้หลอมรวมไว้ด้วยกัน

6. ปรับปรุงต้นร่างกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 เพื่อหาข้อบกพร่อง เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรม CREAM เสร็จสิ้นแล้ว นิสิตและผู้วิจัยประเมินเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม CREAM แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient: α) พบว่า แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

7. นำกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่ได้ปรับปรุงจนมีความสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ระยะทดลองใช้กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยในระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นนิสิตใหม่ที่เพิ่งก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูบ่มเพาะ จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูบ่มเพาะ

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ และสมุดบันทึกกิจกรรม CREAM ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ และ 2) แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายประชุมเพื่อร่วมวางแผน เตรียมการ และกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและการประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตามรายละเอียดในคู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่กำหนดไว้ โดยจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้เวลาดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 1 ภาคเรียน คือในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560
3. ในระหว่างดำเนินกิจกรรม CREAM นิสิตแต่ละคนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมและสร้างสรรค์ผลงาน พร้อมทั้งบันทึกผลการปฏิบัติงานลงในสมุดบันทึกกิจกรรม CREAM ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยมีผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อนิสิตต้องการ พร้อมทั้งตรวจผลงาน สังเกตพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
4. เมื่อดำเนินกิจกรรม CREAM เสร็จสิ้นแล้ว นิสิต เพื่อนและผู้วิจัย ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตแต่ละคน
5. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับปรับปรุง

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ
โดยการเปรียบเทียบจัดกลุ่มข้อมูลและนำเสนอเชิงบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนด สัญลักษณ์เพื่อใช้แทนความหมาย ดังนี้

μ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผู้วิจัย ได้สังเคราะห์หลักการพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะ เป็นฐาน (Competency-based learning) 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรอง สะท้อน ความคิด (Reflective thinking) 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) นำมาสู่การกำหนดนิยามและกระบวนการ จัดกิจกรรม CREAM ทั้ง 4 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

1. กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง กิจกรรม เสริมหลักสูตร ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยมีหลักการพื้นฐานของการจัดกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบ

ผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ นิสิตได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน การประเมินมาจากการประเมินตนเองและจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมจากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา ใช้ทักษะการวิเคราะห์เพื่อสร้างกรอบความคิดจากประสบการณ์ ใช้ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาจากความคิดใหม่ ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ จัดกระทำกับประสบการณ์ด้วยการแปลความหมาย ซึมซับมนต์ทัศน์ (Assimilation) จัดปรับมนต์ทัศน์ (Accommodation) การสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เน้นให้นิสิตได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปฐมว้ยจากครุต้นแบบ โดยกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบมีทั้งหมด 4 อย่าง คือ กระบวนการความเอาใจใส่ (Attention) กระบวนการจดจำ (Retention) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction) และกระบวนการการจูงใจ (Motivation) โดยกระบวนการจัดกิจกรรม CREAM ประกอบด้วย 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้

ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นิสิตรับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเองประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม กิจกรรมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรมให้แก่ นิสิต โดยอาจารย์เตรียมวิธีการ เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับเป้าหมายของกิจกรรมหลักแต่ละกิจกรรม เพื่อนำไปสู่ความสนใจ การตระหนักในคุณค่า และความมุ่งมั่นตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้น นำไปสู่กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรมให้แก่ นิสิต ได้แก่ ชื่อ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย คุณลักษณะ ลักษณะ โครงสร้าง กระบวนการ กิจกรรม ภาระงาน กรอบในการประเมินของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม จากนั้น เปิดโอกาสให้นิสิตวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย คุณลักษณะและภาระงานที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จตามเกณฑ์การประเมินร่วมกัน อาจารย์รวมถึงขั้นตอนของการกำหนดประเด็นหัวข้อที่สนใจ การทบทวนและรวบรวมองค์ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องจากหลักสูตร หรือการค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม จากนั้น จึงเป็นกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่ นิสิตแต่ละคน ต้องคิดทบทวน พิจารณา ประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรอง สะท้อน

ความคิด เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ องค์ความรู้และประสบการณ์เดิม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นิสิตเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กิจกรรม แต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรม ต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีพื้นฐานว่า ต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญา และหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน เป็นขั้นตอนที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย และคุณลักษณะของกิจกรรม โดยให้นิสิตได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง ได้เปิดรับประสบการณ์ ตรง ที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เพื่อให้ เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งจะเน้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หรือการนำ ความรู้ไปประยุกต์ ทดลองปฏิบัติในบริบทจริง และเน้นกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับ กิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่นิสิตนักศึกษาต้องคิด ทบทวน พิจารณาประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 2 ให้ครอบคลุมตามประเด็น คุณลักษณะที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรม โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรอง สะท้อนความคิด เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นิสิตได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเอง ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่จะจัดให้นิสิตได้นำผลการเรียนรู้ทั้งองค์ความรู้ และประสบการณ์ของตนเอง ไปสู่การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันแก่ผู้อื่น ในขณะเดียวกัน ก็ได้รับ ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เป็นการขยายความรู้และประสบการณ์ของตนให้กว้างขึ้น ในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูปทุมวัน โดยเลือกใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่นิสิตจะต้องคิดทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจาก ขั้นตอนที่ 3 เพื่อขยายข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับจากขั้นที่ 2 ให้สมบูรณ์ มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นิสิตนักศึกษารวบรวม สรุป ประเมินผล การเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมรวบรวมผลงานและกิจกรรมประเมินผล

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่นิสิตรวบรวมผลงาน ชิ้นงาน หลักฐานการเรียนรู้ และบันทึกการไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากขั้นที่ 1-3 จากนั้น จึงนำมาสรุปผลการเรียนรู้ของแต่ละ กิจกรรม จัดระบบลงในแฟ้มสะสมผลงาน จากนั้นนิสิตประเมินตนเอง โดยมีอาจารย์ เพื่อนนิสิต หรือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศา และประเมินผลตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด

โดยผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม CREAM โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความเหมาะสม
ชื่อกิจกรรม	4.50	0.50	มากที่สุด
กลุ่มเป้าหมาย	4.40	0.66	มาก
ระยะเวลา	4.60	0.49	มากที่สุด
ผู้รับผิดชอบ	4.30	0.46	มาก
สาระสำคัญ	4.30	0.64	มาก
วัตถุประสงค์	4.50	0.50	มากที่สุด
เป้าหมาย/ คุณลักษณะ	4.60	0.49	มากที่สุด
กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.70	0.46	มากที่สุด
1. ขึ้นกำหนดกรอบการเรียนรู้			
2. ขึ้นสร้างสรรค์ผลงาน	4.60	0.66	มากที่สุด
3. ขึ้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.50	0.67	มากที่สุด
4. ขึ้นประเมินผลการเรียนรู้	4.50	0.50	มากที่สุด
สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งการเรียนรู้	4.70	0.46	มากที่สุด
การวัดและการประเมินผล	4.40	0.49	มาก
ภาคผนวก แนวข้อคำถามในการสัมภาษณ์	4.70	0.46	มากที่สุด
ครูปฐมวัยต้นแบบ			
เกณฑ์การตรวจชิ้นงานวิดีทัศน์ครูปฐมวัย	4.40	0.49	มาก
ต้นแบบของชุมชน			
แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้	4.70	0.64	มากที่สุด
แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.50	0.50	มากที่สุด
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย			
รายละเอียดการประเมินผล	4.40	0.49	มาก
โดยรวม	4.52	0.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มเป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ สาระสำคัญ การวัดและการประเมินผล เกณฑ์การตรวจชิ้นงานวิดีทัศน์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน และรายละเอียดการประเมินผล ส่วนด้านอื่น ๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผลการทดลองใช้กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากการนำกิจกรรม CREAM ไปทดลองใช้กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน เป็นเวลา 1 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ จึงนำคะแนนที่ได้จากการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	μ	σ	ระดับคุณลักษณะ
1. ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย	3.83	0.29	ดีเยี่ยม
2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	3.65	0.43	ดีเยี่ยม
3. ความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	3.93	0.19	ดีเยี่ยม
4. มีทักษะความคิดสร้างสรรค์	3.31	0.38	ดีมาก
โดยรวม	3.68	0.41	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต ภายหลังจากการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม คือ $\bar{X} = 3.68$ โดยมีค่าเฉลี่ยของแต่ละด้าน คือ ด้านความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย และมีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสารอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.93, 3.83$ และ 3.65 ตามลำดับ และมีทักษะความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 3.31$ จึงสรุปได้ว่า กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถเสริมสร้างให้นิสิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นนิสิตใหม่ที่เพิ่งก้าวเข้าสู่

วิชาชีพครูปฐมวัย จึงมีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเพื่อให้นิสิตได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนที่มีต่อวิชาชีพครูปฐมวัย โดยหลังจากได้ทดลองใช้กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ได้พบว่า กลุ่มเป้าหมายได้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการทำกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมพัฒนาสื่อครูปฐมวัยต้นแบบ (กิจกรรมกลุ่ม) 2) กิจกรรมการเรียนรู้จากครุคนดี (กิจกรรมเดี่ยว) และ 3) กิจกรรมครุคนดีที่ฉันจะเป็น (กิจกรรมเดี่ยว) ซึ่งสิ่งที่นิสิตได้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด สามารถวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย และ 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย โดยมีรายละเอียดการเขียนสะท้อนของแต่ละกิจกรรม ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย ที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการมีแรงบันดาลใจในการที่จะเป็นครูปฐมวัย การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย และการที่จะเป็นครูที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สามารถสรุปสิ่งที่นิสิตสะท้อนในคุณลักษณะของความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัยได้ ดังนี้

1. นิสิตมีความภาคภูมิใจและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย นิสิตทราบถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย ซึ่งไม่เพียงแต่มีความรู้เท่านั้น จะต้องมีความวิญญูญาณความเป็นครู และต้องคำนึงถึงนักเรียนก่อนเป็นสำคัญ โดยคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ดี มีดังนี้

- 1.1 มีความเอาใจใส่ รักเด็ก มีความเมตตากรุณา และใช้หลักพรหมวิหาร 4 ดูแลเด็ก
- 1.2 มีความรักในวิชาชีพครู
- 1.3 มีความอดทนและเสียสละ
- 1.4 มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
- 1.5 เป็นคนอารมณ์ดี คิดบวก
- 1.6 เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก
- 1.7 มีจรรยาบรรณความเป็นครู
- 1.8 สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
- 1.9 มีความรู้ ความเข้าใจ ในศาสตร์ปฐมวัย
- 1.10 มีทักษะการสังเกตที่ดี

2. นิสิตได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักการ วิธีการทำงาน และการดำเนินชีวิตของครูปฐมวัย ซึ่งนิสิตสามารถนำมาปรับใช้ได้ในชีวิตการทำงานจริง

3. นิสิตได้เรียนรู้และเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของครูปฐมวัยที่ชัดเจน และถูกต้อง

4. นิสิตเกิดแรงบันดาลใจในการที่จะเป็นครูปฐมวัยที่ดี และประสบความสำเร็จในวิชาชีพครูปฐมวัย

สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย

สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สามารถสรุปสิ่งที่นิสิตสะท้อนในคุณลักษณะของสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัยได้ ดังนี้

1. นิสิตมีทักษะในการใช้โปรแกรม Google drive You tube การตัดต่อคลิปวิดีโอ ทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากสารสนเทศ และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ
2. นิสิตมีทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น ทั้งทางด้านวจนภาษาและอวัจนภาษา
3. นิสิตมีทักษะการทำงานเป็นทีม โดยได้ฝึกทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความแตกต่าง จึงได้เรียนรู้ถึงวิธีการปรับตัว การรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น การวางตัวกับผู้อื่น มีความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อจะได้สร้างสรรค์งานให้สำเร็จตามเป้าหมาย
4. นิสิตมีความคิดสร้างสรรค์ จากการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็นและการนำเสนอผลงานต่าง ๆ ซึ่งเห็นได้จากชิ้นงาน ครูคนดี ครูคนดี ที่ฉันจะเป็น และคลิปวิดีโอทัศน์ “ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชนต่าง ๆ”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการ การวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ระยะออกแบบและพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน ความเหมาะสมของกิจกรรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และระยะที่ 2 ระยะทดลองใช้กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ใน การวิจัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษา อยู่ในชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และสมุดบันทึกกิจกรรม CREAM ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ 2) แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการรอบการเรียนรู้ 2) ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน 3) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.13$)
2. นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรม CREAM มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาเป็นภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.41$)

อภิปรายผล

ผลการพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการพัฒนากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน พบว่า กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.13$) ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมอย่างละเอียด และดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นหลักการของกิจกรรมและกระบวนการพัฒนา กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่สอดคล้องกับความต้องการ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และเหมาะสมตามวัยของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ในชั้นปีที่ 1 เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นนิสิตใหม่ที่เพิ่งก้าวเข้าสู่วิชาชีพครู จึงยังมีความแตกต่างระหว่างบุคคลที่หลากหลาย

จากนั้น จึงคัดสรรประเด็นบูรณาการเพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม CREAM รวมทั้งแนวทางการประเมินผลของกิจกรรม แล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของกิจกรรม จนนำไปสู่การพัฒนาแบบร่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม แล้วจึงนำไปทดลองนำร่อง เพื่อปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง ซึ่งกระบวนการดังกล่าว สอดคล้อง ฤกษ์มนต์ วัฒนานรงค์ (2554, หน้า 107) ที่กล่าวว่า การจัดเตรียมการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียน มีคำสั่ง หรือการมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้กับนักเรียน และการสอนของผู้สอนเป็นเนื้อหาสาระที่ถูกออกแบบให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งกำหนดไว้ให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และจากการทดลอง เป็นต้น และส่วนที่เป็น “ผลลัพธ์” ของการเรียนรู้โดยวัดจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน และยังสอดคล้องกับ ปาริฉัตร ภูทอง และนันทน์ เรืองฤทธิ์ (2559, หน้า 576) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมย่อยที่หลากหลาย จะช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายยืดหยุ่น ตอบสนองการพัฒนาศักยภาพทุกด้านของผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างเต็มที่ (ศักดิ์ชัย นิธิฤทธิ์ และไพเราะ พุ่มมัน, 2543, หน้า 14-25) และการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง และผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือ ผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและเพียงพอ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2544)

ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผลภายหลังการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้าง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตรบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.41$) ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมที่พัฒนาบนหลักการพื้นฐานที่เหมาะสม 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้เรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบสมรรถนะเป็นฐาน คือ วิธีการสอนและการเรียนรู้ที่ใช้การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะที่เป็นรูปธรรมมากกว่าการเรียนรู้เชิงนามธรรม ซึ่งสมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Other characteristics) ของบุคคลที่จำเป็นต้องมี เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับศึกษา เรื่องดำ (2561) การเปลี่ยนฐานการเรียนรู้จากตำรามาเป็นฐานการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือประสบการณ์นั้น ก็ได้ไม่ได้แปลว่าตำราไม่สำคัญ แต่ตำราจะเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนรู้ อย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่าง และฐานการเรียนรู้ในการปฏิบัติหรือในชีวิตจริง ก็คือ การบูรณาการชีวิตกับการเรียนรู้เข้าด้วยกัน การเรียนรู้ก็จะกว้างขวาง ไม่มีขอบเขต ต่างจากการสอนถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่คับแคบและจำกัด ดังนั้น การเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง ต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในผู้เรียนอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงคุณภาพ คือ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานจนถึงการพัฒนาในระดับที่สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ตลอดถึงความตระหนักถึงความสำคัญในการผลิตและพัฒนาบัณฑิตครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา สมรรถนะด้านการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมให้เป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากการประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Reflective thinking) จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ตามมุมมองของตนเอง สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2556, หน้า 17-26) เสนอว่า ปัจจัยในการพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 6 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ประสบการณ์ของปัจเจกบุคคล 2) การสะท้อนคิดอย่างจริงจัง 3) สนุทริยะสนทนา 4) มุมมอง/ วิธีการที่ครบด้าน (Holistic) 5) การให้ความสำคัญต่อบริบท (Context) 6) ความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานของความจริงใจ ซึ่งแนวทางนี้มีแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) การเรียนรู้จากฐานใจที่ส่งผลต่อร่างกายและสมอง จะช่วยควบคุมความคิดและขยายการรับรู้ การทำให้จิตใจสงบและเสริมสร้างความสนใจ ความเข้าใจ และความสามารถของผู้เรียน เป็นวิธีการเรียนรู้ผ่านความเข้าใจอย่างตระหนักรู้ โดยตรงแทนการใช้เหตุผลทางปัญญา (Zajonc, 2006, 1748 cite in Judith Johannes, 2012, p. 6) หรืออาจกล่าวได้ว่า การไตร่ตรองสามารถมองว่าเป็น "อีกวิธีหนึ่งในการรู้" (Jennings, 2008 cite in Judith Johannes, 2012, 16) ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมต่อกับปัญญาภายในของตนเอง และสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ทั้งนี้ "การรู้" ก็ยังสนับสนุนวิธีการเรียนรู้ที่มีเหตุผลเชิงประจักษ์ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล ประสาทวิทยา พัฒนาการและการศึกษาพฤติกรรมได้แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติที่ครุ่นคิดอย่างมีสติมีผลต่อบุคคล ความสามารถ ความสนใจ ความตระหนัก การควบคุมตนเองและสุขภาพจิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมให้เรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) ลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียน

และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2545) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนย้อนไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ และประสบการณ์เป็นแหล่งที่มาของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดความคิด ความรู้ และการกระทำต่าง ๆ การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Johnson & Johnson, 1999) สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อตนเอง เนื่องจากการเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน จึงสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรม อันจะส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ ๆ ต่อไป การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การรู้นั้นมีความหมายต่อตนเอง และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักผูกพัน ความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงเน้นเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยวิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา แสดงออกด้วยการลงมือกระทำ ลงมือวางแผน เพื่อหาประสบการณ์อันเกิดจากการแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนแบบการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by doing) การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (Bonwell & Eison, 1991) ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะการพูด ฟัง อ่าน เขียน และสะท้อนเนื้อหาแนวคิดในเรื่องที่เรียนอย่างมีความหมาย เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้ เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers & Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) (Felder & Brent, 2009) และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เพื่อให้ได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปฐมว้ยจากครูต้นแบบ สอดคล้องกับ สุกัลยา สุเมธ (2554) สรุปได้ว่า การเลียนแบบจากตัวแบบ มี 2 ประเภท คือ ตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง และตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ กระบวนการสำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกตมี 4 กระบวนการ คือ กระบวนการความสนใจ กระบวนการจดจำ กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ และกระบวนการจูงใจ จากทฤษฎีนี้ทำให้เชื่อว่าการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นวิธีที่สำคัญต่อการได้มาซึ่งข้อมูลและทักษะต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ สามารถไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด คณะ/ หน่วยงาน/ กลุ่มวิชาชีพครู ที่รับผิดชอบในการผลิตนิสิต อีกทั้ง สามารถนำไปใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่ดีต่อไปได้

2. กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ ผู้ใช้สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเชื่อมโยงรายละเอียดของกิจกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัย ติดตาม ประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภายหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ในปีการศึกษาต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีงานวิจัยในรูปแบบโครงการย่อย หรือจัดฝึกอบรมให้กับครูปฐมวัยที่สนใจ ในกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย เพื่อนำไปต่อยอดสู่ชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- กนกนุช ชื่นเลิศสกุล. (2544). การเรียนรู้โดยผ่านการสะท้อนคิด: การศึกษาและการปฏิบัติ
การพยาบาลในคลินิก. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 9(2), 35-48.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาการศึกษา.
- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (2554). นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิต
ตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 4 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 65-71.
- จิรวรรณ กาละดี. (2544). คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). การออกแบบการสอนและบูรณาการ. นครปฐม: เพชรเกษม.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เป็นฐาน.
วารสารคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(1), 171-184.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). เทคโนโลยีการศึกษา: ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2545). คู่มือการพัฒนากระบวนการบริหารผลงานยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เอช อาร์
เซ็นเตอร์.
- ทิตนา แหมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชดนัย จัยชุม. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษา
ในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active learning). วารสาร
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(2), 47-57.
- นวพร ชลารักษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น, 9(1), 64-71.
- นิภาพร เข้มมา. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามทัศนะของผู้ปกครอง
นักเรียนปฐมวัย โรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2. วารสารออนไลน์ บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
1-11.
- นิวัตต์ น้อยมณี และกัญญา เี่ยมมพญา. (2560). จิตวิญญาณครู. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2542). กระบวนการแสวงหาความรู้วิทยาศาสตร์. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เอส พรินต์ติ้ง ไทย แพลคตอรี.
- ปาริฉัตร ภูทอง และน้ำมนต์ เรืองฤทธิ์. (2559). การพัฒนาชุดการสอนสำหรับครูโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนพัฒนาท่าจีน. *วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(3), 573-587.
- ปิยาณี ณ นคร. (2556). การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(2), 1-20.
- ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. (2549). *การค้นหาวិเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เอชอาร์เซ็นเตอร์.
- ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ. (2557, 14 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 156 ง. หน้า 16-19.
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 12 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 110 ตอนพิเศษ 150 ง. หน้า 42-47.
- พรรณวร บุญประเสริฐผล. (2552). *การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรรณอร อุฑาภาพ. (2561). *การศึกษาและวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพพรรณ เกียรติโชติชัย. (2545). *กระบวนทัศน์ใหม่แห่งการศึกษาในทศวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: การศึกษา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2537). การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกทักษะทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: สหมิตร.
- รัมภา กุณพันธนาภา และวิเชียร อารังโสสถิตสกุล. (2560). การพัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), 160-170.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณจริย์ มั่งสิงห์. (2536). Reflective thinking: แนวคิดใหม่ในวงการฝึกหัดครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 16(2), 31-34.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: อาญาตา.

- วิจารณ์ พานิช (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสยามกัมมาจล. กรุงเทพฯ: ส. เจริญ.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2525). *สถานะวิชาชีพศึกษาศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิราภานต์ ศรีด้วง. (2538). *ครูปฐมวัย แบบที่ควรเป็น*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/617533>
- วัชร เล่าเรียนดี, ปริญญา กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมพรินติ้ง กรู๊ป.
- วัชนีย์ เชาว์ดำรง. (2542). *รูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นครูชั้นวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ศรีสุดา นามจิต, วัลนิกา ฉลากบาง และทันนา ประสานตรี. (2554). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม*. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 1(1), 33-40.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี และไพเราะ พุ่มม้น. (2542). *วัฏจักรการเรียนรู้ (4MAT) การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข*. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ศึกษา เรืองดำ. (2561). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและการพัฒนาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย*. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(พิเศษ), 15-25.
- สมนึก ทองเอี่ยม. (2550). *การพัฒนาแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับกลาง ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). *ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ. (2554). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา.
- สุกัลยา สุเมอ. (2554). *การศึกษาองค์ประกอบและการส่งเสริมพรหมวิหารสี่ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบ RACA*. ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรพรรณ ตั้งทวีวัฒนา. (2544). *ผลกระทบของภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นทางโทรทัศน์ เรื่อง เณรน้อยเจ้าปัญญา ที่มีต่อผู้ชม*. *วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์* พัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2555). *คู่มือการประกันคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)*. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทพลัส.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *โครงการประชุมปฏิบัติการปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ Active learning ในโครงการคัดเลือกและยกย่องผู้สร้างพลังการเรียนรู้ (Active teacher award)*. กรุงเทพฯ: อัดสำเนา.
- อดิสร ศรีเมืองบุญ, ศิริวิมล รัศมีพิพัฒน์ และละดา ดอนหงษา. (2559). คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1*. (น. 1066-1076). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- อุบล เลี้ยววาริน. (2558). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพ*. เข้าถึงได้จาก <http://hdl.handle.net/123456789/320>
- อรุณี สำเภทอง. (2547). รายงานผลการจัดโต๊ะเสวนาโต๊ะกลมเรื่องกิจกรรมหล่อหลอมจิตสำนึกความเป็นครูและทักษะทางวิชาชีพครู. *วารสารพระนครครูสาร*, 3(1), 123-143.
- อานนท์ ศักดิ์วีระชัย. (2547). *แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษณีย์ เทพวรชัย. (2543). *การเรียนรู้การสอนเชิงรุก*. นนทบุรี: มายด์.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Barnes, D. (1989). *Active learning*. Leeds: Leeds University TVEI Support Project.
- Boam, R., & Sparrow, P. (1992). *Designing and achieving competency*. New York: McGraw-Hill.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington DC: George Washington University.

- Dubois, D. D., & Rothwell, J. W. (2004). *Competency-based human resource management*. CA: Davies-Black Publishing.
- Felder, R. M., & Brent, R. (2009). Active learning: An introduction. *American Society for Quality Higher Education Brief*, 2(4), 1-5.
- Hazzan, O., Lapidot, T., & Ragonis, N. (2011). Active learning and the active-learning-based teaching model. Retrieve from <https://bit.ly/2MXCsMr>
- Jean, R. F. (1991). A survival guide for the preschool teacher. Retrieve from <https://bit.ly/2Kv37OT>
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone cooperative, competitive, and individualistic learning* (5th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Kolb, D. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Engwood Cliffs, Nj: Prentice-Hall.
- Laura, J. C. (2008). Twelve characteristics of effective early childhood teachers. *Young Children*, 63(2). 68-73.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- McKinney, K. (2011). *Active learning*. Illinois State University: Center for Teaching, Learning and Technology.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting active learning: Strategies for the college classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Model for superior performance*. New York: John Wiley & Sons.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ ประธานสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.เปี่ยมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.หลุยส์ อนุสรราชกิจ หัวหน้าภาควิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
6. ดร.สุภัทรา คงเรือง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
7. ดร.มานิตา ลีโทชลิต อรรถนุพรรณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
8. ดร.นฤมล เนียมหอม ครูชำนาญการ
โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร
9. ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
10. ดร.วรวิทย์ เฟื่องพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการอาชีวศึกษา
และพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ข

- แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม
- แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ที่มีต่อกิจกรรม

CREAM

แบบประเมินความเหมาะสม
ของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำชี้แจง

ขอความกรุณาท่านผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความครอบคลุม ขององค์ประกอบต่าง ๆ และโปรดให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ตอนที่ 1 ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

หัวข้อการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ชื่อกิจกรรม					
2. กลุ่มเป้าหมาย					
3. ระยะเวลา					
4. ผู้รับผิดชอบ					
5. สำคัญ					
6. วัตถุประสงค์					
7. เป้าหมาย/ คุณลักษณะ					
8. แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้					
8.1 กำหนดกรอบการเรียนรู้					
8.2 สร้างสรรค์ผลงาน					
8.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้					
8.4 ประเมินผลการเรียนรู้					
9. สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้					
10. การวัดและการประเมินผล					
11. ภาคผนวก					
11.1 แนวข้อคำถามในการสัมภาษณ์ครูปฐมวัยต้นแบบ					
11.2 เกณฑ์การตรวจชิ้นงานวิทัศน์ศักรปฐมวัยต้นแบบ ของชุมชน					
11.3 แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้					

หัวข้อการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.4 แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย					
11.5 รายละเอียดการประเมินผล					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ชื่อกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

2. กลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

3. ระยะเวลา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

4. ผู้รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

5. สาระสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

6. วัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

7. เป้าหมาย/คุณลักษณะ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

8. แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

9. สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

10. การวัดและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

11. ภาคผนวก

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน: กิจกรรม CREAM

คำชี้แจง: กรณำบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามบทบาทของท่าน

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
1. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัน	1.1 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปทุมวัน 1.2 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปทุมวัน 1.3 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัน 1.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัน						
2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	2.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล 2.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 2.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เป็นรายบุคคลและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
	2.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในความสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อครูภูมิวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล						
3. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	3.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 3.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน						
4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน	4.1 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น) 4.2 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม) 4.3 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานโดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ) 4.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าของการมีความคิดสร้างสรรค์ ต่อวิชาชีพครูภูมิวัย						
ลงชื่อ..... วัน/ เดือน/ ปี.....							

ภาคผนวก ค

- คู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมุดบันทึกกิจกรรม CREAM ของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คู่มือ

การจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

พัฒนาโดย

ดร.สุกัลยา สุธมฺม

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พ.ศ. 2560

คำนำ

คู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างให้นิสิตมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ในวิชาชีพครู และมีแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัยที่พึงประสงค์จากครูต้นแบบ รวมถึง การเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็น คือ การมีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น การจัดกิจกรรม CREAM จึงสามารถจัดเป็นกิจกรรมเสริมให้กับนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-5 ได้

คู่มือการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยส่วนที่ 1 กรอบแนวคิดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ หลักการและเหตุผล ปรัชญา หลักการ พื้นฐาน วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรม การประเมินกิจกรรม และเกณฑ์ การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนที่ 2 แผนการจัดกิจกรรม ได้แก่ ชื่อ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ สารสำคัญ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย/ คุณลักษณะ แนวทางในการจัดกิจกรรม สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และรายละเอียดการประเมินผล

ทั้งนี้ ทางผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าภายหลังจากที่นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้เข้าร่วม กิจกรรมจนเสร็จสมบูรณ์แล้ว จะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และเป็นแบบอย่างของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในวงกว้างต่อไป

ดร. สุกัลยา สุขเมธ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 1 หลักการและเหตุผล.....	93
ปรัชญาของกิจกรรม.....	96
หลักการพื้นฐานของกิจกรรม.....	96
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม.....	96
เป้าหมายของกิจกรรม.....	97
คุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	98
กระบวนการจัดกิจกรรม.....	98
การประเมินกิจกรรม.....	100
เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	102
ส่วนที่ 2 แผนการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์.....	104
ชื่อกิจกรรม.....	104
กลุ่มเป้าหมาย.....	104
ระยะเวลา.....	104
ผู้รับผิดชอบ.....	104
สาระสำคัญ.....	105
วัตถุประสงค์.....	105
เป้าหมาย.....	105
กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	105
สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้.....	108
การวัดและการประเมินผล.....	108
ภาคผนวกแผนการจัดกิจกรรม.....	108

สารบัญภาพและตาราง

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการออกแบบกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย.....	108
ตารางที่	
1 เป้าหมายของชุดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย.....	97
2 คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม.....	100

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครู ร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครู ที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ในการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่งและใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มที่ ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย ซึ่งคุณลักษณะความเป็นครู ได้กำหนดไว้ในเกณฑ์การรับรองปริญญา และประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพของคุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา, 2557, หน้า 16-19) สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรที่คุรุสภาให้การรับรองเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด โดยการรับรองปริญญา และประกาศนียบัตรพิจารณาจากมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการผลิต และมาตรฐานบัณฑิต ซึ่งในมาตรฐานการผลิต ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้กำหนดมาตรฐานข้อ 5.4 การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และมีเกณฑ์การรับรองข้อ 2.8 (2) มีแผนการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตร และ (3) มีคู่มือการประเมินผลและสมุดบันทึกหรือระเบียบงานผลตามมาตรฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานบัณฑิต ด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู/ ความเป็นผู้นำ กำหนดเกณฑ์การรับรองของวิชาชีพครู ข้อ 1) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปีละไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรม ดังนั้น การผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงต้องให้ความสำคัญและดำเนินการในการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูอย่างเป็นรูปธรรม และมีความต่อเนื่อง

ครูปฐมวัย คือ ครูผู้สอนที่มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้ มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ครูปฐมวัยจึงต้องพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกตสำรวจ สร้างสรรค์และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้น ยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป ดังนั้น การผลิตครูปฐมวัยให้เป็นครูที่ดี มีจิตสำนึกความเป็นครู มีความรอบรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ จึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีหลักสูตรผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกแห่ง ในการผลิตครูปฐมวัยให้มีคุณลักษณะความเป็นครู อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติให้ยั่งยืน และเป็นมาตรฐานในระดับสากลต่อไป

เนื่องจากกระบวนการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง มีกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้กับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูปฐมวัย ที่มีความเข้มข้นมากน้อยแตกต่างกันไป และครูสภาไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมคุณลักษณะความเป็นครู ให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้น สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จึงได้พัฒนาโครงการ CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่อยู่ระหว่างการศึกษา โดยการคัดสรรประเด็นที่เกิดจากการบูรณาการจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

กิจกรรม CREAM เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภา มีหลักการพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติการงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เพื่อให้นิสิตได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปฐมวัยจากครูต้นแบบ

จากหลักการและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่า นิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ที่เข้าร่วมกิจกรรม CREAM จะได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านความรักในวิชาชีพครูปฐมวัย และมีสมรรถนะที่จำเป็นตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาอย่างเข้มข้น และต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับกรอบแนวคิดการออกแบบกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ แสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการออกแบบกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ปรัชญาของกิจกรรม

กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์ (Experiential education) ที่เชื่อในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างกระตือรือร้น ปรัชญาการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education) ที่เชื่อในการเรียนรู้ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานและกรอบการประเมินที่ชัดเจน แนวคิดการไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อจะได้เชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และมีสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย ตระหนักในพัฒนาการทางวิชาชีพครูของตนเอง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันจะเกิดคุณค่าต่อตนเองและสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม

หลักการพื้นฐานของกิจกรรม

หลักการพื้นฐานของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ฉบับนี้ มีดังนี้

1. หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้ความสำคัญแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้
2. หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ
3. หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning)
4. หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เพื่อให้นิสิตได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปฐมวัยจากครูตัวแบบ โดยผ่านกระบวนการความเอาใจใส่ (Attention) กระบวนการจดจำ (Retention) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction) และกระบวนการจูงใจ (Motivation)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย และสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย คือ การมีทักษะ

ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถร่วมมือกับผู้อื่นมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

เป้าหมายของกิจกรรม

กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ปฐมวัย มีเป้าหมายให้นิสิตที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยเป้าหมายดังกล่าวเกิดจากการคัดสรรประเด็นที่นำมาบูรณาการสู่การออกแบบโครงสร้างกิจกรรมจาก 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556

ส่วนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

จากนั้น พิจารณาประเด็นย่อยของทั้ง 3 ส่วน ประกอบกับการพิจารณารายวิชาในหลักสูตร การศึกษาศาสตร์ ปฐมวัย ที่ประกาศใช้ในสถาบันการผลิตครูด้านการศึกษาศาสตร์ ปฐมวัย สามารถวิเคราะห์ แยกประเด็นที่ดำเนินการพัฒนาได้ในกิจกรรมตามหลักสูตรปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน กับหลักสูตร รวมทั้งการคัดเลือกประเด็นที่สำคัญเพื่อการสนับสนุนให้สามารถผลิตครูที่มีความเป็นครู ปฐมวัย ที่มีคุณลักษณะที่โดดเด่น จึงสามารถสรุปเป้าหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชุดกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เป้าหมายของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ ปฐมวัย

มาตรฐาน/ คุณลักษณะ	เป้าหมาย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู	1. มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556	3. สามารถร่วมมือกับผู้อื่นมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	4. มีความคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรม เจตนา ทัศนคติ ความสามารถ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงคุณสมบัติที่ดี และ เป็นที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย

1. ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของนิสิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการมีแรงบันดาลใจในการที่จะ เป็นครูปฐมวัย การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่มีความรัก และศรัทธาในวิชาชีพปฐมวัย และการที่จะเป็นครูที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถร่วมมือกับผู้อื่น ส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นประเมินผลการเรียนรู้ โดยการสังเคราะห์แนวคิดและหลักการ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง ให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิต ไตร่ตรอง สะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมา กับ การปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมอง ของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วม ในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการ เลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เพื่อให้นิสิตได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปฐมวัย จากครูต้นแบบ ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้

ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตรับทราบขอบข่ายของกิจกรรม และการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม กิจกรรมวางแผน การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรอง สะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเข้าร่วม กิจกรรมให้แก่ นิสิต โดยอาจารย์เตรียมวิธีการ เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับ

เป้าหมายของกิจกรรมหลักแต่ละกิจกรรม เพื่อนำไปสู่ความสนใจ การตระหนักในคุณค่า และ ความมุ่งมั่นตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้น นำไปสู่กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรมให้แก่ผู้ สิต ได้แก่ ชื่อ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย คุณลักษณะ ลักษณะ โครงสร้าง กระบวนการ กิจกรรม ภาระงาน กรอบในการประเมินของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม จากนั้น เปิดโอกาสให้ผู้ สิตวางแผนการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมาย คุณลักษณะและภาระงานที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จตามเกณฑ์การประเมินร่วมกัน อาจรวมไปถึงขั้นตอนของการกำหนดประเด็นหัวข้อที่สนใจ การทบทวนและรวบรวมองค์ความรู้เดิม ที่เกี่ยวข้องจากหลักสูตร หรือการค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม จากนั้น จึงเป็นกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่ผู้ สิตแต่ละคนต้องคิดทบทวน พิจารณา ประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรอง สะท้อน ความคิดเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ องค์ความรู้และประสบการณ์เดิม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ สิตเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กิจกรรม แต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรม ต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีพื้นฐานว่า ต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญา และหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นสร้างสรรค์ผลงานเป็นขั้นตอนที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายและคุณลักษณะ ของกิจกรรม โดยให้ผู้ สิตได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง ได้เปิดรับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เพื่อให้เป็นไปตามแผน การดำเนินงานที่วางไว้ในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งจะเน้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หรือการนำความรู้ไปประยุกต์ ทดลองปฏิบัติในบริบทจริง และเน้นกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่ผู้ สิตนักศึกษาต้องคิดทบทวน พิจารณา ประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 2 ให้ครอบคลุมตามประเด็นคุณลักษณะที่กำหนดไว้ ในแต่ละกิจกรรม โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรองสะท้อนความคิด เพื่อให้ได้ ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ สิตได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่จะจัดให้ผู้ สิตได้นำผลการเรียนรู้ทั้งองค์ความรู้ และประสบการณ์ของตนเองไปสู่การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันแก่ผู้อื่น ในขณะเดียวกัน ก็ได้รับ ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เป็นการขยายความรู้และประสบการณ์ของตนให้กว้างขึ้น ในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูปทุมวัน โดยเลือกใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้

จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่นิสิตจะต้องคิด ทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 3 เพื่อขยายข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ ที่ได้รับจากขั้นที่ 2 ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตนักศึกษารวบรวม สรุป ประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมรวบรวมผลงาน และกิจกรรมประเมินผล

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่นิสิตรวบรวมผลงาน ชิ้นงาน หลักฐานการเรียนรู้ และบันทึกการไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากขั้นที่ 1-3 จากนั้น จึงนำมาสรุปผลการเรียนรู้ของแต่ละกิจกรรม จัดระบบลงในแฟ้มสะสมผลงาน จากนั้นนิสิตประเมินตนเอง โดยมีอาจารย์ เพื่อนนิสิต หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศา และประเมินผลตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด

การประเมินกิจกรรม

การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย ที่เข้าร่วมกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย เน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมิน (Rubrics assessment) โดยประเมินจากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม และ/ หรือผลงานของนิสิต ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปรับปรุง

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการทำกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย คือ นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกคน กำหนดขอบเขตในการประเมินตามเป้าหมาย คุณลักษณะ และตัวบ่งชี้ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีความรัก และความศรัทธา ในวิชาชีพครู	1. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยม ไปด้วยความรัก และความศรัทธา ในวิชาชีพครูปฐมวัย	1.1 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง แรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย 1.2 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
		1.3 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย 1.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	2.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล 2.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 2.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูปฐมวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	3. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์	3.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 3.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน
เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์	4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อน	4.1 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น) 4.2 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม)

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
	ความคิดเห็น และการนำเสนอ ผลงาน	4.3 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงาน โดยมี รายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ) 4.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง การตระหนักคุณค่าของการมี ความคิดสร้างสรรค์ต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู

คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

ตัวบ่งชี้

1. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย
2. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย
3. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่มีรักและศรัทธา

ในวิชาชีพปฐมวัย

4. สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู				
คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

และการสื่อสาร

คุณลักษณะที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร

ตัวบ่งชี้

1. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

2. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ลงในแฟ้มสะสมผลงาน
3. จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้ Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในสำคัญของการรู้เท่าทัน และการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูภูมิวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
คุณลักษณะที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 12.1-2.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
ตัวบ่งชี้

1. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
3. ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ
4. ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
คุณลักษณะที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน

ตัวบ่งชี้

1. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น)
2. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม)
3. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานโดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ)
4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าของการมีความคิดสร้างสรรค์ ต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมิน เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ คุณลักษณะที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

ส่วนที่ 2 แผนการจัดกิจกรรม “CREAM” เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ชื่อกิจกรรม	กิจกรรม “CREAM” เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
กลุ่มเป้าหมาย	นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 5
ระยะเวลา	หนึ่งภาคการศึกษา
ผู้รับผิดชอบ	อาจารย์ที่ปรึกษา และ/ หรือ อาจารย์ในสาขาวิชาที่ได้รับมอบหมาย อย่างน้อย 1 คน

สาระสำคัญ

ครูปฐมวัย นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ปฐมวัยแล้ว ต้องมีแรงบันดาลใจ ความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู และตระหนักว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ ในฐานะที่เป็นอาชีพที่สร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ และเป็นคนที่พึงประสงค์ ของสังคม ผู้ที่จะอยู่ในวิชาชีพครู จะต้องประกอบวิชาชีพนี้ด้วยความรัก ความศรัทธา และ เห็นความสำคัญของวิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาชีพครูปฐมวัย ที่เป็นครูคนแรกของเด็ก นักเรียนที่เป็นอนาคตของชาติ และถ้าครูปฐมวัยทำงานด้วยความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ครูปฐมวัยจะทำงานอย่างมีความสุขและสามารถหล่อหลอมเด็กปฐมวัยให้มีศักยภาพ และพร้อมที่จะ เป็นอนาคตของชาติที่ดีสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักในวิชาชีพครู
2. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร

3. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตสามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
4. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีความคิดสร้างสรรค์

เป้าหมาย/ คุณลักษณะ

มาตรฐาน/คุณลักษณะ	เป้าหมาย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู	1. มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556	3. สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	4. มีความคิดสร้างสรรค์

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเสนอต่อไปนี้ เป็นเพียงแนวทางที่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การสอน วิธีการ เทคนิคการสอนต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม หากยังสามารถคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่กำหนดตามเกณฑ์ไว้ได้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้

1. นิสิตและอาจารย์ผู้รับผิดชอบ ร่วมกันสนทนาริยสนทนาในบรรยากาศผ่อนคลาย ไม่ตัดสิน และร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับครูที่ตนประทับใจ โดยบอกเล่าและแลกเปลี่ยนถึงเรื่องราวที่ตนเองประทับใจในครูผู้นั้น และให้นิสิตนักศึกษาบอกถึงสาเหตุว่า ทำไมถึงต้องการเป็นครูปฐมวัย

2. อาจารย์อธิบายเกี่ยวกับกิจกรรม “CREAM” และแจ้งให้นิสิตรับทราบขอบข่ายของกิจกรรม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและภาระงานที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานของการประเมิน จากนั้น นิสิตและอาจารย์ผู้รับผิดชอบ ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามขอบข่ายของกิจกรรม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและภาระงานที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จ ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานของการประเมิน

3. นิสิตทบทวนและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม เช่น วิชาชีพครูปฐมวัย ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ การผลิตสื่อวีดิทัศน์ และการใช้งาน You tube เป็นต้น

4. นิสิตร่วมกันไตร่ตรอง สะท้อนความคิดและสรุปองค์ความรู้ ความเข้าใจในการทำกิจกรรม CREAM เช่น ขั้นตอนการทำกิจกรรม ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ครูต้นแบบ วิธีการบันทึกแบบการเรียนรู้จากครูคนดี และแบบบันทึกครูดีที่ฉันจะเป็น และเกณฑ์การประเมินกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน

นิสิตปฏิบัติกิจกรรม “CREAM” ประกอบด้วย กิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมพัฒนาสื่อครูปฐมวัยต้นแบบ (กิจกรรมกลุ่ม) โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ให้นิสิตรวมกลุ่มโดยมีสมาชิกประมาณ 3-5 คน เพื่อสัมภาษณ์และจัดทำวีดิทัศน์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน ที่นิสิตนักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ จำนวน 1 ท่าน ตามข้อคำถามที่นิสิตนักศึกษาได้กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 1 หรือตามแนวข้อคำถามสัมภาษณ์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน (รายละเอียดตามภาคผนวก ข้อ 1) โดยกำหนดเวลาในการนำเสนอวีดิทัศน์ประมาณ 3-4 นาที

2. นำวีดิทัศน์ส่งให้อาจารย์ตรวจ โดยต้องเป็นไปตามเกณฑ์การตรวจชิ้นงานวีดิทัศน์ที่กำหนดไว้ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข้อ 2)

3. นำวีดิทัศน์ที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ เผยแพร่โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ You tube โดยตั้งชื่อเรื่องว่า “ครูปฐมวัยต้นแบบของ (ชื่อชุมชน): (ชื่อครูปฐมวัยต้นแบบ)”

หมายเหตุ: ครูปฐมวัยต้นแบบมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นครูปฐมวัย ได้รับรางวัลที่รับรองโดยคุรุสภา หรือกระทรวงศึกษาธิการ อย่างน้อย 1 รางวัล เช่น รางวัลคุรุสดี รางวัลคุรุคุณธรรม หรือครูดีในดวงใจ เป็นต้น หรือ
2. เป็นครูปฐมวัยที่มีผลงานเชิงประจักษ์และเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น หรือชุมชน หรือ

3. เป็นครูปฐมวัยที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย 15 ปีขึ้นไป

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้จากครูคนดี (กิจกรรมเดี่ยว) โดยขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ให้นิสิตศึกษาเรียนรู้

1.1 ชีวประวัติและเส้นทางความเป็นครูปฐมวัยของครูปฐมวัยต้นแบบ ของชุมชนต่าง ๆ จากวีดิทัศน์จากข้อ 1 ซึ่งนิสิต นักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทั่วประเทศ ได้เผยแพร่ใน You tube จำนวน 2 ท่าน

1.2 ศึกษาชีวประวัติของครูปฐมวัยต้นแบบ หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัย
ของประเทศไทย จำนวน 2 ท่าน และ

1.3 ศึกษาชีวประวัติของครูปฐมวัยต้นแบบ หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัย
ของต่างประเทศ จำนวน 1 ท่าน

2. นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาบันทึกและตอบคำถามในแบบบันทึกการเรียนรู้จากครูคนดี
(รายละเอียดตามภาคผนวก ข้อ 3) ให้ครบถ้วน และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนนิสิตในชั้นเรียน
และส่งแบบบันทึกให้อาจารย์ตรวจ

3. นำแบบบันทึกการเรียนรู้จากครูคนดี ที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบ
อัปโหลดลงในโปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เพื่อให้เพื่อนนิสิตสามารถ
อ่านแบบบันทึกการเรียนรู้จากครูคนดีของนิสิตนักศึกษาได้

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมครูดีที่ฉันจะเป็น (กิจกรรมเดี่ยว)

1. ให้นิสิตอ่านแบบบันทึกการเรียนรู้จากครูคนดีของเพื่อนนิสิตนักศึกษา อย่างน้อย
จำนวน 5 คน และให้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาบันทึก และตอบคำถามในแบบบันทึกครูดีที่ฉันจะเป็น
(รายละเอียดตามภาคผนวก ข้อ 4) ให้ครบถ้วน และนำเสนอให้อาจารย์ตรวจ

2. นำแบบบันทึกครูดีที่ฉันจะเป็น ที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ อัปโหลดลงในโปรแกรม
จัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เพื่อให้เพื่อนนิสิตสามารถอ่านแบบบันทึกครูดี
ที่ฉันจะเป็นของเพื่อนนิสิต นักศึกษาได้

นิสิตได้ตระหนักและสะท้อนความคิดและสรุปองค์ความรู้ ความเข้าใจ หลังจากการทำกิจกรรม
ครูดีใจทั้ง 3 กิจกรรม เช่น องค์ความรู้ ทักษะ และความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากการปฏิบัติ
กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. นิสิตนำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกิจกรรม CREAM ทุกระยะที่ผ่านมา

2. นิสิตได้ตระหนักและสะท้อนความคิดเกี่ยวกับ 1) ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู
ปฐมวัย และ 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ได้แก่ ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการเรียนรู้

1. นิสิต เพื่อน อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ความก้าวหน้า
ในการดำเนินงานเป็นระยะ และร่วมกันประเมินตัวบ่งชี้ตามคุณลักษณะ เมื่อสามารถดำเนินงาน
ตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นระยะ และนิสิต เพื่อน อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวบรวมหลักฐาน
จัดระบบ และสรุปการประเมินคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด กรณีที่นิสิตมีผลการประเมินตัวบ่งชี้ได้
ตัวบ่งชี้หนึ่ง ต่ำกว่าระดับดีมาก ให้เป็นดุลยพินิจของอาจารย์ในการมอบหมายงานหรือจัดกิจกรรม
ซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาให้นิสิตได้บรรลุความสำเร็จ ตามตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านเหล่านั้น

2. นิสิตและอาจารย์ร่วมกันสุนทรียสนทนา สรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม “CREAM”
และร่วมกันร้องเพลง “ความฝันอันสูงสุด” เพื่อส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษา มีกำลังใจและแรงบันดาลใจ
ที่จะเป็นครูที่ดีต่อไป

สื่อ/ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้

1. ผู้เกี่ยวข้อง คือ ครูปฐมวัยต้นแบบ แนวข้อคำถามในการสัมภาษณ์ครูปฐมวัยต้นแบบ
ของชุมชน

2. แหล่งการเผยแพร่วีดิทัศน์ You tube
3. โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive
4. แบบบันทึกการเรียนรู้จากครูคนดี
5. แบบบันทึกครูดีที่ฉันจะเป็น
6. เกณฑ์การตรวจชิ้นงานวีดิทัศน์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน
7. เพลง “ความฝันอันสูงสุด”
8. สมุดบันทึกกิจกรรม CREAM สำหรับนิสิตนักศึกษา

การวัดและการประเมินผล

1. วิธีการวัดผล ได้แก่ การตรวจผลงานการสังเกต
2. เครื่องมือวัดผล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัย แบบรูปลึคส์และเกณฑ์ประเมินคุณลักษณะที่ 1-4
3. เกณฑ์การประเมิน คือ นิสิตมีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไป ทุกรายการ

ภาคผนวกแผนการจัดกิจกรรม CREAM

1. ตัวอย่างแนวข้อคำถามในการสัมภาษณ์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน (งานกลุ่ม)

แนวข้อคำถามในการสัมภาษณ์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน

1. ข้อมูลส่วนตัว (ชื่อ-นามสกุล, อายุ, อายุการทำงาน, ตำแหน่งงานปัจจุบัน และผลงานที่ได้รับรางวัล)
2. ประวัติทางการศึกษา
3. ประวัติการทำงาน
4. ทำไมถึงเลือกเป็นอาชีพครูปฐมวัย
5. อะไรที่ทำให้ครูต้นแบบประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม
6. ครูปฐมวัยที่ดี ควรมีคุณลักษณะอย่างไร
7. สิ่งที่ยอยากจะทำถึงนิสิตนักศึกษาครูปฐมวัย และครูปฐมวัยทุกคน

2. ตัวอย่างเกณฑ์การตรวจชิ้นงานวิทัศน์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน (งานกลุ่ม)

เกณฑ์การตรวจชิ้นงานวิทัศน์ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน

ชื่อไฟล์งาน: “ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน (ชื่อชุมชน): (ชื่อครูปฐมวัยต้นแบบ)”

ภาพ: เป็นภาพของครูปฐมวัยที่กำลังให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจน

เสียง: เสียงการสัมภาษณ์ชัดเจน

คำบรรยายข้างใต้: คำบรรยายสะกดได้ถูกต้องและอ่านได้ชัดเจน

เวลา: เวลาในการนำเสนอวิทัศน์ 3-4 นาที

3. ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CREAM” (งานเดี่ยว)

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CREAM”

ชิ้นงานที่ 1 “ครูคนดี”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....

ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือน พ.ศ.....

คำชี้แจง:

ให้นักศึกษา เขียนสะท้อนความรู้สึกรู้สึกจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้จากครุต้นแบบ และให้นักศึกษาอธิบายถึงความสำคัญหรือความเกี่ยวข้องทางด้านปฐมวัยของครุต้นแบบหรือผู้เชี่ยวชาญที่นิสิตไปศึกษามาให้ชัดเจน ซึ่งเป็นกิจกรรมรายบุคคล ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การศึกษาชีวประวัติของครุต้นแบบและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย

1.1 ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน จำนวน 2 ท่าน คือ

1.2 ครูปฐมวัยต้นแบบหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยของประเทศไทย

จำนวน 2 ท่าน

1.3 ครูปฐมวัยต้นแบบหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยของต่างประเทศ

จำนวน 1 ท่าน

2. จากการที่นิสิต นักศึกษา ได้ศึกษาชีวประวัติของครุต้นแบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน ขอให้นิสิตนักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ครูปฐมวัยที่ดีต้องมีคุณลักษณะอย่างไร

2.2 ครูปฐมวัยที่ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นอย่างไร

4. ตัวอย่างแบบบันทึกครูดีที่ฉันจะเป็น (งานเดี่ยว)

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CREAM”
ชิ้นงานที่ 2 “ครูดีที่ฉันจะเป็น”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....
ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือน พ.ศ.....

คำชี้แจง:

ให้นิสิตนักศึกษาประเมินตนเองหลังจากการปฏิบัติชุดกิจกรรม “CREAM” ซึ่งเป็นกิจกรรมรายบุคคล ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ฉันจะเป็นครูที่ดีได้อย่างไร
2. นิสิต นักศึกษา ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำชุดกิจกรรม “CREAM”
3. นิสิต นักศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการประยุกต์และใช้สื่อนวัตกรรม

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการมีความคิดสร้างสรรค์

5. แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย: กิจกรรม CREAM

คำชี้แจง: กรณำบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามบทบาทของท่าน

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
1. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย	1.1 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย 1.2 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย 1.3 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย 1.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย						
2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	2.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล 2.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 2.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
	เป็นรายบุคคลและเผยแพร่ผ่าน เครือข่ายสังคมออนไลน์ 2.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง ความตระหนักในความสำคัญ ของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อครูปทุมวัย ลงใน แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล						
3. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์	3.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 3.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน						
4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน	4.1 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น) 4.2 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม) 4.3 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานโดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ) 4.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าของการมีความคิดสร้างสรรค์ ต่อวิชาชีพครูปทุมวัย						
ลงชื่อ..... วัน/ เดือน/ ปี.....							

6. รายละเอียดการประเมินผล

เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู

คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย
ตัวบ่งชี้

1. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย
2. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย
3. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่มีรักและศรัทธา

ในวิชาชีพปฐมวัย

4. สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู				
คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

และการสื่อสาร

คุณลักษณะที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
ตัวบ่งชี้

1. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
2. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ลงในแฟ้มสะสมผลงาน
3. จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้ Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูปฐมวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
คุณลักษณะที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 12.1-2.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
ตัวบ่งชี้

1. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
3. ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ
4. ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
คุณลักษณะที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน

ตัวบ่งชี้

1. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น)

2. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม)
3. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานโดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ)
4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าของการมีความคิดสร้างสรรค์ ต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมิน เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ คุณลักษณะที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

สมุดบันทึกกิจกรรม CREAM
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พัฒนาโดย
ดร.สุกัลยา สุเมธ

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
พ.ศ. 2560

รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว

ชื่อ-นามสกุล.....
รหัสประจำตัวนิสิต.....
คณะ.....
สาขาวิชา.....
หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่.....
E-mail address.....
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ซอย.....
ถนน..... แขวง/ ตำบล.....
เขต/ อำเภอ..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ภูมิหลัง.....	119
เป้าหมายของกิจกรรม.....	119
คุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	120
กระบวนการจัดกิจกรรม.....	121
การประเมินกิจกรรม.....	123
เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	125
ข้อควรปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม.....	127
แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้.....	128
ชิ้นงานที่ 1 ครูคนดี.....	128
ชิ้นงานที่ 2 ครูดีที่ฉันจะเป็น.....	129
แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	130
ความคิดเห็นของอาจารย์.....	132
บันทึกการเรียนรู้.....	133

ภูมิหลัง

วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครู ร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครู ที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ในการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มที่ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและทันสมัย ดังนั้น การผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงต้องให้ความสำคัญและดำเนินการในการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นครูอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง

ครูปฐมวัย คือ ครูผู้สอนที่มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้ มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ครูปฐมวัย จึงต้องพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกตสำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้น ยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป ดังนั้น การผลิตครูปฐมวัยให้เป็นครูที่ดีมีจิตสำนึกความเป็นครู มีความรอบรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ จึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกแห่ง ในการผลิตครูปฐมวัยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติให้ยั่งยืนและเป็นมาตรฐานในระดับสากลต่อไป

กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเกิดจากการคัดสรรประเด็นที่เกิดจากการบูรณาการจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา และภายหลังจากที่นิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว คาดหวังว่านิสิตจะได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสามารถสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง และมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยต่อไป

เป้าหมายของกิจกรรม

กิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีเป้าหมายให้นิสิตที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยเป้าหมายดังกล่าว เกิดจากการคัดสรรประเด็นที่นำมาบูรณาการสู่การออกแบบโครงสร้างกิจกรรมจาก 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้ สาระความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู และมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556

ส่วนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

จากนั้น พิจารณาประเด็นย่อยของทั้ง 3 ส่วน ประกอบกับการพิจารณารายวิชาในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ประกาศใช้ในสถาบันการผลิตครูด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย สามารถวิเคราะห์แยกประเด็นที่ดำเนินการพัฒนาได้ในกิจกรรมตามหลักสูตรปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหลักสูตร รวมทั้งการคัดเลือกประเด็นที่สำคัญ เพื่อการสนับสนุนให้สามารถผลิตครูที่มีความเป็นครูปฐมวัย ที่มีคุณลักษณะที่โดดเด่น จึงสามารถสรุปเป้าหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชุดกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 4 ข้อ ดังนี้

ตารางที่ 1 เป้าหมายของกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐาน/ คุณลักษณะ	เป้าหมาย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู	1. มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556	3. สามารถร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	4. มีความคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมเจตนาธรรมณ์ ความสามารถ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงคุณสมบัติที่ดี และเป็นที่ยอมรับของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย

1. ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะของนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย ที่สามารถสะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการมีแรงบันดาลใจในการที่จะเป็นครูปฐมวัย

การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย การมีเป้าหมายในการเป็นครูที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพปฐมวัย และการที่จะเป็นครูที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

2. มีสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย หมายถึง มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถร่วมมือกับผู้อื่นส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์

การประเมินกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ขั้นสร้างสรรค์ผลงานขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นประเมินผลการเรียนรู้ โดยการสังเคราะห์แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ตามกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวังให้เวลานิสิตแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนดก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป โดยมีกรอบกิจกรรมและกรอบการประเมินเป็นแนวทางในการเรียนรู้ 2) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด (Reflective thinking) เน้นให้นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม จากการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมากับการปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 3) หลักการส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-based learning) มุ่งเน้นให้นิสิตลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) และ 4) หลักการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เพื่อให้นิสิตได้สังเกตและซึมซับความเป็นครูปฐมวัยจากครูต้นแบบ ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตรับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม กิจกรรมวางแผน การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นกำหนดกรอบการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นิสิต โดยอาจารย์เตรียมวิธีการ เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับเป้าหมายของกิจกรรมหลักแต่ละกิจกรรม เพื่อนำไปสู่ความสนใจ การตระหนักในคุณค่า และความมุ่งมั่นตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้น นำไปสู่กิจกรรมชี้แจงขอบข่ายกิจกรรมให้นิสิต ได้แก่ ชื่อ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย คุณลักษณะ ลักษณะ โครงสร้าง กระบวนการ กิจกรรม ภาระงาน กรอบในการประเมินของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม จากนั้น เปิดโอกาสให้นิสิตวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย คุณลักษณะและภาระงานที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จตามเกณฑ์การประเมินร่วมกัน อาจรวมไปถึงขั้นตอนของการกำหนดประเด็นหัวข้อที่สนใจ การทบทวนและรวบรวมองค์ความรู้เดิม

ที่เกี่ยวข้องจากหลักสูตร หรือการค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม จากนั้น จึงเป็นกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่นิสิตแต่ละคนต้องคิดทบทวน พิจารณา ประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรอง สะท้อนความคิดเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ องค์ความรู้และประสบการณ์เดิม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ นิสิตเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กิจกรรม แต่ละกิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย กิจกรรม ต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีพื้นฐานว่า ต้องเป็นกิจกรรมตามปรัชญา และหลักการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และกิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นสร้างสรรค์ผลงานเป็นขั้นตอนที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายและคุณลักษณะ ของกิจกรรม โดยให้นิสิตได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง ได้เปิดรับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมในการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เพื่อให้เป็นไปตามแผน การดำเนินงานที่วางไว้ในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งจะเน้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หรือการนำความรู้ไปประยุกต์ ทดลองปฏิบัติในบริบทจริง และเน้นกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิด ที่นิสิตนักศึกษาต้องคิดทบทวน พิจารณา ประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 2 ให้ครอบคลุมตามประเด็นคุณลักษณะที่กำหนดไว้ ในแต่ละกิจกรรม โดยอาจจะให้แนวทางหรือประเด็นในการไตร่ตรองสะท้อนความคิด เพื่อให้ได้ ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นิสิตได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้น และตระหนักในการเรียนรู้ของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมไตร่ตรองสะท้อนความคิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่จะจัดให้นิสิตได้นำผลการเรียนรู้ทั้งองค์ความรู้ และประสบการณ์ของตนเองไปสู่การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันแก่ผู้อื่น ในขณะเดียวกัน ก็ได้รับ ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เป็นการขยายความรู้และประสบการณ์ของตนให้กว้างขึ้น ในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูปทุมวัน โดยเลือกใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ จะมีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิดที่นิสิตจะต้องคิด ทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นตอน ที่ 3 เพื่อขยายข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายแห่งการเรียนรู้ ที่ได้รับจากขั้นที่ 2 ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นิสิตนักศึกษารวบรวม สรุป ประเมินผล การเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมรวบรวมผลงาน และกิจกรรมประเมินผล

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่นิสิตรวบรวมผลงาน ชิ้นงาน หลักฐานการเรียนรู้ และบันทึกการไตร่ตรองสะท้อนความคิดจากขั้นที่ 1-3 จากนั้น จึงนำมาสรุปผลการเรียนรู้ของแต่ละ

กิจกรรม จัดระบบลงในแฟ้มสะสมผลงาน จากนั้นนิสิตประเมินตนเอง โดยมีอาจารย์ เพื่อนนิสิต หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 360 องศา และประเมินผลตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด

การประเมินกิจกรรม

การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ที่เข้าร่วมกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย เน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมิน (Rubrics assessment) โดยประเมินจากการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรม และ/ หรือผลงานของนิสิต ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.50 หมายถึง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปรับปรุง

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการทำกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คือ นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกคน กำหนดขอบเขตในการประเมินตามเป้าหมาย คุณลักษณะ และตัวบ่งชี้ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ตามเป้าหมายของกิจกรรม

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
เป้าหมายที่ 1 มีความรัก และความศรัทธา ในวิชาชีพครู	1. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยม ไปด้วยความรัก และความศรัทธา ในวิชาชีพครูปฐมวัย	1.1 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง แรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย 1.2 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง การตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย 1.3 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง เป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธา ในวิชาชีพครูปฐมวัย 1.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความรัก และศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะใน การประยุกต์ใช้	2. มีทักษะใน การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยี	2.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษา และประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

เป้าหมาย	คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้
เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร	สารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร	สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล 2.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 2.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2.4 สะท้อนความคิดเห็นภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูปฐมวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์	3. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์	3.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 3.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน
เป้าหมายที่ 4 มีความคิด สร้างสรรค์	4. มีความคิด สร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์ ผลงาน การแสดง ความคิดเห็น การสะท้อน ความคิดเห็น และการนำเสนอ ผลงาน	4.1 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น) 4.2 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงาน ได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม) 4.3 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงาน โดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ) 4.4 สะท้อนความคิดเห็นภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าของการมีความคิดสร้างสรรค์ต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู

คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย
ตัวบ่งชี้

1. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปฐมวัย
2. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปฐมวัย
3. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่มีรักและศรัทธา

ในวิชาชีพปฐมวัย

4. สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมิน เป้าหมายที่ 1 มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู คุณลักษณะที่ 1 มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรม ตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

และการสื่อสาร

คุณลักษณะที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร
ตัวบ่งชี้

1. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
2. รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ลงในแฟ้มสะสมผลงาน
3. จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้ Google drive เป็นรายบุคคล และเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความตระหนักในสำคัญของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ที่มีต่อครูปฐมวัย ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
คุณลักษณะที่ 2 มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 12.1-2.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
คุณลักษณะที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์
ตัวบ่งชี้

1. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
3. ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ
4. ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

เกณฑ์การประเมิน				
เป้าหมายที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
คุณลักษณะที่ 3 สามารถร่วมมือกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 3.1-3.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน

ตัวบ่งชี้

1. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น)

2. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม)
3. สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานโดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ)
4. สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าของการมีความคิดสร้างสรรค์ ต่อวิชาชีพครูปฐมวัย

เกณฑ์การประเมิน เป้าหมายที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ คุณลักษณะที่ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 4.1-4.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

ข้อควรปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม

เนื่องจากกิจกรรม CREAM เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงไม่มีผลกระทบบใด ๆ ต่อผลการเรียนรายวิชา ในหลักสูตรของนิสิต แต่การเข้าร่วมกิจกรรมจะช่วยบ่มเพาะและเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูที่พึงประสงค์ให้แก่ นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น เพื่อให้ นิสิตได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุดกิจกรรมนี้สูงสุด จึงมีข้อควรปฏิบัติดังนี้

1. นิสิตควรศึกษาคู่มือการใช้ให้เข้าใจ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมกิจกรรม หากมีข้อสงสัยประการหนึ่งประการใด สามารถสอบถามอาจารย์ผู้รับผิดชอบ
2. นิสิตควรเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบทุกครั้ง ด้วยจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย
3. นิสิตต้องปฏิบัติกิจกรรมและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองให้ครบทุกชิ้นงานอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน โดยให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด
4. นิสิตควรร่วมกันสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มด้วยความสามัคคีและเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน
5. นิสิตต้องประเมินตนเองและประเมินเพื่อนด้วยความยุติธรรม และบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะจากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมลงในตารางบันทึกกิจกรรม รวมทั้งให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ได้ประเมินนิสิตและลงนาม ทั้งนี้ เป้าหมาย

ของการประเมินเพื่อการพัฒนา มิใช่เพียงเพื่อการประเมินว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น ดังนั้น จึงควรให้ข้อมูลป้อนกลับแก่เพื่อนด้วยข้อเท็จจริงและยอมรับผลการประเมินรวม ทั้งความคิดเห็นจากทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาตนเอง

6. หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมครบทุกครั้งตามที่กำหนดแล้ว นิสิตที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ก็ต่อเมื่อมีผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับดีขึ้นไป โดยนำคะแนนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาคำนวณเป็นคะแนนเฉลี่ย แล้วเทียบกับเกณฑ์ในหน้า 6 หากมีคุณลักษณะใดไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้ติดต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบกิจกรรม เพื่อดำเนินการซ่อมเสริม หรือมอบหมายงานตามดุลยพินิจของอาจารย์ เพื่อเข้าสู่กระบวนการเสริมสร้างความเป็นครูอีกครั้ง (หรือจนกว่าจะผ่านเกณฑ์ที่กำหนด)

แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CREAM” ชิ้นงานที่ 1 “ครูคนดี”

**ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CREAM”
ชิ้นงานที่ 1 “ครูคนดี”**

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....
ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือนพ.ศ.....

คำชี้แจง:

ให้นิสิต นักศึกษา เขียนสะท้อนความรู้สึกรู้สึกจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ จากครูต้นแบบ และให้นิสิตอธิบายถึงความสำคัญหรือความเกี่ยวข้องทางด้านปฐมวัยของครูต้นแบบหรือผู้เชี่ยวชาญที่นิสิตไปศึกษามาให้ชัดเจน ซึ่งเป็นกิจกรรมรายบุคคล ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การศึกษาชีวประวัติของครูต้นแบบและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย

1.1 ครูปฐมวัยต้นแบบของชุมชน จำนวน 2 ท่าน คือ

1.2 ครูปฐมวัยต้นแบบหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยของประเทศไทย

จำนวน 2 ท่าน

1.3 ครูปฐมวัยต้นแบบหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยของต่างประเทศ

จำนวน 1 ท่าน

2. จากการที่นิสิต นักศึกษา ได้ศึกษาชีวประวัติของครูต้นแบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน ขอให้นิสิตนักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ครูปฐมวัยที่ดีต้องมีคุณลักษณะอย่างไร

2.2 ครูปฐมวัยที่ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นอย่างไร

ชิ้นงานที่ 2 “ครูดีที่ฉันจะเป็น”

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “CREAM”
ชิ้นงานที่ 2 “ครูดีที่ฉันจะเป็น”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....
ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือน พ.ศ.....

คำชี้แจง:

ให้นิสิตนักศึกษาประเมินตนเองหลังจากการปฏิบัติชุดกิจกรรม “CREAM” ซึ่งเป็นกิจกรรมรายบุคคล ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ฉันจะเป็นครูที่ดีได้อย่างไร
2. นิสิต นักศึกษา ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำชุดกิจกรรม “CREAM”
3. นิสิต นักศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกี่ยวกับการประยุกต์และใช้สื่อนวัตกรรม

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการมีความคิดสร้างสรรค์

แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปทุมวัน: กิจกรรม CREAM

คำชี้แจง: กรณำบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามบทบาทของท่าน

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
1. มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัน	1.1 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูปทุมวัน 1.2 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักถึงคุณลักษณะที่ดีของครูปทุมวัน 1.3 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงเป้าหมายในการเป็นครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัน 1.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูปทุมวัน						
2. มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร	2.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการศึกษาและประยุกต์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล 2.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการร่วมแสดงความคิดเห็นและอภิปราย ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 2.3 จัดทำแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) โดยใช้โปรแกรมจัดการเอกสารออนไลน์ เช่น Google drive						

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
	เป็นรายบุคคลและเผยแพร่ผ่าน เครือข่ายสังคมออนไลน์ 2.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึง ความตระหนักในความสำคัญ ของการรู้เท่าทันและการประยุกต์สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อครูปทุมวัย ลงใน แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล						
3. ร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสร้างสรรค์	3.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.2 ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3.3 ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ 3.4 ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน						
4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน	4.1 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย (คิดยืดหยุ่น) 4.2 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำคนอื่น (คิดริเริ่ม) 4.3 สร้างสรรค์ผลงาน/ แสดงความคิดเห็น/ สะท้อนคิด/ นำเสนอผลงานโดยมีรายละเอียด/ องค์ประกอบที่สมบูรณ์ (คิดละเอียดลออ) 4.4 สะท้อนความคิดภายในตน ที่แสดงถึงการตระหนักคุณค่าของการมีความคิดสร้างสรรค์ ต่อวิชาชีพครูปทุมวัย						
ลงชื่อ..... วัน/ เดือน/ ปี.....							

ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบ

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบ

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of numerous horizontal rows, each defined by two parallel dotted lines. The rows are evenly spaced and extend across the entire width of the page, providing a guide for letter height and placement. There is no text or other markings on the page.

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้บันทึก